

WYDZIAŁ HISTORYCZNY Uniwersytetu Gdańskiego

Fot. Biuro Promocji UG

Przyszłość to historia, tylko jeszcze nie przeżyta.

Przeżyj z nami swoją przyszłość, wybierz Wydział Historyczny

Fot. Anna Sobecka

Spis treści

Dziekan i zespół prodziekański	4
Wydział Historyczny – Arkadiusz Janicki	5
Od światła do labiryntu. Humanistyka pełna pasji - Tarzycjusz Buliński	8
Nowe otwarcie po trudnym czasie pandemii - Anna Sobeca	9
Sloty, algorytmy i liczba N. Zarządzanie działalnością naukową w obliczu zmian - Anna Mazurkiewicz	11
Jeden Wydział, trzy Instytuty. Dyrektorzy o wyzwaniach i kierunkach rozwoju	13
Wizja Instytutu Historii Sztuki - Małgorzata Omilanowska	14
Instytut Historii – wyzwania na przyszłość - Michał Kosznicki	15
Instytut Archeologii i Etnologii UG – dwa w jednym - Marcin Wąs	16
Instytut Historii	17
Zakład Historii Starożytnej	19
Zakład Historii Powszechnej Średniowiecza	22
Zakład Historii Średniowiecza Polski i Nauk Pomocniczych Historii	24
Zakład Historii Nowożytnej	28
Zakład Historii Polski i Powszechnej XIX wieku	31
Zakład Historii Najnowszej Polski	35
Zakład Historii Najnowszej Powszechnej	39
Zakład Historii Myśli i Kultury Politycznej	44
Zakład Metodologii Historii, Historii Historiografii i Archiwistyki	48
Zakład Dydaktyki Historii	50
Instytut Archeologii i Etnologii	53
Zakład Archeologii Pradziejowej	55
Zakład Archeologii Śródziemnomorskiej	65
Zakład Archeologii Średniowiecza i Nowożytności	69
Zakład Etnologii i Antropologii Kulturowej	74
Instytut Historii Sztuki	80
Zakład Teorii Sztuki	82
Zakład Historii Sztuki Średniowiecznej	84

Zakład Historii Sztuki Nowoczesnej-----	85
Zakład Historii Sztuki Nowożytnej-----	88
Administracja Wydziału Historycznego-----	89
Biuro Dziekana Wydziału Historycznego UG-----	90
Dziekanat Wydziału Historycznego UG-----	91
Młodość i pasja. Doktoranci na Historycznym-----	92
Pozytywnie zakręcenii. Koła na Historycznym-----	100
Naukowe Koło Historyków-----	101
Koło Naukowe Antropologów „Arcana”-----	102
Koło Naukowe Studentów Archeologii-----	103
Studenckie Koło Naukowe Archeologii Śródziemnomorskiej-----	104
Koło Naukowe Historii Sztuki-----	105
Koło Naukowe Religioznawców-----	106
Naukowe Koło Doktorantów Historii-----	107
Otwarci i nieszablonowi. Inicjatywy na Historycznym-----	108
Bałtyckim archeoszlakiem - Karolina Czonstke, Bartosz Świątkowski-----	109
Współpraca Wydziału Historycznego UG z University of Cambridge - Anna Sobecka-----	110
International Border Studies Center, UG - Anna Mazurkiewicz-----	111
Podcast historyczny „poGADAMY o historii” - Anna Siekierska-----	113
Waterworks!, czyli archeologiczno-historyczna gra komputerowa - Wacław Kulczykowski-----	114
Razem o ciekawych faktach z przeszłości. Współpraca Radia Gdańsk i Instytutu Historii UG - Marzena Bakowska-----	115
Słownik Biograficzny Historyków Uniwersytetu Gdańskiego - Zbigniew Opacki-----	116
Czasopisma Wydziału Historycznego-----	117

Opracował: Wacław Kulczykowski

Gdańsk 2021

Dziekan i zespół prodziekański

Badając przeszłość wkraczamy w przyszłość

Dziekan oraz zespół prodziekański Wydziału Historycznego. Od lewej: dr hab. Tarzycjusz Buliński, prof. uczelni, dr hab. Anna Mazurkiewicz, prof. uczelni, dr hab. Arkadiusz Janicki, prof. uczelni (dziekan Wydziału), dr Anna Sobecka. Fot. Wacław Kulczykowski.

dr hab. Arkadiusz Janicki, prof. uczelni

Dziekan Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego

Fot. Anna Lemke

Wydział Historyczny to ocean możliwości związanych z różnorodnością dyscyplin naukowych, kierunków studiów i specjalności funkcjonujących w ramach jednej spójnej organizacji. Tworzy go 85 pracowników naukowych oraz 12 pracowników administracyjnych. W skład Wydziału Historycznego wchodzi trzy Instytuty: Instytut Historii, Instytut Historii Sztuki oraz Instytut Archeologii i Etnologii. Pracownicy naukowci zatrudnieni na Wydziale Historycznym reprezentują cztery dyscypliny naukowe: Historię, Archeologię, Nauki o Sztuce oraz Nauki o Kulturze i Religii. W ramach poszczególnych instytutów realizowanych jest 7 kierunków studiów na studiach pierwszego stopnia i 5 kierunków na studiach drugiego stopnia. Są to: *archeologia, etnologia, historia, historia sztuki, krajoznawstwo i turystyka historyczna, religioznawstwo, niemcoznawstwo*. Pięć pierwszych z wymienionych kierunków posiada akredytację Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Na Wydziale Historycznym prowadzone są również studia trzeciego stopnia w ramach Studiów Doktoranckich Historii, Historii Sztuki i Archeologii, a od dwóch lat stopień doktora można uzyskać w ramach Szkoły Doktorskiej UG. Na Wydziale Historycznym są również prowadzone studia podyplomowe, m.in.: *Gedanistyka, Historia Sztuki, Ochrona dziedzictwa kulturowego regionu Morza Bałtyckiego*. Na wszystkich kierunkach,

stopniach i trybach nauczania razem z doktorantami i słuchaczami studiów podyplomowych w roku akademickim 2020/21 studiowało ok. 1200 osób.

Ze względu na przedmiot badań i zakres działalności Wydział Historyczny pełni niezwykle ważną rolę i misję nie tylko w ramach Uniwersytetu Gdańskiego, ale również dla całego społeczeństwa. Kornel Filipowicz napisał kiedyś, że *człowiek umiera dwa razy: raz w świadomości własnej, drugi – w pamięci innych ludzi. I dopiero ta druga śmierć jest ostateczna*. Wielu studentów wybierających kierunki studiów prowadzone na naszym wydziale kieruje się właśnie takim poczuciem misji. Ocalić przeszłość od zapomnienia, zachować dla przyszłych pokoleń wiedzę o dokonaniach przodków, nie dopuścić do ostatecznej śmierci tych, którzy żyli, działali i tworzyli dla dobra swoich bliskich, całego społeczeństwa, Polski i ludzkości. Ta misja oraz zasady humanizmu i tolerancji a także dążenie do poznania prawdy jest drogowskazem naszych przyszłych działań ukierunkowanych na rozwój.

Rozwój Wydziału zależy od zaangażowania i osiągnięć pracowników i jest możliwy tylko wtedy, kiedy Wydział traktowany jest jako dobro wspólne, a nauczanie nie jest tylko uciążliwym dodatkiem do właściwej pracy naukowej. Zawsze będą istniały rozbieżności w ocenie tego, jakie relacje zachodzić powinny pomiędzy badaniami naukowymi pracowników a ich działalnością dydaktyczną. Zawsze będą występowały rozbieżności w ocenie tego, co jest podstawową rolą uczelni – tworzenie wiedzy i poszukiwanie prawdy, a nauczanie na dalszym planie *versus* nauczanie z badaniami naukowymi w tle. Osobiście przyszłość Wydziału widzę w zachowaniu właściwych proporcji między obu tymi zadaniami z nieco większym naciskiem na nauczanie, gdyż to ono warunkuje nasze funkcjonowanie w murach uczelni. Nacisk na jakość kształcenia i atrakcyjna oferta dydaktyczna procentują większą liczbą studentów, a to zwiększa poczucie bezpieczeństwa pracowników, umożliwia realizowanie własnych pomysłów badawczych i pozwala na zatrudnianie nowych specjalistów. Jestem pewien, że umiędzynarodowienie oferty dydaktycznej, a także intensyfikacja współpracy naukowej naszych pracowników z badaczami z innych krajów przyniosą oczekiwane efekty. Dlatego też w naszych działaniach, kładziemy nacisk na umiędzynarodowienie badań i rozwijanie współpracy międzynarodowej, pozyskiwanie grantów i rozwijanie badań naukowych mających wpływ na otoczenie społeczno-gospodarcze.

Większość studentów Wydziału Historycznego to osoby pochodzące z Trójmiasta, Pomorza i Polski Północnej. Ich zainteresowanie historią regionu jest niejako naturalne i oczywiste, więc staramy się tę ciekawość pogłębiać, dostarczając specjalistycznej wiedzy, angażować w badania i podkreślać *genius loci* Gdańska. Przyciągamy również studentów z pozostałych regionów kraju, dla których już sam fakt „morskości” Gdańska jest wystarczającym argumentem przemawiającym za wyborem właśnie Wydziału Historycznego na Uniwersytecie Gdańskim jako miejsca studiów. Portowy charakter miasta, jego piękna, długa i intrygująca historia, a także obfitość zabytków i instytucji kultury, to także wielki potencjał i kapitał, który staramy się pielęgnować i rozwijać.

Dążymy do tego, żeby na Wydziale Historycznym studiowały osoby z pasją i poczuciem misji, żeby wybór kierunku studiów dokonywany był świadomie, a nie przypadkowo. Jako kadra akademicka zapewniamy merytoryczny i humanistyczny *background*, licząc, iż w pełni zostanie on wykorzystany w życiu zawodowym naszych absolwentów. Wśród naszych absolwentów mamy wybitnych polityków na szczeblu europejskim, krajowym, lokalnym, znanych samorządowców, prezesów dużych firm, prywatnych przedsiębiorców. Mamy w swojej ofercie kierunki studiów, których ukończenie daje niemal pewność osiągnięcia dobrze płatnej pracy (niemcoznawstwo, archeologia), gwarantujących przyzwoite zarobki i wielką satysfakcję z wykonywanej pracy (historia, historia sztuki, etnologia, krajoznawstwo i turystyka historyczna) lub które zapewniają duchowy kompas ułatwiający zrozumienie otaczającej nas rzeczywistości (religioznawstwo). Kształcąc studentów na powyższych kierunkach, zapewniamy im grono wybitnych naukowców, nowoczesny i stale udoskonalany program studiów, możliwość realizacji swoich pasji i zainteresowań badawczych, a także wyjątkową atmosferę studiów na Wydziale Historycznym. Nasza oferta kształcenia jest nieustannie modyfikowana ze względu nie tylko na rosnące potrzeby rynku pracy, ale też na coraz większe oczekiwania studentów.

Pracownicy Wydziału Historycznego także aktywnie włączają się w badania historyczne dotyczące dziejów miasta Gdańsk i całego regionu, prowadzą tu badania archeologiczne oraz opisują i interpretują dzieła sztuki. Wykorzystujemy atuty związane z położeniem geograficznym, historią i dziedzictwem Gdańsk kładąc nacisk na te zagadnienia w programach studiów, w badaniach terenowych i w nawiązywaniu współpracy z różnymi instytucjami, takimi jak Europejskie Centrum Solidarności, Muzeum Emigracji, Muzeum II Wojny Światowej. Nowy impuls do wyeksponowania specyfiki Gdańsk dało utworzenie konsorcjum sześciu nadmorskich uczelni w Europejskim Uniwersytecie Nadmorskim, w ramach którego Gdańsk będzie współpracował z uczelniami w Kadyksie, Breście, Kilonii, Splicie i Malcie. Liczymy w przyszłości na przyciągnięcie na Wydział Historyczny studentów z tych uczelni, nawiązanie intensywnej współpracy między pracownikami akademickimi oraz na uruchomienie wspólnych kierunków studiów nastawionych na silny związek z tematyką morską i nadmorską.

Staramy się nieustająco ewolucyjnie reformować nasz Wydział. Mając w świadomości prawdziwości słów Józefa Ignacego Kraszewskiego, według których co do zasady ludzie boją się zmian, nawet jeśli są to zmiany na lepsze. Jednak parafrazując słowa Oscara Wilde'a, mogę stwierdzić, że zmiana, która nie jest kontrowersyjna, nie jest godna miana zmiany. Wiemy, że to, co było wystarczająco dobre wczoraj, nie jest już wystarczająco dobre dzisiaj i w przyszłości. Dlatego unowocześniamy metody nauczania, wprowadzamy najnowsze technologie w prowadzeniu zajęć dydaktycznych, wyznaczamy sobie kierunki zmian (umiędzynarodowienie, interdyscyplinarność, bezkompromisowość w badaniach naukowych) i dążymy do ich realizacji mimo wirów i raf.

dr hab. Tarzycjusz Buliński, prof. uczelni

Prodziekan ds. Jakości Kształcenia

Od światła do labiryntu. Humanistyka pełna pasji

Fot. Waclaw Kulczykowski

Wydział Historyczny jest wyjątkowy na mapie uczelni. To jeden z mniejszych wydziałów UG, usytuowany w dwóch historycznych gmachach uczelni, z których każdy ma swój własny, niepowtarzalny urok. Pierwszy to budynek na kampusie w Oliwie, będący areną strajków studenckich w stanie wojennym, reprezentujący wyobrażenie nowoczesności z lat 70. zeszłego wieku – prosty, funkcjonalny, pełen światła. Drugi to gmach w sercu Starego Miasta, przy ul. Bielańskiej, niepowtarzalny kompleks architektoniczny składający się z kilku budynków wzniesionych na przestrzeni 400 lat. Jego wnętrze stanowi istny labirynt, pełen korytarzy,

zaułków, przybudówek i nieoczekiwanych znalezisk. I takie

są studia na Wydziale Historycznym. Z jednej strony dają nowoczesne, kompleksowe narzędzia do zrozumienia współczesnego świata, czy to w oparciu o wiedzę dotyczącą przeszłości (archeologia, historia, historia sztuki, krajoznawstwo i turystyka historyczna), czy o wiedzę dotyczącą innych ludów, kultur i wierzeń (etnologia, religioznawstwo, niemcoznawstwo). Z drugiej strony nasze studia oferują podróż po samym sobie, wyprawę w poszukiwaniu własnych pasji i swojego indywidualnego rozwoju, którego kierunek nierzadko zaskakiwał naszych studentów i wykładowców. I to jest właściwe bogactwo studiowania na naszym Wydziale. Jakości tego kształcenia nie mierzy się liczbą pozytywnych ocen zajęć w ankietach studenckich, owocną współpracą z instytucjami zewnętrznymi w zakresie kształcenia czy aktywnym udziałem studentów we wszystkich wydziałowych organach. To wszystko jest ważne i o to wszystko dbamy. Ale prawdziwa jakość studiowania wyraża się w tych dwóch punktach – będących niczym dwa budynki wydziału – w zdobywaniu wiedzy o świecie oraz wiedzy o sobie i swoich pasjach. Dobra humanistyka jest ich harmonijnym połączeniem. Studia u nas to umożliwiają. Jesteśmy małym wydziałem i to jest naszą zaletą. Grupy zajęciowe są stosunkowo niewielkie, wykładowcy i studenci dobrze się znają, prowadzą wiele wspólnych działań przekraczających ramy obowiązkowych zajęć. Jakość naszego kształcenia wykuwa się w rozmowie i interakcji, a nasze studia zapewniają szeroką gamę ich praktykowania – od wypraw do kultur plemiennych czy tradycyjnych (etnologia), wykopalisk sięgających czasów prehistorycznych czy starożytności (archeologia), poprzez poszukiwania różnych wersji prawdy w źródłach, dokumentach, ale i nowoczesnych mediach (historia), podróże po słynnych miastach, twórcach i dziełach sztuki (krajoznawstwo i turystyka historyczna, historia sztuki), aż po wyjazdy do Niemiec (niemcoznawstwo) i spotkania z przedstawicielami różnych wyznań (religioznawstwo). I właśnie ta otwartość i różnorodność jest naszą zaletą.

dr Anna Sobecka

Prodziekan ds. Studentów i Współpracy z Otoczeniem Społeczno-Gospodarczym

Nowe otwarcie po trudnym czasie pandemii

Fot. Waław Kulczykowski

Ostatnie trzy semestry były czasem trudnym zarówno dla studentów, jak i dla wykładowców i władz uniwersyteckich. Rozpoczynając tę kadencję, mieliśmy świadomość, że sytuacja związana z pandemią COVID-19 uniemożliwia często studentom normalne funkcjonowanie. Poczucie zagrożenia chorobą, powrót do domów rodzinnych, utrudnienia w przemieszczaniu się, a także ograniczony dostęp do archiwów i bibliotek, praktyk zawodowych i możliwości zarobkowania to dla wielu studentów Wydziału Historycznego poważne wyzwanie. Część studiujących nie ma dostępu do odpowiedniego sprzętu czy szybkiego internetu, dlatego Wydział starał się w miarę możliwości wspierać studentów m.in. przez zakup kamer, które można było

wypożyczyć na czas sesji egzaminacyjnej. Priorytetem dla nas było to, by nikt nie czuł się w jakikolwiek sposób wykluczony i pozostawiony sam z problemami. Dlatego w razie potrzeby oferujemy kontakt z Biurem ds. Osób z Niepełnosprawnością i nowym Centrum Wsparcia Psychologicznego UG. Mam świadomość, że przez fakt, iż dyżury dziekańskie odbywają się online, nie wszystkie problemy, z którymi borykają się studenci, docierają do nas. W obecnej sytuacji obowiązki wszystkich prodziekanów odpowiedzialnych za sprawy studenckie są bardziej skomplikowane niż kiedykolwiek, wymagające jeszcze większej empatii i uważności.

Cieszy mnie każda forma działania studentów. Dbamy nie tylko o profesjonalnie i bezpiecznie prowadzone online zajęcia, ale także o niezwiązane z programem studiów aktywności. Mimo trudnej sytuacji staraliśmy się motywować studentów zarówno indywidualnie, jak i w grupach zajęciowych oraz kołach naukowych. W tym roku po raz pierwszy zorganizowaliśmy dla studentów konkurs na krótką formę pisarską pt. „Kronika roku pandemii”, a zwycięzca otrzymał nagrodę finansową, a także możliwość opublikowania swego tekstu na łamach czasopisma naukowego „Studia Historica

Gedanensia”. Staramy się też intensywniej komunikować ze studentami za pośrednictwem strony internetowej, m.in. nagrywając filmy o poszczególnych zakładach, żebyśmy po upragnionym chyba przez wszystkich powrocie do zajęć audytoryjnych i w terenie łatwiej mogli wrócić do wspólnotowych relacji. Mimo trwającego lockdownu kontynuujemy serie wykładów otwartych „Gdańszczanie i ich pasje”, które organizowane we współpracy z Instytutem Kultury Miejskiej dostępne są na stronie WH.

Studenci kierunków prowadzonych na Wydziale Historycznym bardziej chyba niż inni poza kontaktem z wykładowcami i pracą w bibliotece potrzebują dla swego rozwoju i przygotowania prac dyplomowych dostępu do takich instytucji jak zamknięte od dawna archiwa, urzędy, muzea i inne miejsca turystyczne. Mimo ograniczenia dostępności tych jednostek, dzięki dobrej współpracy WH z interesariuszami zewnętrznymi, większości studentów udało się zrealizować praktyki zawodowe. Wiemy, że pandemia ma swoje konsekwencje dla wielu środowisk i branż z naszego społecznego otoczenia, dlatego chcielibyśmy wesprzeć partnerów i przyszłych pracodawców naszych absolwentów, by jak najszybciej mogli odbudować grono swoich odbiorców. Niestety ze względu na pandemię studenci etnologii, historii sztuki czy krajoznawstwa i turystyki historycznej nie mogli odbywać tak ważnych dla rozwijania ich kompetencji i umiejętności objazdów oraz badań terenowych. Wdrożyliśmy jednak wirtualne namiastki tych elementów programu studiów.

Wymuszona zmiana sposobu funkcjonowania, poza poczuciem niepewności i ograniczenia wolności, ma też pewne aspekty pozytywne, takie jak spowolnienie – mamy więcej czasu na przemyślenia. Wielu z nas zdało sobie sprawę, jak trudno funkcjonować bez pewnych rytuałów, bez kultury dialogu z innym w bezpośredniej relacji. To dobra prognoza na przyszłość. Po rosnącym obecnie zainteresowaniu programem wymiany Erasmus możemy mieć nadzieję, że przyszły rok akademicki będzie już ważnym etapem na nowej drodze rozwoju WH.

Mam nadzieję, że po wakacjach wrócimy na kampus i do wyremontowanego budynku na Bielańskiej, a stamtąd ruszymy do muzeów i galerii oraz na badania terenowe. Docenimy, że mamy możliwość kontaktu z wielowiekowym dziedzictwem Gdańska, a także ze sobą nawzajem, i będziemy rozmawiać o historii, kulturze i wszystkim, co sprawia, że jesteśmy humanistami. Chcemy, by budynek WH na terenie Starego Miasta, na Bielańskiej, stał się centrum życia akademickiego – miejscem, w którym studenci będą aktywnie współtworzyć wspólnotę Uniwersytetu Gdańskiego.

dr hab. Anna Mazurkiewicz, prof. uczelni

Prodziekan ds. Badań Naukowych i Współpracy Międzynarodowej

Sloty, algorytmy i liczba N. Zarządzanie działalnością naukową w obliczu zmian

Fot. Waclaw Kulczykowski

Zadania prodziekana ds. badań naukowych i współpracy międzynarodowej obejmują nadzór, koordynację i reprezentację Wydziału Historycznego w zakresie kompetencji i zadań powierzonych przez dziekana Wydziału Historycznego. Najczęściej, choć nie zawsze, funkcje prodziekanów korespondują z zakresem zadań prorektorów. W przypadku prodziekana ds. badań naukowych na WH w kadencji 2020–2024 – dr hab. Anny Mazurkiewicz, prof. uczelni, zakres kompetencji obejmuje obszary podlegające dwóm prorektorom: prof. dr. hab. Wiesławowi Laskowskiemu oraz dr hab. Annie Marii Jurkowskiej-Zeidler, prof. uczelni. Wspierając dziekana Wydziału Historycznego i realizując wyznaczone przez niego zadania, prodziekan ds.

badań naukowych i współpracy międzynarodowej jednocześnie realizuje cele wyznaczone przez prorektorów, uczestniczy w konsultacjach, jest członkiem komisji i przygotowuje adekwatne raporty dotyczące sytuacji na Wydziale. W tym celu niezbędna jest współpraca m.in. z Senacką Komisją ds. Nauki i Komisją ds. Umiejdzynarodowienia, Radą Biblioteczną czy Kolegium Redakcyjnym Wydawnictwa UG.

Jednym z najważniejszych elementów w codziennej pracy prodziekana ds. badań naukowych, w ramach zadań określonych jako „nadzór nad organizacją i koordynowaniem prac w zakresie badań naukowych, a w szczególności nad prowadzeniem działalności związanej z utrzymaniem potencjału badawczego Wydziału Historycznego” jest bliska współpraca z radami dyscyplin naukowych (RDN) funkcjonujących na Wydziale Historycznym (RND Historia; RND Archeologia) oraz współtworzonych przez pracowników Wydziału Historycznego (RND Nauki o Kulturze i Religii; RND Nauki o Sztuce). Wśród obowiązków dotyczących nadzoru nad organizacją i koordynowaniem prac w zakresie naukowej współpracy z zagranicą niezbędna jest sprawna komunikacja i bliska współpraca z czterema koordynatorami programu Erasmus na naszym Wydziale. Każda z dyscyplin ma własnego

koordynatora. W zakresie organizacji mobilności zagranicznych niezbędna jest także bliska współpraca z uniwersyteckim Biurem Współpracy Międzynarodowej.

Praca prodziekana to przede wszystkim pomoc dziekanowi w zarządzaniu pracami na Wydziale w wyznaczonym przez niego zakresie. W praktyce, codzienna praca skupia się na zbieraniu i opracowywaniu danych, pisaniu sprawozdań, udziale w posiedzeniach komisji i rad, tworzeniu planów wydarzeń naukowych i dystrybucji informacji wśród pracowników (granty, stypendia, szkolenia), które mają służyć rozwijaniu potencjału naukowo-badawczego na Wydziale. Bez pomocy i wsparcia ze strony pracowników administracji na Wydziale żadne z tych działań nie byłyby efektywne.

Największym wyzwaniem stojącym przed zespołem dziekańskim w 2021 r. jest przygotowanie Wydziału do ewaluacji działalności naukowej. Ewaluacja przeprowadzana w ramach dyscyplin naukowych (nie Wydziału) obejmuje trzy kryteria: działalność naukową, efekty finansowe oraz wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki. Ewaluacja dotycząca lat 2017–2021 po raz pierwszy przeprowadzona będzie w oparciu o system slotowy (kryterium pierwsze). Oznacza to, że każdy pracownik naukowy i naukowo-dydaktyczny posiada ograniczoną liczbę publikacji, które zostaną poddane ocenie (maksymalnie 4). Ocena parametryczna w ramach kryterium I oparta jest na wyliczeniach algorytmicznych. W kryterium II – na wysokości środków finansowych przyznanych na realizację projektów badawczych (oraz uzyskanych w wyniku komercjalizacji). W przypadku III kryterium punktacja stanowi średnią arytmetyczną oceny eksperckiej. Na początku 2022 roku ocena zostanie dokonana przez System Ewaluacji Dorobku Naukowego (SEDN), który określi naszą kategorię na podstawie danych pobranych z Polskiej Bibliografii Naukowej (PBN) oraz systemu POL-on (zintegrowany system informacji o nauce polskiej i szkolnictwie wyższym).

Dzięki wysiłkom zespołu dziekańskiego poprzedniej kadencji (2016–2020) przygotowania do ewaluacji są dalece zaawansowane. Wszyscy pracownicy Wydziału posiadają międzynarodowe numery identyfikacji ORCID, profile w Bazie Wiedzy UG, na bieżąco uzupełniają swój zbiór publikacji w celu monitorowania poziomu oceny bibliometrycznej. Stawka w procesie ewaluacji jest bardzo wysoka, bowiem od jej wyniku zależą uprawnienia do prowadzenia studiów, szkół doktorskich, nadawania stopni i tytułów, a także stopień finansowania, który jednostki naukowe otrzymują z budżetu państwa. Chociaż zasady oceniania dorobku naukowego budzą wiele słów uzasadnionej krytyki, mobilizacja pracowników naszego Wydziału, aby uzyskać jak najlepszy wynik, jest imponująca. Warto przypomnieć, że w poprzedniej ocenie parametrycznej nasz Wydział zdobył kategorię A i znalazł się w gronie najlepszych w Polsce.

Jeden Wydział, trzy Instytuty.
Dyrektorzy o wyzwaniach i kierunkach
rozwoju

prof. dr hab. Małgorzata Omilanowska

Dyrektor Instytutu Historii Sztuki

Wizja Instytutu Historii Sztuki

Najbliższe lata dla Instytutu Historii Sztuki będą czasem przygotowania programu i rozpoczęcia kształcenia na nowym kierunku. Chcemy uruchomić ścieżkę dydaktyczną pozwalającą na zdobycie praktycznych umiejętności w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, a więc nie tylko wiedzy teoretycznej, lecz także praktycznej oraz prawnej i organizacyjnej. Okres pandemii i trudności w organizowaniu praktyk zawodowych opóźniły wdrażanie tego projektu, ale w przyszłym roku akademickim powinno się udać.

Pracownicy instytutu to nie tylko uczeni realizujący swoje indywidualne projekty badawcze. To także zespół angażujący się w projekty ważne dla miasta i regionu. Od wielu lat nasi historycy sztuki współpracują przy konserwacji zespołu zabytków kościoła Mariackiego w Gdańsku i przed nimi kolejny etap tych działań. Kończone są prace, zainicjowane jeszcze przez prezydenta Pawła Adamowicza, nad *Atlasem architektury Gdańska*, który powinien ukazać się w przyszłym roku. W tym roku wystartował nowy projekt koordynowany przez prof. Tomasza Torbusa, realizowany we współpracy z Instytutem Herdera w Marburgu i uczonymi z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, polegający na przeprowadzeniu nowej inwentaryzacji zabytków na terenie dawnych Prus Wschodnich i w efekcie – opublikowaniu kolejnego tomu serii *Dehio-Polska*. We wszystkie te zadania angażują się nie tylko pracownicy, ale też nasi studenci, absolwenci i doktoranci. Prowadzona od lat polityka zachęcania naszych uczniów do podejmowania w pracach seminaryjnych i dyplomowych tematów związanych ze sztuką regionu owocuje możliwością wykorzystania wyników ich badań w tego rodzaju przedsięwzięciach.

Najbliższe lata przyniosą też realizację kolejnych projektów naukowo-wystawienniczych. Dzięki dobrej współpracy z muzeami – przede wszystkim Narodowym, Gdańskim, Sopotu i Gdyni – od lat nasi pracownicy angażowani są jako kuratorzy czy autorzy katalogów ważnych, opartych na badaniach naukowych, wystaw historycznych i artystycznych.

dr hab. Michał Kosznicki, prof. uczelni

Dyrektor Instytutu Historii

Instytut Historii – wyzwania na przyszłość

Truizmem jest stwierdzenie, że każda instytucja naukowo-dydaktyczna musi iść z duchem czasów, dostosowując swoje struktury i kierunki działań badawczych oraz edukacyjnych do wyzwań współczesności. Nie inaczej jest z Instytutem Historii UG, który rozpoczął drugie półwiecze swojego istnienia. Świadomość nieuchronności pewnych zmian mobilizuje dyrekcję IH i pracowników do poszukiwań najbardziej optymalnych rozwiązań. Pośród najważniejszych spraw do rozwiązania w najbliższej perspektywie czasowej można wymienić:

- przebudowę organizacyjną wewnętrznej struktury instytutu, wynikającą zarówno ze zmian pokoleniowych, jak i z dostosowań do nowych regulacji prawnych, powstałych na szczeblu ogólnokrajowym oraz uczelnianym,
- utrzymanie dotychczasowej, wysokiej pozycji naukowej dyscypliny historia w kolejnych procesach

ewaluacyjnych i dalsze budowanie marki gdańskiego środowiska historycznego,

- zwiększanie umiędzynarodowienia relacji naukowych przez publikowanie w zagranicznych czasopismach i udział w międzynarodowych konferencjach, a także samego procesu kształcenia w ramach np. wymian naukowych, wyjazdów studyjnych, kształcenia w języku angielskim,
- intensyfikację prac nad uatrakcyjnieniem oferowanych kierunków studiów i specjalizacji zawodowych, zwłaszcza tych, które dopiero budują swoją markę, np. krajoznawstwo i turystyka historyczna czy „najmłodsze dziecko” kierunku historia – specjalizacja historia w przestrzeni medialnej, łącząca wiedzę historyczną z warsztatem dziennikarskim i umiejętnościami popularyzatorskimi,
- rozbudowę relacji z partnerami zewnętrznymi, takimi jak placówki oświatowe, archiwa, muzea i pozostałe instytucje kultury, organizacje turystyczne i zawieranie z nimi kolejnych umów,
- cyfryzację procesu kształcenia przez wprowadzanie nowych technologii oraz przedmiotów opierających się na nich, tak aby wyposażyć absolwentów w umiejętności niezbędne do efektywnego startu w życie zawodowe,
- popularyzację badań historycznych prowadzonych w IH przez zwiększenie aktywności pracowników w mediach, przestrzeni społecznej itp.,
- utrzymanie relacji z emerytowanymi pracownikami Instytutu i korzystanie z ich wiedzy np. przez organizowanie gościnnych wykładów, udział w seminariach itp.

Można mieć nadzieję, że realizacja powyższych postulatów w ciągu najbliższych lat pozwoli wzmocnić solidne fundamenty uniwersyteckiej historii. Wiele w tej kwestii jak zawsze będzie zależało od determinacji, aktywności i zaangażowania samych pracowników instytutu.

dr hab. Marcin Wąs, prof. uczelni

Dyrektor Instytutu Archeologii i Etnologii

Instytut Archeologii i Etnologii UG – dwa w jednym

Instytut Archeologii i Etnologii jest jedną z najmłodszych jednostek w strukturze naszej uczelni i zarazem Wydziału Historycznego. Został powołany do życia w 2012 r. jako fuzja dwóch kierunków studiów i dyscyplin: rozwijającej się od 2004 r. archeologii i działającej od 2010 r. etnologii. Wówczas było to „małżeństwo z rozsądku” odwołujące się m.in. do wzorca, jakim jest Instytut Archeologii i Etnologii PAN, ale przede wszystkim do bliskiej relacji z uwagi na podmiot naszych usiłowań badawczych, którym jest człowiek i jego kultura. Także dzisiaj wydaje nam się to elementem spajającym obie dyscypliny w jednym instytucie – nie zważając na obowiązujące klasyfikacje nauk, niezgrabnie narzucane podziały czy ministerialne dyrektywy. *E pluribus unum!*

Motto z Wielkiej Pieczęci Stanów Zjednoczonych nie jest tu przypadkowe. To właśnie w tradycji amerykańskiej nauki archeologia jest pojmowana jako

„antropologia przeszłości”. Nasze dyscypliny, przenikając się i uzupełniając, funkcjonują w niezwyklej symbiozie. Bogactwo i różnorodność kultur istniała i istnieje wszędzie tam, gdzie swój świat tworzyli ludzie przed wiekami i gdzie budują go także dzisiaj. Te z mroków odległej przeszłości, wyciągają na światło archeolodzy z zakładów archeologii pradziejów, śródziemnomorskiej, średniowiecza i nowożytności. Kulturową mozaikę współczesności pokazują zaś etnologzy i antropolodzy kulturowi. Światy kultur minionych i światy kultur żywych to podstawowe składniki „naukowego tortu”, którym zgodnie się dzielimy w Instytucie Archeologii i Etnologii.

**Różne obszary, epoki i tematyka badań
– to, co nas łączy, to Historyczny**

Instytut Historii

Fot. Biuro Promocji UG

Instytut Historii

Instytut Historii Uniwersytetu Gdańskiego jest rówieśnikiem całego Uniwersytetu, gdyż jako jednostka organizacyjna rozpoczął swoje istnienie w 1970 roku. Nie oznacza to, że Instytut powstał, używając historycznej nomenklatury, „na surowym korzeniu”. Historycy współtworzyli gdańską Wyższą Szkołę Pedagogiczną od początku jej istnienia, pracując naukowo-dydaktycznie w ramach stopniowo rozrastającego się Zespołu Katedr Historii. W latach 70-tych i 80-tych XX wieku, swoisty i niepowtarzalny charakter naukowo-dydaktyczny i intelektualny Instytutu nadało grono nieprzeciętnych badaczy, którymi przez ponad 17 lat, jako dyrektor Instytutu, kierował prof. dr hab. Roman Wapiński.

Dzisiejsza rzeczywistość Instytutu Historii to wspaniały zespół 43 pracowników naukowo-dydaktycznych, w tym 11 profesorów tytularnych. Pracownicy Instytutu zgrupowani są w dziesięciu zakładach, które są najmniejszymi wspólnotami badawczymi, zrzeszającymi naukowców o podobnych zainteresowaniach historycznych. W kilku zdaniach nie sposób opisać wszystkich kierunków badań prowadzonych przez pracowników Instytutu Historii. Obejmują one wszystkie epoki historyczne, a w wymiarze przestrzennym odnoszą się zarówno do dziejów ojczystych, jak i dziejów powszechnych. W gronie pracowników Instytutu znajdziemy całe spektrum badaczy przeszłości – nie tylko starożytników, mediewistów czy nowożytników, ale i historyków religii, metodologów czy też dydaktyków historii. Warto jednak podkreślić, że szczególne miejsce w działalności naukowej pracowników IH zajmują prace nad dziejami Gdańska, Pomorza, i ziem położonych nad Morzem Bałtyckim. Prowadzone w IH badanie gedanistyczne i pomeranistyczne są od wielu lat znakiem jakości gdańskiego środowiska historycznego. O potencjale naukowym Instytutu Historii świadczy fakt, że jako największy Instytut na Wydziale Historycznym w decydujący sposób przyczynił się do uzyskania przez macierzysty wydział kategorii A w parametryzacji z 2013 oraz 2017 roku.

Charakteryzując Instytut Historii trzeba także wspomnieć o drugim, obok badań naukowych, obszarze aktywności tj. dydaktyce. Instytut jest „domem” dla czterech kierunków kształcenia: historii, religioznawstwa, krajoznawstwa i turystyki historycznej oraz niemcoznawstwa (kierunek realizowany we współpracy z Instytutem Germanistyki). Każdy z kierunków ma swoją specyfikę, gromadzi studentów o różnych zainteresowaniach i oczekiwaniach oraz odmiennych wizjach przyszłego życia zawodowego. Mając świadomość tych wyzwań pracownicy IH na przestrzeni ostatnich lat wypracowali oryginalne ścieżki kształcenia na poszczególnych kierunkach, systematycznie je udoskonalają i dostosowują do wymagań, błyskawicznie się zmieniającej, rzeczywistości.

dr hab. Michał Kosznicki, prof. uczelni

Zakład Historii Starożytnej

Zakład Historii Starożytnej powstał w 1974 r. z podzielonego Zakładu Historii Starożytnej i Średniowiecznej. W zakładzie obecnie są zatrudnieni: dr hab. Ireneusz Milewski, prof. uczelni (kierownik zakładu), prof. dr hab. Bogusław Górka, dr hab. Wojciech Gajewski, prof. uczelni, ks. dr hab. Grzegorz Szamocki, prof. uczelni oraz dr Karol Kłodziński.

dr hab. Ireneusz Milewski, prof. uczelni

Pod względem liczby pracowników, to jeden z największych Zakładów w Instytucie Historii Uniwersytetu Gdańskiego. Problematyka badawcza pracowników Zakładu Historii Starożytnej jest bardzo zróżnicowana. Można ją uszeregować w dwie grupy: wybrane aspekty dziejów antycznego judaizmu i chrześcijaństwa jak również historia Cesarstwa Rzymskiego oraz wczesnego Bizancjum (dzieje społeczne, administracja, przemiany gospodarcze i religijne u schyłku antyku). Prof. Bogusław Górka zajmuje się wybranymi zagadnieniami z dziejów starożytnego judaizmu i chrześcijaństwa, jak również kwestią współpracy duchowieństwa katolickiego z aparatem służby bezpieczeństwa PRL-u. Obszar badań kolejnego pracownika, profesora Wojciecha Gajewskiego, obejmuje relacje judaizmu i chrześcijaństwa, organizację Kościoła pierwszych wieków oraz historię i teologię ruchu pentekostalnego. Kolejny z pracowników, profesor Grzegorz Szamocki, specjalizuje się w pismach Starego Testamentu, w archeologii i geografii biblijnej, w egzegezie oraz teologii. Najmłodszy stażem oraz wiekiem pracownik Zakładu, dr Karol Kłodziński, zajmuje się historią wczesnego Cesarstwa, ze szczególnym uwzględnieniem prowincji afrykańskich w tym okresie, jak również edycją inskrypcji łacińskich z rzymskiego miasta Mustis (tereny dzisiejszej Tunezji). Profesor Ireneusz Milewski (kierownik Zakładu), specjalizuje się w dziejach późnego Cesarstwa Rzymskiego oraz w antycznej numizmatyce.

Wspomniana problematyka badawcza koresponduje z zajęciami prowadzonymi przez pracowników Zakładu na kierunku Historia, Krajoznawstwo oraz Religioznawstwo. Zakład Historii Starożytnej Instytut Historii UG zlokalizowany jest w dwóch pokojach: 2.14 i 2.15.

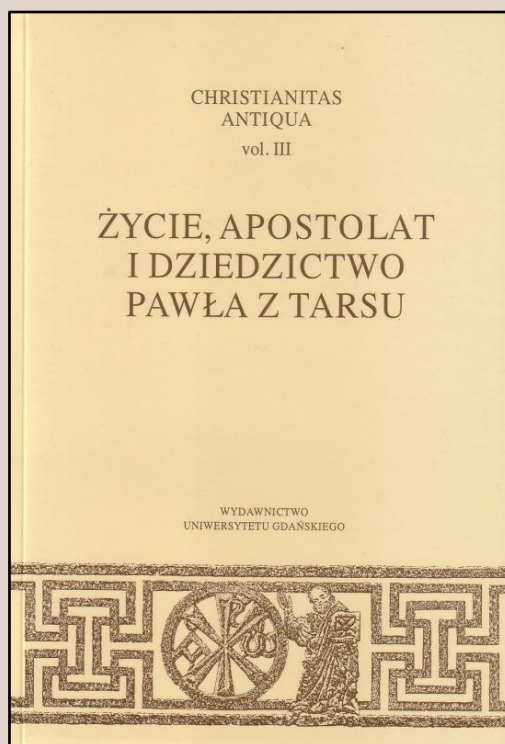
ks. dr hab. Grzegorz Szamocki, prof. uczelni

Realizuje trzyletni (2019-2021) projekt badawczy finansowany przez Narodowe Centrum Nauki w Polsce (2018/29/B/HS1/01203) pt. „Uniwersalizująca redakcja biblijnej historii początków Izraela. Aspekty literackie, uwarunkowania historyczne, przesłanie”.

Zasadniczym celem projektu jest poszerzenie wiedzy o historii formowania się biblijnego tekstu Starego Testamentu, który opisuje początkowe dzieje Izraela: od Księgi Rodzaju do Drugiej Księgi Królewskiej (Rdz – 2Krl). Punktem wyjścia dla realizacji projektu jest - oparte na wcześniejszych badaniach - założenie, że rzeczona część Biblii jest owocem długiego procesu powstawania, obejmującego różne fazy opracowywania, uzupełniania i redagowania. Każda z tych czynności była zaś warunkowana sytuacją historyczną i związanymi z nią potrzebami.

W projekcie stawiana jest hipoteza, że biblijne teksty mówiące o początkowej historii Izraela (Rdz – 2Krl) były poddane uniwersalizującemu opracowaniu, rewizji bądź reлектurze, której dokonano w czasach perskich (V-IV w. przed Chr.), w kontekście ówczesnej konfrontacji dwóch koncepcji żydowskiej tożsamości. Jedna z nich łączyła się z obecnymi wśród żydowskich liderów tendencjami ekskluzywistycznymi, druga z orientacją inkluzywistyczną. Temu drugiemu kierunkowi odpowiadało owo opracowanie uniwersalizujące. Ślady narodowo-religijnej uniwersalizacji, zwłaszcza sfery i beneficjentów działania Boga Izraela oraz Jego kultu i wyznawców, są dostrzegane w niektórych tekstach Biblii Hebrajskiej, które w ramach realizacji projektu są poddawane wnikliwej analizie egzegetycznej, literackiej i historycznej. Badania projektowe dotyczą więc zagadnień biblijnych i historycznych.

Projekt włącza się w międzynarodową debatę naukową nad ciągle nierozwiązaną kwestią procesu powstawania i redakcji tekstów biblijnych, zwłaszcza tych, które opisują początkowe dzieje Izraela. Tematyka projektu jest także ściśle powiązana z historycznym sporem o narodową i religijną tożsamość tego narodu.

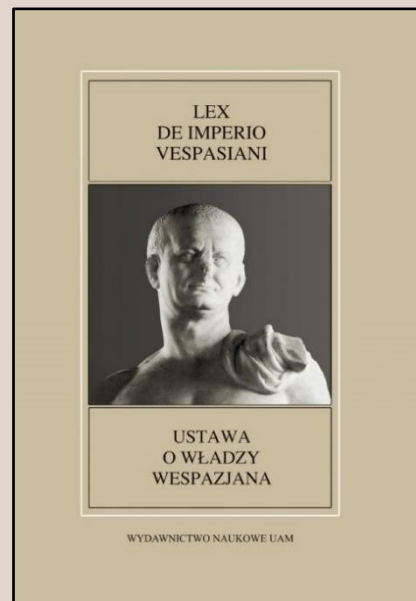
dr Karol Kłodziński

Historia antyczna w kamieniach ukryta

Cywilizacje antycznej Grecji i Rzymu możemy lepiej poznać dzięki trzem głównym kategoriom źródeł pisanych, do których zalicza się: teksty literackie zachowane w kodeksach średniowiecznych, papirusy oraz inskrypcje. Te dwa ostatnie typy źródeł to bezpośrednio źródła wiedzy o ludziach żyjących w starożytności. O ile papirusy pochodzą głównie z Egiptu, o tyle

inskrpcje można odnaleźć w każdej części świata starożytnego. To właśnie na badaniu inskrypcji skupiam się w swojej pracy naukowej. Inskrypcje dostarczają nam bowiem niezwykle cennych informacji na temat m.in. życia społecznego, gospodarczego, religijnego i politycznego. Mówią nie tylko o tych najbogatszych i najbardziej wpływowych członkach elit, lecz również o tych jednostkach, o których autorzy antyczni, tacy jak Ciceron czy Swetoniusz, w ogóle nie wspominają. Inskrypcje są również nieocenionym źródłem wiedzy na temat wojskowości antycznej i dziejów administracji, które szczególnie mnie interesują. Jako epigrafik i historyk starożytnego Rzymu badam przede wszystkim fenomen funkcjonowania wczesnego Cesarstwa Rzymskiego. Jestem członkiem Tunezyjsko-Polskiej Misji Archeologicznej i jako przedstawiciel strony polskiej odpowiadam za opracowanie materiału epigraficznego z antycznego miasta Mustis (el-Krib).

Zakład Historii Powszechnej Średniowiecza

Zakład Historii Powszechnej Średniowiecza powstał w 1997 r. W zakładzie obecnie są zatrudnieni: prof. dr hab. Wiesław Długokęcki (kierownik zakładu), prof. dr hab. Rafał Kubicki oraz dr Aleksandra Girsztowt.

Od lewej: prof. dr hab. Wiesław Długokęcki, prof. dr hab. Rafał Kubicki, dr Aleksandra Girsztowt

prof. dr hab. Rafał Kubicki

W zakładzie zatrudnione są trzy osoby: [prof. dr hab. Wiesław Długokęcki](#) (kierownik zakładu), [dr Aleksandra Girsztowt](#) i [prof. dr hab. Rafał Kubicki](#). Nasi pracownicy podejmują w swoich badaniach różnorodne zagadnienia z historii średniowiecza, wśród których do najważniejszych należą: Prusy przed podbojem krzyżackim, historia społeczno-gospodarcza władztwa zakonu krzyżackiego w Prusach, Nowa Marchia i Inflanty w średniowieczu, osadnictwo i struktury wiejskie w Prusach Krzyżackich, rzemiosło i życie społeczności miejskich strefy bałtyckiej i hanzeatyckiej, monastycyzm zachodni (zakony mniszce i mendykanckie), struktury klasztorne w Europie Środkowej i Północnej. W ramach prowadzonych badań nierzadko wychodzimy też poza umowne ramy chronologiczne średniowiecza, ukazując długie trwanie struktur i instytucji, których geneza sięga XIII-XV w.

Aktualnie realizowane są następujące tematy: rozwój przestrzenno-funkcjonalny Gdańska w X-XX w., ochrona przeciwpowodziowa na Żuławach i dolinie dolnej Wisły (W. Długokęcki), polityka zakonu krzyżackiego wobec miast w Nowej Marchii, historia Malborka do 1772 r. (A. Girsztowt), topografia sakralna średniowiecznego Gdańska (R. Kubicki).

Zakład organizuje cykliczne konferencje: [Origines et mutationes](#) i Gdańskie Spotkania Mediewistyczne / Colloquia mediaevalia Gedanensia.

W ramach program nauczania na kierunku Historia w Uniwersytecie Gdańskim pracownicy naszego zakładu prowadzą jeden spośród przedmiotów kursowych, ułożonych w kolejności chronologicznej od starożytności po czasy współczesne (Historia Powszechna Średniowiecza – wykład i ćwiczenia) oraz przedmioty wprowadzające w arkana badań naukowych (Wstęp do badań historycznych i Warsztat naukowy historyka – wykłady i ćwiczenia). Te ostatnie obejmują tzw. warsztat historyczny – sumę wiedzy o sposobach gromadzenia wiedzy, jej tworzenia, budowania narracji i ocen. Zdobyta w ich ramach przez studentów wiedza jest wykorzystywana przy pisaniu prac licencjackich i magisterskich. Ponadto pracownicy prowadzą zajęcia na kierunkach archeologia oraz krajoznawstwo i turystyka historyczna. Ważnym elementem działalności naukowo-dydaktycznej jest także seminarium doktoranckie, na którym powstają aktualnie trzy dysertacje.

Dalsze informacje o zakładzie:

https://historia.ug.edu.pl/wydzial/struktura_wydzialu/instytut_historii/zaklad_historii_powszechnej_sr_edniowiecza

strona zakładu:

<https://www.facebook.com/sredniowieczepowszechneug>

dr Aleksandra Girsztowt

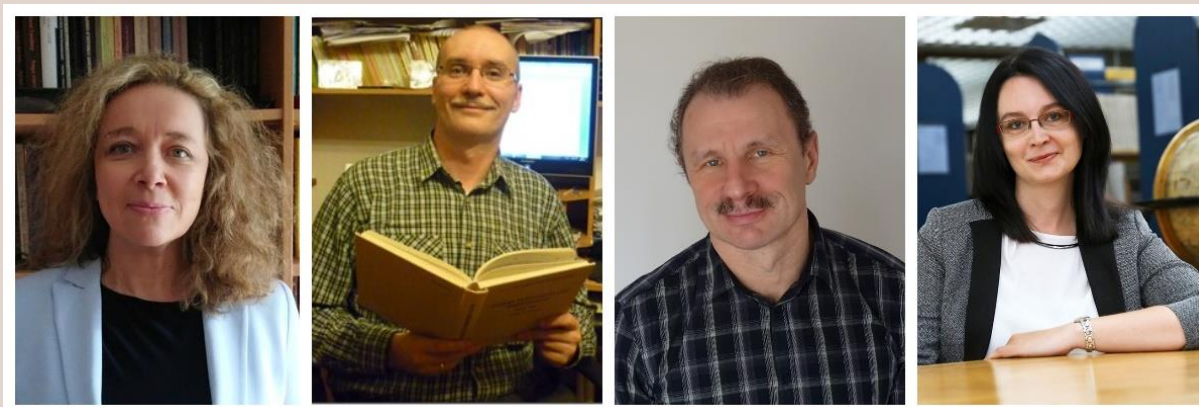
Absolwentka historii na UG (2011), stopień doktora uzyskała w 2019 r. za rozprawę *Rzemiosło miejskie w średniowiecznym Malborku do 1454 r.* napisaną pod kierunkiem prof. Rafała Kubickiego. Jej zainteresowania badawcze obejmują historię społeczną i gospodarczą miast średniowiecznych ze szczególnym naciskiem na problematykę korporacji rzemieślniczych, dzieje Malborka i jego władz do 1772 r. oraz księgozbiór zabytkowy Biblioteki Elbląskiej. Obecnie pracuje nad zagadnieniem

polityki zakonu krzyżackiego wobec miast w Nowej Marchii (1402 – 1454). Organizatorka międzynarodowej konferencji naukowej *Origines et mutationes*. W Instytucie Historii prowadzi ćwiczenia ze Wstępu do badań historycznych, Warsztatu naukowego historyka i Historii średniowiecznej powszechnej.

Zakład Historii Średniowiecza Polski i Nauk Pomocniczych Historii

Zakład Historii Średniowiecza Polski i Nauk Pomocniczych Historii powstał w 1997 r. W zakładzie obecnie są zatrudnieni: dr hab. Marek Smoliński, prof. uczelni (kierownik zakładu), prof. dr hab. Beata Możejko, prof. dr hab. Sobiesław Szybkowski oraz dr Julia Możdżeń.

Od lewej: prof. dr hab. Beata Możejko, prof. dr hab. Sobiesław Szybkowski, dr hab. Marek Smoliński, prof. uczelni, dr Julia Możdżeń

dr hab. Marek Smoliński, prof. uczelni

Zakład Historii Średniowiecza Polski i Nauk Pomocniczych Historii istnieje od 1997 r. Pierwszym jego kierownikiem był prof. dr hab. Błażej Śliwiński. Zakładem kierował do momentu swego przejścia na emeryturę w 2019 r. Po utworzeniu Zakładu Historii Średniowiecza i Nauk Pomocniczych zostali w nim zatrudnieni uczniowie prof. Śliwińskiego: będący dziś profesorami dr hab. Beata Możejko (w 1997) i Sobiesław Szybkowski (w 1999) oraz aktualny kierownik zakładu dr hab. prof. UG Marek Smoliński (w 1999). W 2019 r. do pracowników zakładu dołączyła absolwentka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu dr. Julia Możdżeń (uczennica prof. dr hab. Romana Czai). Zainteresowania naukowe pracowników zakładu koncentrują się na badaniach historii średniowiecznej Polski, Pomorza, kręgu hanzeatyckiego, średniowiecznych miast i mieszczaństwa, genealogii, prozopografii rycerstwa i szlachty oraz dziejów zakonów rycerskich na dzisiejszych ziemiach polskich. Dorobek naukowy pracowników zakładu zamyka się obecnie w liczbie ponad 30 monografii książkowych i dużej liczbie artykułów publikowanych na łamach czasopism naukowych polskich i zagranicznych. Zakład wydaje ukazujące się drukiem od 1994 r., punktowane czasopismo naukowe: „Studia z Dziejów Średniowiecza” (dawniej „Gdańskie Studia z Dziejów Średniowiecza”).

prof. dr hab. Beata Możejko

Badania zaczynała od genealogii, zajmując się średniowiecznym rodem rycerskim, Świnków, z którego wywodził się słynny arcybiskup gnieźnieński Jakub Świnka.

Przedmiotem jej zainteresowań naukowych była i jest heraldyka samorządowa, czyli dzieje herbów miast, powiatów, województw dawnej i obecnej Rzeczypospolitej. Szczególną uwagę poświęca herbom trzech miast: Gdańska, Sopotu i Gdyni. Jest współautorką *Herby miast, gmin i powiatów województwa pomorskiego* (t. I–II, 2000–2004; z Błażem Śliwińskim).

Zajmuje się historią Gdańska, zwłaszcza późnośredniowiecznego. Od 2012 wchodzi w skład Komitetu Wiedzy Gedanopedii, internetowej wersji Encyklopedii Gdańskiej, która stale się rozwija, obecnie dla czytelników jest dostępne ponad 10 tysięcy haseł odnoszących się do dziejów miasta od średniowiecza po współczesność: <https://www.gedanopedia.pl>

W latach 2013-2015 głównym wykonawcą interdyscyplinarnego grantu NCN - 2012/05/B/ST/10/00243, kierowanego przez dr hab. Monikę Badurę, z Wydziału Biologii UG. Grant dotyczył min. roślin użytkowych (jadalnych) z obszaru basenu Morza Bałtyckiego. Rezultatem tych badań jest min. artykuł (współautorsko z M. Badurą, i Waldemarem Ossowskim), opublikowany w prestiżowym *Journal of Archaeological Science*, Volume 40.

Wspólnie z zespołem z Narodowego Muzeum Morskiego w ramach grantu ministerialnego prowadziła w latach 2009 - 2012 badania interdyscyplinarne nad wrakiem średniowiecznego statku, zatoniętego w początkach XV w. na Zatoce Gdańskiej. W 2020 nakładem wydawnictwa Brill ukazała się jej monografia poświęcona dziejom wielkiej karaweli, na której zdobyto tryptyk „Sąd Ostateczny” Hansa Memlinga: *Peter von Danzig. The Story of Great Caravel 1462–1475*, grant na tłumaczenie Narodowy Program Rozwoju Humanistyki 2018-2020).

Obecnie prowadzi badania nad rodzinami dynastycznymi Europy późnośredniowiecznej.

Od 2012 bierze udział w największym międzynarodowym (2000 uczestników) kongresie mediewistycznym IMC Leeds Anglia, organizując gdańskie sekcje z koleżankami i kolegami z Wydziału. W kwietniu 2021, na UG, pod jej kierownictwem miała miejsce konferencja – w formacie on-line IV MECERN (Mediewiści Europy Centralnej), z udziałem 150 badaczek i badaczy z całej Europy i USA.

Fot. Leeds 2015 – od lewej mgr Jędrzej Szerle (doktorant), prof. S. Szybkowski, dr (wówczas doktorantka) Aleksandra Girsztowt, prof. Beata Możejko, mgr Weronika Grochowska (doktorantka IHSZt)

Over three centuries of scholarly publishing

East Central and Eastern Europe in the Middle Ages, 450-1450

- Book series, edited by Professor Florin Curta (University of Florida) and Dr Dušan Zupka (Comenius University, Bratislava).
- First book published in 2007.
- 70 published books to date; all but one in English.
- Publishes original research monographs and edited volumes, and English translations already published in other languages.
- The series focuses on the cultures, economies, and societies of the region during the Middle Ages, and welcomes all historical and archaeological disciplines.

Kate Hammond
BRILL
5

+40
VA
JM

Florin Curta

Dr. Nagy Balazs

Witold Brzezinski

Kate Hammond

Fot. Konferencja MECERN 2021

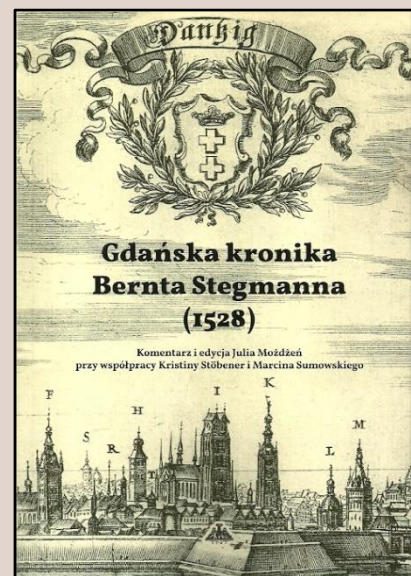
dr Julia Możdżeń

Fot. Andrzej Romański

Mediewistka i wydawczyni źródeł historycznych. Urodzona w Toruniu, absolwentka historii i etnologii UMK. W swoich badaniach lubi łączyć warsztat historyczny z tematyką kulturoznawczą i etnologiczną. Interesuje się życiem mieszkańców dawnych miast pruskich, zwłaszcza przełomu XV i XVI w. Jest autorką książek nt. świata wyobrażeń mieszkańców Gdańska, Torunia i Elbąga – „Zjawiska demoniczne w późnośredniowiecznych Prusach. W świetle kroniki Szymona Grunaua” (Toruń 2010) oraz „Przedstawianie świata przez dziejopisarzy gdańskich na przełomie XV i XVI w.” (Toruń 2016), w których porusza problematykę wyobrażeń demonicznych dawnych mieszkańców Prus, czarów i magii, ale także ich pobożności i relacji ze światem przyrody. Tematykę tę chętnie porusza w trakcie wykładów. Ulubionymi źródłami są dla niej dawne kroniki pruskie. W 2019 roku wydała drukiem „Gdańską Kronikę Bernta Stegmannna 1528”, którą nagrodzono w Konkursie im. Stefana Kuczyńskiego.

Badaczka realizuje obecnie grant NCN przy Towarzystwie Naukowym w Toruniu pt. „Normowanie społecznej rzeczywistości w późnośredniowiecznym i wczesnonowożytnym Toruniu”, w ramach którego bada dawne ustawy wewnętrzniejskie tzw. wilkierze, które regulowały codzienne współżycie mieszkańców miast. Władze dawnych miast miały obowiązek zarządzania miastem kierując się dobrem wspólnym mieszkańców. Jak go realizowały w praktyce? Za pomocą jakich metod i służb? Regulacjom podlegała jakość sprzedawanych towarów, spory sądziejkie, bezpieczeństwo przeciwpożarowe, czystość ulic i dobry stan murów, to obszary życia, o które władze miast musiały dbać. Badaczka szuka przyczyn zwiększającej się kontroli rajców w różnych dziedzinach życia od XIV do pocz. XVI w. Godzina policyjna, tworzenie rejestru zawodowego mieszkańców, donosicielstwo, nakaz używania towarowych znaków jakości, obowiązek posiadania wiadra z wodą na wypadek pożaru czy... zakaz spożywania obcego piwa, to tylko niektóre ze stosowanych przez władze metod kontroli w dążeniu do ochrony interesów rodzimych mieszkańców i pokojowego życia wewnątrz murów miasta.

Zakład Historii Nowożytnej

Zakład Historii Nowożytnej powstał w 1997 r. W zakładzie obecnie są zatrudnieni: prof. dr hab. Edmund Kizik (kierownik zakładu), dr hab. Sławomir Kościelak, prof. uczelni, dr hab. Gabriela Majewska, prof. uczelni oraz dr Iwona Jolanta Janicka.

Zakład Historii Nowożytnej zajmuje się badaniami rozległej epoki rozciągającej się od schyłku średniowiecza w końcu XV aż do pierwszych dekad XIX stulecia, czyli pojawienia się zjawisk typowych dla epoki industrializacji. Zainteresowania badawcze pracowników oraz doktorantów Zakładu obejmują zagadnienia związane przede wszystkim ze społecznymi dziejami kultury i gospodarki oraz przepływu myśli i idei w regionie nadbałtyckim (dawnym obszarze oddziaływania Hanzy), w Prusach Królewskich i Książęcych, państwach skandynawskich, jak również na wybranych aspektach historii przemian cywilizacyjnych na terenach b. Wielkiego Księstwa Litewskiego w początkach XIX w. Szczególnie istotne miejsce zajmuje historia wielkich miast oraz mieszczaństwa (Gdańsk, Elbląg, Toruń, Królewiec), jak również i specyfiki osadnictwa chłopskiego na Żuławach, kultury życia codziennego oraz charakterystyki społeczeństw działających na przecięciu narodów, kultur, języków oraz religii (reformacji i kontrreformacji) zarówno w Prusach Królewskich, jak i w całej Rzeczypospolitej oraz Rzeszy. Istotnym aspektem działania Zakładu są podejmowane prace edytorskie nad źródłami do dziejów Prus Królewskich oraz Gdańska.

prof. dr hab. Edmund Kizik

Kierownik Zakładu Historii Nowożytnej w Instytucie Historii Uniwersytet Gdańskiego oraz Zakładu Historii Pomorza w Instytucie Historii PAN, przewodniczący Rady Muzeum Gdańska. Specjalizuje się w badaniach nad społeczną historią kultury regionu hanzeatyckiego od późnego średniowiecza po połowę XIX w., historią Gdańska oraz niemiecko-polskimi związkami kulturowymi i językowymi. Badacz dziejów kultury materialnej epoki nowożytnej oraz ikonografii historycznej. Z tego zakresu opublikował kilka prac monograficznych, edycje źródłowych oraz ponad 300 artykułów naukowych. Do najważniejszych prac należą monografie: *Mennonicy w Gdańsku, Elblągu i na Żuławach Wiślanych w 2 poł. XVII i w XVIII wieku* (1994), *Śmierć w mieście hanzeatyckim w XVI – XVIII wieku. Studium z nowożytnej kultury funeralnej* (1998), *Wesele, kilka chrztów i pogrzebów. Uroczystości rodzinne w mieście hanzeatyckim w XVI-XVIII wieku* (2001, tłumaczenie niemieckie: *Die reglementierte Feier. Hochzeiten, Taufen und Begräbnisse in der frühneuzeitlichen Hansesstadt*, (2008), *Historia Polski do 1572* (2013, współautorstwo), *Altes Reich und Alte Republik. Deutsch-polnische Beziehungen und Verflechtungen 1500–1806* (2014, współautorstwo), jak również edycje źródłowe: *Sowiżrał krotochwilny i śmieszny. Krytyczna edycja staropolskiego przekładu Ulenspiegla*, (2005, współwydawca), *Nicolausa Volckmara Viertzig Dialogi (1612). Źródło do badań nad życiem codziennym w dawnym Gdańsku* (2005) oraz „*Historisches Kirchen-Register*” *Eberharda Böttichera (1616)* (2013, współwydawca).

dr Iwona Jolanta Janicka

W centrum moich zainteresowań badawczych znajduje się nowożytna oraz dziewiętnastowieczna historia medycyny oraz historia kultury materialnej. W pierwszym obszarze koncentruję się głównie na epidemiach cholery w XIX wieku, a zwłaszcza ich stronie statystycznej, zasadach organizowania opieki medycznej, sposobach leczenia, funkcjonowaniu szpitali, kwarantann, kordonów wojskowo-sanitarnych, profilaktyce antyepidemicznej oraz usuwaniu skutków epidemii. Badam również ich wpływ na społeczeństwo, stosunek do lekarzy i do ówczesnej medycyny „uczonej” oraz „ludowej”. W ramach grantu NCN jaki otrzymałam w 2015 roku przeprowadziłam badania, których wyniki zostaną opublikowane w 2021 r. w książce „Sina śmierć z

Azji. Epidemie cholery w północno-zachodnich guberniach Cesarstwa Rosyjskiego w XIX wieku”. Interesuje mnie również historia kobiet w medycynie – możliwości ich kształcenia w XIX wieku, rola jaką odgrywały w nauce, wkład w badania medyczne. Drugi obszar moich badań jest znacznie szerszy i obejmuje problematykę związaną zarówno ze stanem sanitarnym miast, warunkami życia mieszkańców większych aglomeracji, ale także wsi. Szczególnie bliskie jest mi Wilno, którego stan sanitarny opisałam w książce „Kultura higieniczna Wilna w latach 1795-1915” oraz cały obszar dawnego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Kilka swoich tekstów poświęciłam także wileńskim profesorom, studentom i ich Alma Mater, życiu towarzyskiemu wybranych postaci, a także tak kwestii prostytucji i kulturze żywienia. Mój dorobek obejmuje również publikacje z zakresu dydaktyki historii. Są to książki nauczyciela, podręczniki, zeszyty ćwiczeń i sprawdzianów do historii oraz wiedzy o społeczeństwie dla gimnazjum i szkół średnich.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7922-8504>

Sina śmierć z Azji

W 2015 r. został mi przyznany grant Narodowego Centrum Nauki na sfinansowanie badań nad epidemią cholery w północno-zachodnich guberniach Cesarstwa Rosyjskiego w XIX w. Są to pierwsze, a przez to nowatorskie na gruncie polskim badania w odniesieniu do wspomnianych obszarów. W celu poszukiwania materiałów źródłowych w ramach grantu przeprowadziłam szeroko

zakrojoną kwerendę archiwalną oraz biblioteczną w Sankt Petersburgu, Moskwie, Wilnie, Kownie, Mińsku, Grodnie, a także w Warszawie i Krakowie. Zebrany materiał pozwolił ustalić szczegółową chronologię epidemii w północno-zachodnich guberniach Cesarstwa, oszacować takie mierniki epidemiologiczne, jak zapadalność na cholere, umieralność oraz śmiertelność z powodu cholery, a także opisać działania, które prowadzono w zakresie profilaktyki, walki z chorobą, usuwania jej skutków. Szczególnie interesujące w tym kontekście, a przede wszystkim – nieznane dotąd ustalenia odnoszą się również do zabezpieczania się i walki z chorobą na różnych drogach komunikacyjnych (w tym na drogach kolejowych oraz śródlądowych drogach wodnych), sposobów funkcjonowania kordonów wojskowo-sanitarnych, zakładów kwarantannowych, tymczasowych szpitali, opieki medycznej i sposobów leczenia. Elementem ustaleń był także wpływ epidemii cholery na życie codzienne mieszkańców dawnego Wielkiego Księstwa Litewskiego. Wynikiem badań będzie monografia zatytułowana *Sina śmierć z Azji. Epidemie cholery w północno-zachodnich guberniach Cesarstwa Rosyjskiego w XIX wieku*, która ukaże się w 2021 r. Oprócz książki w ramach grantu ukazały się jeszcze dwa artykuły przedstawiające wycinkowe badania odnoszące się do przebiegu cholery w guberni mohylewskiej w 1848 r. oraz danych statystycznych zawartych w rejestrze zmarłych na tę chorobę w wileńskim szpitalu na Pohulance w 1831 r.

Il. 13. F. Graetz, Cholera jako emigrant

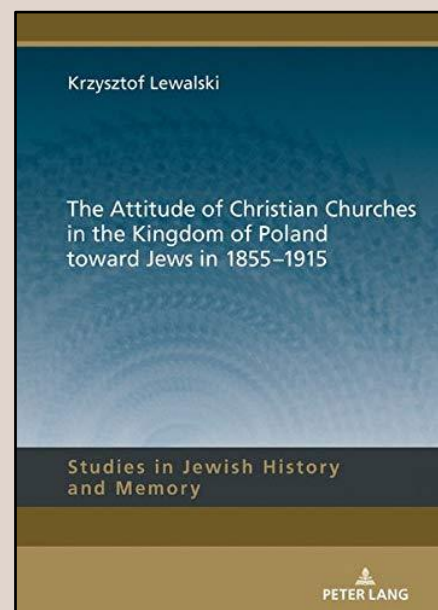
Zakład Historii Polski i Powszechnej XIX wieku

Zakład Historii Polski i Powszechnej XIX wieku powstał w 1978 r. W zakładzie obecnie są zatrudnieni: dr hab. Krzysztof Lewalski, prof. uczelni (kierownik zakładu), dr hab. Iwona Sakowicz-Tebinka, prof. uczelni, dr Anna Łysiak-Łątkowska, dr Michalina Petelska oraz dr Tomasz Rembalski.

dr hab. Krzysztof Lewalski, prof. uczelni

Zakład Historii Polski i Powszechnej XIX wieku w Instytucie Historii tworzy pięć osób. Od 2017 r. kierownikiem Zakładu jest prof. Krzysztof Lewalski. Pracownicy Zakładu prowadzą ćwiczenia, konwersatoria, wykłady oraz seminaria dyplomowe na kierunkach: historia, krajoznawstwo i turystyka historyczna, religioznawstwo, filologia rosyjska, etnofilologia kaszubska, rosjoznawstwo i niemcoznawstwo. Poza zagadnieniami z zakresu historii Polski i dziejów powszechnych XIX w. każdy z pracowników koncentruje się na określonych obszarach badawczych.

Prof. Iwona Sakowicz-Tebinka specjalizuje się w historii Rosji i Wielkiej Brytanii, w kręgu Jej zainteresowań jest również historia prasy i pisarstwo podróżnicze oraz fenomen pielgrzymek religijnych w XIX w. **Dr Anna Łysiak-Łątkowska** zajmuje się myślą społeczno-filozoficzną doby Oświecenia, relacjami polsko-francuskimi, historią i kulturą Francji od XVIII do początku XX w., a także społeczną historią kobiet oraz zagadnieniami obyczajowymi w XVIII i XIX w. **Dr Michalina Petelska** bada relacje polsko-skandynawskie i polsko-kanadyjskie oraz dzieje emigracji z ziem polskich, ponadto w kręgu jej zainteresowań badawczych pozostają zagadnienia muzeologiczne. **Dr Tomasz Rembalski** w badaniach koncentruje się nad dziejami społeczno-gospodarczymi, zwłaszcza zagadnieniami drobnej szlachty na Kaszubach w XIX w., a także dziejami wsi kaszubsko-pomorskiej do początków XX w. W kręgu jego zainteresowań pozostaje również problematyka regionalna, zagadnienia genealogiczne oraz edytorstwo źródeł historycznych. **Prof. Krzysztof Lewalski** zajmuje się kwestiami wyznaniowymi na ziemiach polskich w XIX i XX w., w szczególności stosunkiem Kościołów chrześcijańskich do kwestii żydowskiej, relacjami polsko-żydowskimi, dziejami Kościoła rzymskokatolickiego w Królestwie Polskim i w Rosji w XIX i XX w. oraz zagadnieniami życia codziennego duchowieństwa i edytorstwem źródeł pamiętnikarskich z tego zakresu, nadto w kręgu jego zainteresowań pozostają zagadnienia sekularyzacji chrześcijaństwa w ujęciu historycznym.

dr hab. Iwona Sakowicz-Tebinka, prof. uczelni

Zajmuję się XIX wiekiem a szczególnie historią Rosji, Wielkiej Brytanii oraz pielgrzymkami do Ziemi Świętej. Większość badań przeprowadzam w bibliotekach Wielkiej Brytanii. Spędzałam więc czas na brytyjskich (ale nie tylko) uniwersytetach: University of Exeter 1997, University of Aalborg 1998, University of Houston-Downtown 2014, University of Cambridge, Robinson College gdzie przebywałam dzięki *Clifford and Mary Corbridge Trust*. Liczne stypendia m.in. dwukrotne *Fundacji z Brzezia Lanckorońskich*, dwukrotne *London Polonia Aid Foundation Trust* pozwoliły mi traktować British Library w Londynie jako

bibliotekę domową. Podobnie również podchodzę do archiwum narodowego Wielkiej Brytanii czyli The National Archives. Znane mi są archiwa petersburskie: Rosyjskie Państwowe Archiwum Historyczne w Sankt Petersburgu (Российский государственный исторический архив). Przeprowadzałam również badania w Library of Congress w Waszyngtonie, National Archives and Records Administration College Park, Library and Archives of Canada w Ottawie.

Zainteresowania Bliskim Wschodem związane były z badaniami w bibliotece Hebrew University in Jerusalem w 2007 r. Na tymże uniwersytecie (najlepszym w Izraelu oraz plasującym się w pierwszej setce na świecie) spędziłam w 2013 r. semestr jako *visiting professor* w Katedrze Historii i Kultury Polskiej.

W latach 1997-1999 jako kierownik Biura Współpracy Międzynarodowej Uniwersytetu Gdańskiego wprowadzałam Uniwersytet Gdański w pierwszą edycję programu Komisji Europejskiej Erasmus.

dr Michalina Petelska
Przyszłość jest w muzeum!

Sformułowanie 30 lat temu postulatów Nowej Muzeologii („The New Museology”, 1989) zapoczątkowało zmiany, które zrewolucjonizowały muzea. Obecnie – także w Polsce – trwa „muzealny boom”, określanej inaczej jako „czas muzeów”: powstają liczne nowe wystawy narracyjne, wśród nich znane nam z Trójmiasta Muzeum Emigracji w Gdyni czy ekspozycja stała ECS. Obecnie – oprócz gromadzenia zbiorów i organizowania wystaw – muzea pełnią także nowe funkcje: skupiają i budują lokalne społeczności a równocześnie zabierają głos w sprawach globalnych. Ta niezwykła działalność stała się również przedmiotem refleksji akademickiej.

W swoich badaniach łączę doświadczenie zawodowe muzealnika z badaniami teoretycznymi i dydaktyką z zakresu muzeologii. W latach 2019 – 2020 zrealizowałam grant NCN w konkursie Miniatura 2 pt. *Imigracja z ziem polskich XIX - XXI wieku w działalności wystawienniczej, edukacyjnej i wydawniczej muzeów Norwegii i Szwecji*. Projekt ten pozwolił przekonać się, jak mówią „o nas bez nas” sami Skandynawowie: jaki obraz Polski poznaje dorosły gość skandynawskich wystaw, jaką wiedzę o imigrantach z Polski wynosi z zajęć edukacyjnych skandynawska młodzież, jak ta wiedza prezentowana jest w naukowych i popularnych publikacjach skandynawskich muzeów? Do tej pory brakowało takich badań, które może przeprowadzić historyk-muzealnik, posiadający doświadczenie w konstruowaniu i odczytywaniu narracji muzeów.

W bieżącym roku akademickim w ramach SEA-EU rozpoczęłam współpracę z dr Alexandro Debono, muzeologiem z Uniwersytetu Maltańskiego. W ramach szerszego projektu poświęconego migracjom współczesnym, skupiającego głównie prawników i przedstawicieli nauk społecznych, razem z dr Debono przygotowujemy publikację *Museums and migrations. The social role of museums*. Obecnie w muzeach prowadzonych jest wiele projektów, które określamy nazwą „inkluzywnych” czyli włączających. W ten sposób opisujemy działania zapobiegające wykluczeniu społecznemu. Nasze badania pokażą, jaką rolę muzea odgrywają w opisywaniu historycznych migracji i w szybkim reagowaniu na migracje współczesne. Bo przyszłość jest w muzeum!

dr Anna Łysiak-Łątkowska

Zainteresowania naukowe: społeczno-filozoficzna myśl doby Oświecenia i pierwszych dziesięcioleci wieku XIX, zagadnienia obyczajowo-kulturowe w XVIII-XIX wieku, stosunki polsko-francuskie oraz historia i kultura Francji od XVIII do XX w., tematy dotyczące społeczno-kulturowej historii kobiet

Działalność organizacyjna w ramach Instytutu Historii:

- członek Rady Programowej Instytutu Historii

Działalność redakcyjna i wydawnicza:

- członek Komitetu Redakcyjnego Studia Historica Gedanensia
- redakcja i współredakcja wydawnictw ciągłych -Studia Historica Gedanensia, Gdańskie Teki Krajoznawczo-Turystyczne oraz publikacji książkowych

Członkostwo w towarzystwach i organizacjach naukowych :

- Prezes gdańskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego
- Polskie Towarzystwo do Badań nad Wiekiem Osiemnastym- członek
- Towarzystwo Historiograficzne- członek

Współpraca z instytucjami i stowarzyszeniami:

- członek Rady Muzeum Sopotu
- Towarzystwo Przyjaciół Wilna i Ziemi Wileńskiej

Nagrody i wyróżnienia:

- Medal Komisji Edukacji Narodowej-17. 07. 2019r.

Zakład Historii Najnowszej Polski

Zakład Historii Najnowszej Polski powstał w 1997 r. W zakładzie obecnie są zatrudnieni: prof. dr hab. Igor Hałagida (kierownik zakładu), prof. dr hab. Eugeniusz Koko, dr hab. Magdalena Nowak, prof. uczelni oraz dr hab. Piotr Perkowski, prof. uczelni.

prof. dr hab. Eugeniusz Koko

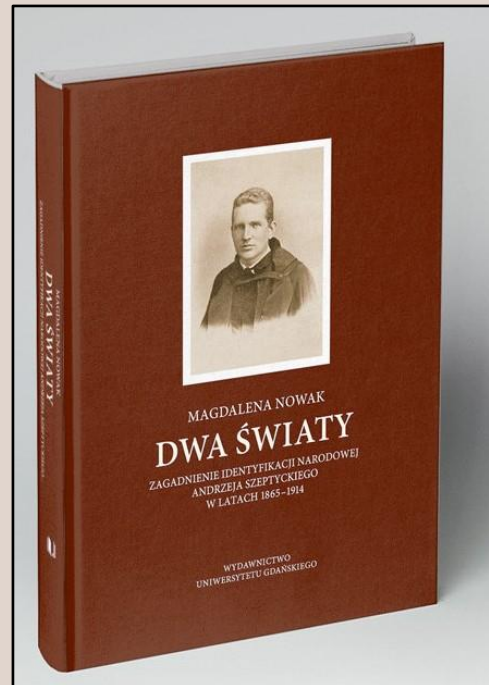
Zakład Historii Najnowszej Polski powstał decyzją Rady Naukowej Instytutu Historii UG z dnia 16 maja 1997 r. Jego pierwszym kierownikiem był prof. dr hab. Marian Mroczko. Od 2004 r. kieruje nim prof. dr hab. Eugeniusz Koko, a w jego składzie są obecnie: prof. UG dr hab. Magdalena Nowak, prof. dr hab. Igor Hałagida oraz prof. UG dr hab. Piotr Perkowski.

Zainteresowania prof. M. Nowak koncentrują wokół relacji polsko-ukraińskich w XIX-XX w. Problematyce tej poświęciła ona 2 ważne monografie. Jedna z nich dotyczyła stanowiska Narodowej Demokracji wobec mniejszości ukraińskiej w latach międzywojennych, w drugiej zaś przeanalizowała zagadnienie identyfikacji narodowej metropolity Kościoła greckokatolickiego Andrzeja Szeptyckiego.

Prof. I. Hałagida w swych badaniach obejmował również kwestie dotyczące stosunków polsko-ukraińskich. Problematyki tej dotyczyły jego prace o mniejszości ukraińskiej i Kościele greckokatolickim w Polsce po 1945 r. W innych publikacjach poruszał także zagadnienia odnoszące się do dziejów społecznych, historii aparatu represji oraz opozycji demokratycznej w Polsce Ludowej

Z kolei prof. Piotr Perkowski zajmuje się historią społeczną Polski po 1945 r. Zagadnieniom tym poświęcił pracę o dziejach powojennego Gdańska. Jest także współautorem monografii o kobietach w okresie Polski Ludowej. Obecnie pracuje nad monografią pt. „Komunizm, Solidarność i kryzys nowoczesności”, w której analizuje związki między globalnymi procesami tzw. późnej nowoczesności a fenomenem Solidarności i upadkiem komunizmu w Polsce.

Prof. E. Koko koncentruje się w swych badaniach na kwestiach związanych z polską myślą polityczną wobec kwestii ukraińskiej (do 1939 r.). Zajmował się również dziejami lokalnych społeczności na Pomorzu Gdańskim (Kartuzy, Żukowo, Sierakowie) w okresie PRL.

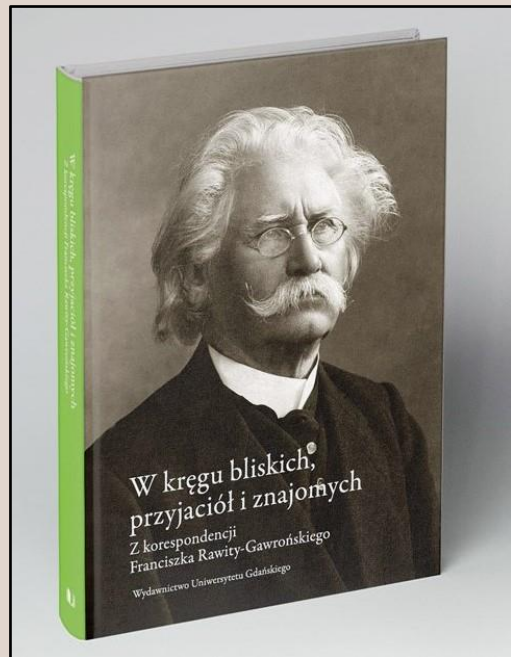
prof. dr hab. Eugeniusz Koko

Fot. Centrum Produkcji Filmowej i Dokumentalnej UG

Moje obecne badania związane są z postacią Franciszka Rawity-Gawrońskiego (1846-1930), znanego w swoim czasie publicyście, pisarza i historyka. W pierwszych dekadach XX wieku jego piśmiennictwo koncentrowało się głównie na kwestiach związanych z historią i współczesnością Rusi-Ukrainy. Wywarło też, niestety, znaczny wpływ na kształtowanie się negatywnego stereotypu Ukraińca. F. Rawicie-Gawrońskiemu poświęciłem w swoim czasie monografię (*Franciszek Rawita-Gawroński (1846-1930). Wobec Ukrainy i jej przeszłości*, Gdańsk 2006), obecnie zaś zajmuję się jego rozległą spuścizną rękopiśmienną. Opublikowałem jego wspomnienia (*Ludzie i czasy*

meego wieku. Wspomnienia, wypadki, zapiski (1892-1914), Gdańsk 2012; *Ludzie i czasy meego wieku. Wspomnienia, wypadki, zapiski. W Zakopanem (1914-1916)*, Gdańsk 2012), prace publicystyczne z lat międzywojennych (*Wobec nowego świata*, Gdańsk 2012) oraz korespondencje z przedstawicielami świata literackiego, naukowego i dziennikarskiego (*W kręgu bliskich, przyjaciół i znajomych. Z korespondencji Franciszka Rawity-Gawrońskiego*, Gdańsk 2020). Obecnie pracuję nad przygotowaniem do druku jego korespondencji rodzinnej. Poszerza i pogłębia ona stan naszej o nim wiedzy oraz przybliży członków najbliższej rodziny, wśród których byli m.in.: Zygmunt Miłkowski (teść, znany pisarz i działacz narodowy), Andrzej Gawroński (zmarły przedwcześnie najstarszy syn, wybitny uczyony – językoznawca i orientalista) oraz Zofia Kozarynowa (córka, pisarka i publicystka).

dr. hab. Magdalena Nowak, prof. uczelni

Fot. Lucyna Lewandowska

Dr. hab. Magdalena Nowak, prof. uczelni pracuje w Instytucie Historii Uniwersytetu Gdańskiego. Jest autorką 52 publikacji naukowych, w tym 5 monografii – 2 monografii autorskich i współredaktorką trzech monografii zbiorowych. Jej zainteresowania naukowe obejmują: stosunki polsko-ukraińskie XIX i XX wieku; stosunki między Kościołami katolickimi obrządków łacińskiego i greckiego;

znaczenie religii w rozwoju świadomości narodowej Polaków i Ukraińców; badania biografii i działalności arcybiskupa metropolity Andrzeja Szeptyckiego (1865–1944). Międzynarodowe uznanie przyniosła jej praca pt. *Dwa światy. Zagadnienie identyfikacji narodowej Andrzeja Szeptyckiego w latach 1865-1914*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2018, ss. 614. Została za nią nagrodzona pierwszą nagrodą Wydawnictwa Uniwersytetu Gdańskiego w kategorii najlepsza książka naukowa w roku 2018 (2019), Indywidualną Nagrodą Rektora II stopnia oraz otrzymała nominację do nagrody im. Wacława Felczaka i Henryka Wereszyckiego (2020). Prof. Nowak ma bogate doświadczenie dydaktyczne. Brała udział w dwóch projektach obejmujących tutoring: „Szkola orłów” (2018-2021) oraz „Mistrzowie dydaktyki”(2019/20). W ramach tego ostatniego odbyła wizytę studyjną na Uniwersytecie w Gandawie (24-28.06.2019). W latach 2008-2012 prof. Nowak była Prodziekanem ds. studentów i kształcenia WHUG.

Więcej zobacz: https://historia.ug.edu.pl/pracownik/2139/magdalena_nowak;

<https://ug.academia.edu/MagdalenaNowak>

Katedra greckokatolicka św. Jura i pomnik Metropolity Andrzeja Szeptyckiego, Lwów, fot. Magdalena Nowak

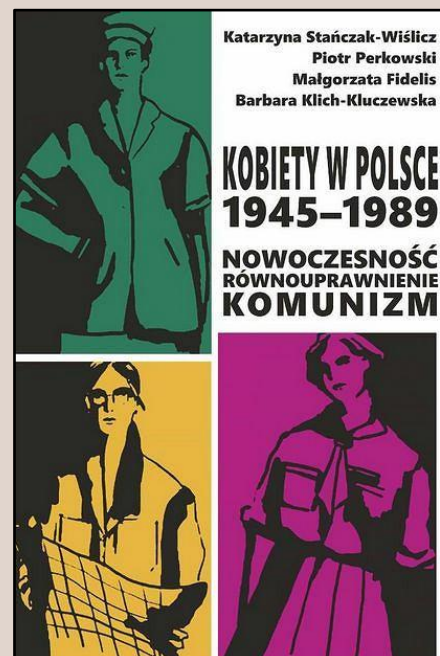
dr hab. Piotr Perkowski, prof. uczelni

Fot. Anna Maria Biniecka

Zajmuję się historią społeczną lat komunizmu w Polsce. Pisałem o losach ludności w powojennym Gdańsku (książka *Gdańsk – miasto od nowa*), w której analizuję na przykład relacje między ludnością napływową a miejscowymi. Ze źródeł historycznych lubię najbardziej te, w których zapisane zostały doświadczenia ludzi. Badałem więc na przykład korespondencję do władz, gdzie opisane były liczne dramaty i konflikty ówczesnych gdańszczan, takie jak spory mieszkaniowe, zagrożenie szabrem i życie wśród ruin. W książce *Kobiety w Polsce 1945–1989*, której jestem współautorem i która jest zwieńczeniem wieloletnich badań międzynarodowego zespołu, pytamy się, w jaki sposób obiecana we wczesnym komunizmie równość kobiet i mężczyzn była realizowana w praktyce.

Zespół badał rozliczne i różnorodne źródła z epoki, takie jak pamiętniki, poradniki, prasę kobiecą, film i wiele innych. W projekcie Narodowego Centrum Nauki “Komunizm, Solidarność i kryzys nowoczesności” śledzę zależności między narodzinami ruchu Solidarności a próbami reformy pogrążonego w kryzysie komunizmu oraz globalnym zmianami schyłku XX wieku związanymi m.in. z upadkiem przemysłu czy wzrostem indywidualnego ryzyka. Przyznam się, że projekt nie jest łatwy w realizacji, ponieważ w samych źródłach, czy to raportach ekspertów piszących na tematy gospodarcze czy relacjach zwykłych ludzi czasów Solidarności, rzadko można natrafić na ślady świadomości jakichś globalnych przemian. Posiłkuję się jednak badaniami socjologicznymi z epoki, relacjami świadków narodzin Solidarności i doświadczeniami innych krajów, aby ukazać takie nieoczywiste związki i podobieństwa między gospodarkami późnego komunizmu i gospodarkami państw rządzonych przez przywódców takich jak Thatcher czy Reagan. Mam nadzieję, że uda mi się w przyszłości przejrzeć ukazać, jak wspomniane procesy przyczyniały się do kryzysu nie tylko “ciężkiej nowoczesności” jako takiej, ale i samego projektu komunizmu.

Zakład Historii Najnowszej Powszechnej

Zakład Historii Najnowszej Powszechnej powstał w 1997 r. W zakładzie obecnie są zatrudnieni: dr hab. Anna Mazurkiewicz, prof. uczelni (kierownik zakładu), dr hab. Przemysław Różański, prof. uczelni, dr Piotr Derengowski oraz dr Zbigniew Landowski.

Od lewej (góra): dr Zbigniew Landowski; dr hab. Anna Mazurkiewicz, prof. uczelni
Od lewej (dół): dr Piotr Derengowski; dr hab. Przemysław Różański, prof. uczelni

dr hab. Anna Mazurkiewicz, prof. uczelni

Działalność badawcza i dydaktyczna pracowników tej jednostki organizacyjnej koncentruje się na dziejach świata w dwudziestym wieku. Twórcą i pierwszym kierownikiem zakładu był prof. dr hab. Mieczysław Nurek, który specjalizował się w dziejach relacji brytyjsko-polskich w I połowie XX wieku. W zakładzie rozwijane były także badania nad regionem Morza Bałtyckiego, a także nad procesami dekolonizacji w Afryce. Od 2015 roku pracami zakładu kieruje Anna Mazurkiewicz, uczennica profesora Nurka. Obecnie w ramach badań naukowych prowadzonych przez pracowników zakładu dominuje tematyka amerykańska. Niezmiennie jednak w czasie prowadzonych zajęć dydaktycznych omawiane są zagadnienia z obszaru relacji międzynarodowych, historii dyplomacji, różnymi aspektami z zakresu historii społecznej i dziejów kultury w wybranych regionach świata. Staraniem pracowników zakładu na Wydziale Historycznym zorganizowano trzy prestiżowe konferencje międzynarodowe; poświęconą transatlantyckim migracjom (2012), poza radiowej działalności Komitetu Wolnej Europy, z udziałem prezydenta Estonii oraz ambasadora USA (2014) oraz ostatnio World Congress on Polish Studies (2019), który stał się największą konferencją zorganizowaną na naszym wydziale. Pracownicy Zakładu aktywnie uczestniczą w programach wymiany z USA nie tylko regularnie prowadząc wykłady i badania naukowe za oceanem, ale także organizując różne formy wymiany z amerykańskimi studentami. Przed pandemią COVID-19 do Gdańska regularnie przyjeżdżali na kilka dni studenci z USA. W bieżącym roku akademickim zorganizowaliśmy dwa programy wymiany wirtualnej. Pierwszy z nich polegał na opracowaniu przez studentów III roku historii wspólnego projektu ze studentami z University of Michigan-Dearborn. Drugi, to program 9 sesji online z udziałem studentów Valdosta State Univeristy. Spotkania, które zaplanowane są na trzy tygodnie maja 2021, przygotowane zostały we współpracy z doktorantami z Wydziału Historycznego UG oraz z Wydziałem Filologicznym UG. Pracownicy zakładu pełnią także funkcję koordynatorów wymiany studenckiej w ramach programu Erasmus. Obecnie w Zakładzie kształcenie odbywa sześcioro doktorantów, w tym trzy doktorantki ze Szkoły Doktorskiej Nauk Humanistycznych i Społecznych UG.

dr hab. Anna Mazurkiewicz, prof. uczelni

Mazurkiewicz jest autorką monografii dotyczących relacji amerykańsko-polskich po II wojnie światowej oraz poświęconych doświadczeniu środkowoeuropejskich uchodźców politycznych. Jej praca “Uchodźcy polityczni z Europy Środkowo-Wschodniej w amerykańskiej polityce zimnowojennej, 1948–1954” (Warszawa-Gdańsk, 2016) zdobyła tytuł najlepszej, obcojęzycznej książki dotyczącej historii Stanów Zjednoczonych (Willi Paul Adams Award, 2019) przyznawany przez Organization of American Historians. W

2020 roku nakładem wydawnictwa DeGruyter ukazała się jej najnowsza praca poświęcona dzieciom Zgromadzenia Europejskich Narodów Ujarzmionych – organizacji finansowanej przez amerykański Komitet Wolnej Europy. Mazurkiewicz jest także redaktorką czterech prac zbiorowych poświęconych problematyce migracyjnej, z których cztery ukazały się poza granicami Polski. Stypendystka Komisji Fulbrighta (Stanford University), Fundacji Kościuszkowskiej (University of Minnesota), Funduszu Wyszehradzkiego (Central European University), American Polish Research Fellowship (University of Notre Dame). Wykładowca uczelni amerykańskich - State University of New York at Buffalo, Valdosta State University (USA) - jako stypendystka Fundacji Kościuszkowskiej. Prezes Polish American Historical Association (2017–2018). W latach 2013–2016 wiceprezes tej amerykańskiej organizacji. Członkini Association for Slavic, East European and Eurasian Studies, Polskiego Towarzystwa Historycznego, Międzywydziałowej Komisji Polskiej Akademii Umiejętności do Badań Diaspory Polskiej, Komitetu Badań nad Migracjami Polskiej Akademii Nauk. Ambasador Programu Fulbrighta w Gdańsku, mentorka w programie Top Minds. Laureatka wielu nagród. W 2006 roku została uhonorowana nagrodą główną Narodowego Centrum Kultury za najlepszą pracę doktorską dotyczącą nauk historycznych. Odznaczona Medalem Komisji Edukacji Narodowej (2014), medalem Mieczysława Haimana przyznawanym przez Polish American Historical Association (2019) i in.

Pracując dla Prezydenta Kennedy'ego. Historia polskiego zastępcy szefa protokołu w Białym Domu

Dzięki grantowi NCN (Opus 17) uzyskanemu w 2019 roku, Anna Mazurkiewicz prowadzi aktualnie badania dotyczące przedstawiciela Polonii amerykańskiej – Williama J. Toneska. Jego niezwykła biografia odzwierciedla amerykańsko-polskie związki w ciągu dwudziestego wieku - w ich wielości, złożoności i różnorodności. Jak przekonuje badaczka, warto czasem zwrócić uwagę na osoby pojawiające się na drugim planie, stojące w cieniu przywódców, gdyż ich biografie mogą okazać się kluczowe dla pogłębienia kontekstu, zrozumienia uwarunkowań i poznania nieznanych dotąd szczegółów dotyczących m.in. świata polityki, dyplomacji, czy wywiadu. Tak właśnie jest w przypadku Toneska.

Podczas gdy polscy badacze często wspominają, że prezydent John F. Kennedy mianował przedstawiciela Polonii członkiem swojego gabinetu (John A. Gronouski), jak dotąd w literaturze nie dostrzeżono zastępcy szefa protokołu w Białym Domu - Williama J. Toneska. Urodzony w rodzinie polskich imigrantów w Schenectady w stanie Nowy Jork, Tonesk z dumą przyznawał się do swoich korzeni i utrzymywał kontakty z polonijną społecznością i jej organizacjami. W Białym Domu wykonywał różne zadania: od koordynowania wizyt zagranicznych urzędników po realizację prywatnych próśb prezydenta, ostatecznie wypełniając smutny obowiązek koordynowania przygotowań do pogrzebu zamordowanego prezydenta.

Badania nad karierą Toneska prowadzone przez Mazurkiewicz obejmują lata jego życia 1906-1992 i wypełnione są śladami związków z Polską, bądź działalnością we współpracy z uchodźcami z Polski. Bohater powstającej książki wielokrotnie był bezpośrednim świadkiem, a nawet uczestnikiem kluczowych spotkań, obserwatorem ważnych dla relacji amerykańsko-polskich wydarzeń. Ponadto, gdy pracował dla amerykańskiego wywiadu w latach 1943-1952 realizował głównie zadania dot. Polski. Po odejściu ze służby w CIA, Tonesk pracował w administracjach trzech kolejnych prezydentów USA. Po zwycięstwie Eisenhowera w wyborach, został analitykiem w departamencie stanu (specjalizując się w sprawach Europy Wschodniej). Po zabójstwie Kennedy'ego poszukiwał sposobu na przejście z Białego Domu do służby dyplomatycznej. W czasie wojny w Wietnamie, pełnił amerykańskiego łącznika z Komisją Gospodarczą ds. Azji i Dalekiego Wschodu, a następnie został pierwszym sekretarzem amerykańskiej ambasady w Bangkoku (Tajlandia). Gdy w 1974 roku przeszedł na emeryturę odnowił swoje kontakty ze Stefanem i Zofią Korbońskimi, których poznał w Warszawie w 1945 roku, gdy pracował dla ambasadora USA w Polsce – Arthura Blissa Lane'a. W taki sposób trafił na warsztat gdańskiej historyczki, w której dorobku znajdowały się już prace dotyczące zarówno ambasadora, jak i polskich uchodźców politycznych. William J. Tonesk pozostawał natomiast zagadką.

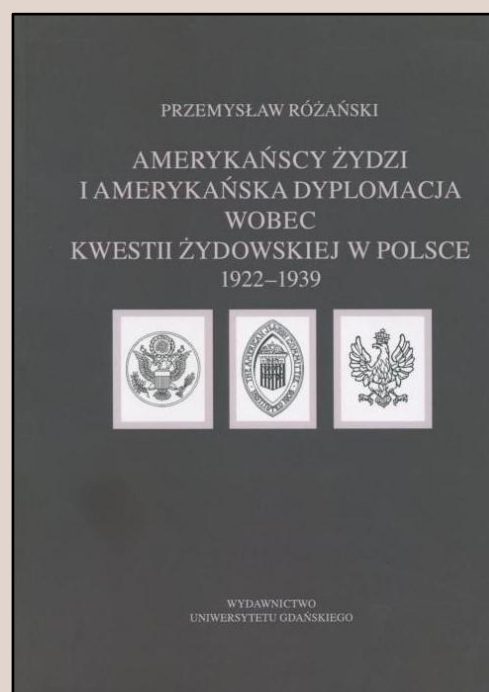
dr hab. Przemysław Różański, prof. uczelni

Dr hab. prof. uczelni Przemysław Różański zajmuje się badaniem amerykańsko-polskich relacji dyplomatycznych w kontekście zagadnień żydowskich w Polsce w latach 1918–1945. Dotychczas opublikował na ten temat dwie monografie: *Stany Zjednoczone wobec kwestii żydowskiej w Polsce 1918–1921* (Gdańsk 2007) oraz *Amerykańscy Żydzi i amerykańska dyplomacja wobec kwestii żydowskiej w Polsce 1922–1939* (Gdańsk

2013). Ostatnia z wymienionych publikacji była zwieńczeniem kwerend archiwalnych i bibliotecznych przeprowadzonych w USA w ramach stypendium American-Polish Research Fellowship na Uniwersytecie Notre Dame. W kręgu zainteresowań Przemysława Różańskiego pozostają również badania prasoznawcze, zwłaszcza postrzeganie ważnych wydarzeń politycznych w Polsce przez opiniotwórczą prasę amerykańską. Rezultatem tych badań są artykuły opublikowane w „Dziejach Najnowszych” i „Studia Historica Gedanensia”.

Aktualnie Różański prowadzi badania nad polityką Stanów Zjednoczonych Ameryki wobec dokonanej na ziemiach polskich przez niemieckich nazistów w czasie II wojny światowej Zagłady Żydów. Chodzi o wyjaśnienie stosunku USA do kwestii „ostatecznego rozwiązania” oraz prześladowań ludności żydowskiej poprzedzających przemysłowe ludobójstwo w komorach śmierci. Dlatego celem realizowanego projektu jest ustalenie jak położenie mniejszości żydowskiej na obszarze Polski okupowanym od 1 września 1939 r. przez Rzeszę Niemiecką postrzegano w Stanach Zjednoczonych oraz jakie inicjatywy (bądź nie) podjęło to państwo oraz amerykańscy Żydzi, aby pomóc prześladowanym wyznawcom judaizmu, względnie zniweczyć nazistowskie plany anihilacji wymienionej grupy. W celu realizacji projektu Przemysław Różański przeprowadził kwerendy w amerykańskich archiwach. Wstępne wyniki badań ogłosił w referatach na międzynarodowych konferencjach.

dr Zbigniew Landowski

Dr Zbigniew Landowski, adiunkt w Zakładzie Historii Najnowszej Powszechnej IH WH UG, absolwent arabistyki, bada historię najnowszą orientalistyki (w tym gdańskiej), kultur i konfesji Wschodu oraz krajoznawstwa, ‘nietypowej’ turystyki i podróży Europejczyków do krajów Orientu.

Interesuje się też kulturowym obrazem świata (w wymiarze religioznawczym, etnologicznym i krajoznawczym) w okresie historii najnowszej Azji w tym historią sztuki i życia codziennego Azji we wszelkich ich przejawach, m.in. muzyki (także pop) i ubiorów. W zakresie islamu skupia się na analizie form islamu ludowego obecnych w Azji Środkowej (m.in. magii w życiu codziennym muzułmanów).

dr Piotr Derengowski

Badacz dyskryminacji rasowej wobec Afroamerykanów w armii amerykańskiej przez pryzmat sądów wojskowych. Poza tym cały czas w sferze moich zainteresowań jest udział Polaków w wojnie secesyjnej. Praktycznie kończę już krytyczną edycję dziennika Williama Kossaka, urodzonego w Gdańsku, kartografa i jednocześnie dowódcy kolumny pontonowo-mostowej, służącego pod rozkazami Shermana.

Jednocześnie przygotowuję do publikacji pracę poświęconą „Polskiej Brygadzie” Kacpra Tochmana, która została powołana do życia w Luizjanie.

Zakład Historii Myśli i Kultury Politycznej

prof. dr hab. Tadeusz Stegner

Zakład powstał w 1997 r. z inicjatywy prof. Romana Wapińskiego. Tworzyli go uczniowie Profesora i jego najbliżsi współpracownicy. Pracownicy Zakładu obecnie:

- prof. uczelni, dr hab. Grzegorz Berendt
- prof. uczelni, dr hab. Arkadiusz Janicki
- prof. dr hab. Zbigniew Opacki
- prof. dr hab. Tadeusz Stegner - kierownik Zakładu
- dr Piotr Koprowski

Główne kierunki badań:

- dzieje polskiej myśli i kultury politycznej, przemiany w świadomości społecznej
- stosunki wyznaniowe na ziemiach polskich w XIX i XX w.
- dzieje relacji między narodami zamieszkującymi terytoria dawnej Rzeczypospolitej
- życie codzienne na ziemiach polskich w XIX i XX wieku

Zakład organizuje sesje naukowe oraz wydaje zbiory studiów. W ciągu 15 lat swego istnienia był organizatorem następujących sesji naukowych:

- 1998 Ukraina między Wschodem a Zachodem
U progu niepodległości
- 1999 Polacy i sąsiedzi. Dystanse i przenikanie kultur. Cz. I
- 2000 Polacy i sąsiedzi. Dystanse i przenikanie kultur. Cz. 2.
Polska-Ukraina. Ludzie pojednania.
- 2001 Dziedzictwo Rzeczypospolitej. Dystanse i przenikanie kultur.
10 lat niepodległości Ukrainy.
- 2002 W kuchni i za stołem. Dystanse i przenikanie kultur.
- 2007 Dom- spotkanie przestrzeni prywatnej i publicznej na tle przemian cywilizacyjnych XIX i XX wieku,
- 2007 Kobieta i media.
- 2008 II Rzeczypospolita z morzem w tle. Sesja poświęcona pamięci prof. Romana Wapińskiego.
- 2010 Morze nasze i nie nasze.
- 2014 Rok 1914. Jaka Polska, Jaki świat? W kręgu zainteresowań badawczych Profesora Romana Wapińskiego.
- 2018 Rok 1918 w mojej wsi, moim mieście, moim kraju, moim świecie.

Najważniejsze publikacje: Polacy i sąsiedzi. Dystanse i przenikanie kultur cz. I, II, III., Gdańsk 2000, 2001, 2002, Między Odrą a Dnieprem. Wyznania i narody, cz. I, II, Gdańsk 1997, 2000, Czas XX wieku - nie tylko w polskiej perspektywie, Gdańsk 2000, U progu niepodległości, Gdańsk 1999, Polska - Ukraina. Ludzie pojednania, Gdańsk 2002, W kuchni i za stołem. Dystanse i przenikanie kultur, Gdańsk 2003 r. Dom- spotkanie przestrzeni prywatnej i publicznej na tle przemian cywilizacyjnych XIX i XX wieku, Gdańsk 2008, Kobieta i media, Gdańsk 2008. Morze nasze i nie nasze, Gdańsk 2011. Jaka Polska, Jaki świat? W kręgu zainteresowań badawczych Profesora Romana Wapińskiego, Gdańsk 2016.

prof. dr hab. Tadeusz Stegner

Fot. Centrum Produkcji Filmowej i Dokumentalnej UG

Polskiego 1904-1915, Gdańsk 1992), kwestiami narodowo-wyznaniowymi w Europie środkowo-wschodniej, historią protestantyzmu (Ewangelicy ziem polskich w XIX wieku. sylwetki wybitnych postaci, Gdańsk 2008) oraz zagadnieniami życia codziennego i historii turystyki (Historia Turystyki. Polska i świat, Gdańsk 2016). Mam w swoim dorobku ponad 150 publikacji wypromowałem 10 doktorów. Interesuje mnie człowiek (kobieta i mężczyzna) w XIX i XX wieku, jak żył, jakie było jego miejsce w społeczeństwie, w jaki sposób patrzył na otaczający zmieniający się świat. Nie tylko polityczne kwestie są ważne, ale też te dotyczące życia codziennego. Jedną z wielu sesji, które organizowałem nosiła tytuł „W kuchni i za stołem. Dystanse i przenikanie kultur”. Źródłem dla mnie są nie tylko dokumenty archiwalne, prasa, ale także wspomnienia, literatura piękna, a dla XX wieku film, a nawet piosenka. Ta różnorodność badawcza widoczna jest w tematyce przygotowywanych na moim seminarium prac magisterskich czy doktorskich. Tegoroczni magistranci piszą np. o angielskich kosmetykach w XIX wieku jak i o kulturze tanga w Polsce międzywojennej, ale także o generale z czasów powstania listopadowego Michale Radziwille.

Jestem jednym z najstarszych pracowników Instytutu Historii Uniwersytetu Gdańskiego związanym z tą placówką naukową od 50 lat. Moje zainteresowani badawcze są różnorodne. Zajmuje się dziejami polskiej myśli politycznej (Liberałowie Królestwa

dr hab. Arkadiusz Janicki, prof. uczelni

Fot. Waclaw Kulczykowski

W okresie mojego zatrudnienia na Uniwersytecie Gdańskim byłem: senatorem w Senacie Uniwersytetu Gdańskiego (2005–2012), członkiem Rady Instytutu Historycznego Wydziału Filologiczno-Historycznego (2005-2008) i Rady Wydziału Historycznego (2008-2019); Dyrektorem Instytutu Historii (2021-2020), Przewodniczącym Rady Dyscypliny Naukowej Historia (2019-2020). Współtworzyłem nowy kierunek studiów na Wydziale Historycznym – kierunek Niemcoznawstwo. Od 2020 roku pełnię funkcję Dziekana Wydziału Historycznego.

Byłem stypendystą Instytutu Herdera w Marburgu (w 2001 i 2006), odbyłem trzymiesięczny staż naukowy na Uniwersytecie Łotewskim w Rydze (2007). Kierowałem grantem badawczym finansowanym przez MNiSW (2008/2009) oraz grantem NCN - OPUS 8 (2015-2020).

Wśród moich zainteresowań badawczych dominuje tematyka związana z historią ks. Kurlandii i Semigalii w XVIII wieku, guberni bałtyckich w Imperium Rosyjskim w XIX i początkach XX wieku; historią mniejszości polskiej na terenie guberni bałtyckich; historią studentów polskich na Uniwersytecie w Dorpacie i Politechnice w Rydze oraz powstaniem kościuszkowskim. Do najważniejszych swoich publikacji zaliczam: Janicki A., *Studenci polscy na Politechnice Ryskiej w latach 1862–1918*, t. 1, *Rys historyczny*, ss. 319; t. 2. *Aneks – Album Academicum Polonorum*, ss. 338, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2005; Janicki A., *Kurlandia w latach 1795 – 1915. Z dziejów guberni i jej polskiej mniejszości*, Gdańsk 2011, ss. 1027. Obecnie przygotowuję monografię poświęconą dziejom powstania kościuszkowskiego w Kurlandii. Praca ta stanowić będzie pierwszą w historiografii polskiej i obcej charakterystykę przebiegu i uwarunkowań polityczno-społecznych insurekcji na terenie Księstwa Kurlandii i Semigalii w 1794 roku.

dr Piotr Koprowski

Piotr Koprowski - pracownik badawczo-dydaktyczny w Instytucie Historii (dr), historyk idei, poeta. Jako historyka idei interesują mnie przede wszystkim powiązania, uzależnienia, struktury odnoszące się do poglądów zarówno znanych, jak i jeszcze niedostatecznie obecnych w świadomości społecznej twórców kultury, nauki, sztuki XIX-XXI w. Jeżeli analizowany przez mnie myśliciel zmienił poglądy, to pierwsze pytanie, które zadaję brzmi: co się stało? Jeżeli stwierdzam podobieństwo fragmentów myśli dwóch różnych twórców, to badam różnice innych ich poglądów i odnoszę je do odmiennych sytuacji historycznych. Frapuje mnie bowiem w głównej mierze myśl

w kontekście, w uwikłaniu. Zgłębiam również wewnętrzne uwikłanie myśli, poddając różnorakie koncepcje logicznej analizie, znajdując właściwy język dla wyłożenia ich założeń oraz dostrzegając sprzeczności – antynomie/opozycje. Staram się pokazać, dlaczego owe sprzeczności były nieuniknione, dlaczego dany autor, przyjąwszy określone założenia, dotarł do takich, a nie innych wniosków, dlaczego – wbrew oczywistości – czegoś nie pojął lub nie dostrzegł. Odnoszę myśl badanych postaci do kontekstu politycznego, społecznego, a przede wszystkim do kulturowo-duchowej atmosfery danego czasu. Ostatni z wymienionych kontekstów jest bowiem najważniejszy dla samych myślicieli.

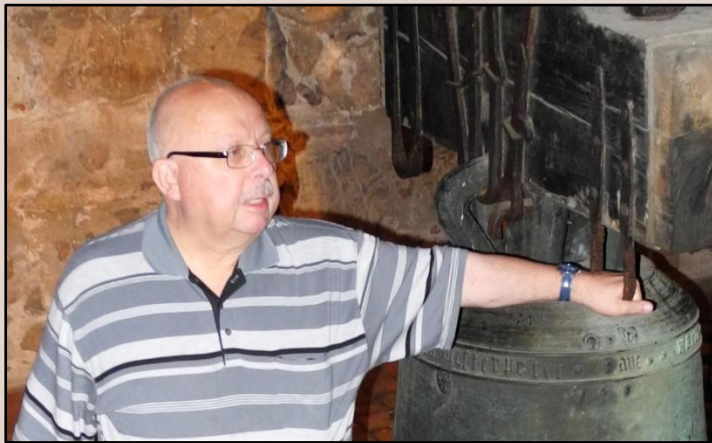
Pokłosiem mojej pracy twórczej są głównie monografie (*W kręgu romantyzmu. Kształtowanie się struktur światopoglądowych Iwana Turgieniewa; Pozytywista, ale jaki? Światopogląd Iwana Turgieniewa w latach 1848–1883; Między sacrum i profanum. Biografia intelektualna Janusza Stanisława Pasierba; W ogrodzie muz. Twórcy – idee – postawy (XIX-XXI w.); Polacy i Rosjanie wobec wyzwań swoich czasów (XIX-XX w.). Szkice historyczno-filozoficzne; Między podmiotowością jednostkową a oddziaływaniem społecznym. Szkice z historii idei*) oraz artykuły naukowe, poświęcone m. in. takim postaciom, jak: Jerzy Stempowski, Ignacy Radliński, Mikołaj Bierdiajew, Fiodor Dostojewski, Klaus Mann, Wacław Aleksander Maciejowski.

Zmagam się z ideami również na płaszczyźnie literacko-artystycznej, a efektem owych zmagania są m. in. zbiory wierszy (*Czekając na Słońce; W rytmie ciszy; Nić metafizyki; Z historią w (nie) tle; Poeta osobny*) i nieopublikowana powieść, której fragmenty wyzyskuję w pracy dydaktycznej ze studentami krajoznawstwa i turystyki historycznej.

Zakład Metodologii Historii, Historii Historiografii i Archiwistyki

Zakład Metodologii Historii, Historii Historiografii i Archiwistyki powstał w 2019 r. W zakładzie obecnie są zatrudnieni: prof. dr hab. Krzysztof Maciej Kowalski (kierownik zakładu), dr hab. Dariusz Kaczor, prof. uczelni, dr hab. Barbara Klasa, prof. uczelni, dr Jarosław Drozd, dr Tomasz Maćkowski, dr Anna Żeglińska.

prof. dr hab. Krzysztof Maciej Kowalski

Krzysztof Maciej Kowalski prof. dr hab., kierownik Zakładu Metodologii Historii, Historii Historiografii i Archiwistyki w Instytucie Historii UG. Jego główne zainteresowania, to: teoria i metodologia historii, historia historiografii, epigrafika średniowieczna i nowożytna, ikonologia historyczna, bibliologia,

historia kultury materialnej i jej subdyscypliny oraz kampanologia historyczna. Na międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych wygłosił 70 referatów. Opublikował 16 książek, m. in. *Polskie źródła ikonograficzne XVII wieku. Analiza metodologiczna*. Warszawa-Poznań 1988, *Artefakty jako źródła poznania. Studium z teorii nauki historycznej*, Gdańsk 1993, *Księgozbiory parafialne archidiakonatu pomorskiego w XVI – XVIII w. Studium z dziejów kultury intelektualnej Prus Królewskich*, Gdańsk 1993, *Artefakty jako źródła poznania. Studium z teorii nauki historycznej*. Wydanie drugie rozszerzone, Gdańsk 1996, *Dawne inskrypcje pomorskie. Studia epigraficzne*, Gdańsk 2001, *Inskrypcje na dzwonach gotyckich w Prusach. Studium z epigrafiki kampanologicznej*, Gdańsk 2006, *Tubae Dei. Studia kampanologiczne*, Gdańsk 2006, *Z dziejów krainy nad rzeką Lebą. Studia i materiały historyczne*, Lębork 2008, *Kościół Mariacki w Żukowie. Zabytki sakralnej kultury artystycznej dawnego klasztoru Norbertanek, St. Mary's Church in Żukowo. Sacred art monuments at the Norbertine convent*, z fotografiami Leszka Żurka, Żukowo 2012, *Paradisus Mariae. Kultura artystyczna kaszubskiego Raju Marii w Kartuzach, Die künstlerische Kultur des kaschubischen Marienparadieses von Karthaus*, z fotografiami Leszka Żurka, Rumia-Kartuzy 2012, *Artefacts as Sources of Knowledge*, Gdańsk 2013, *In arte sua quilibet rex. Studia nad dziejami kultury na Pomorzu*, Gdańsk 2014, *Vocor Augustinus. Zabytki dawnej kultury religijnej w Piasecznie*, Grajewo 2015.

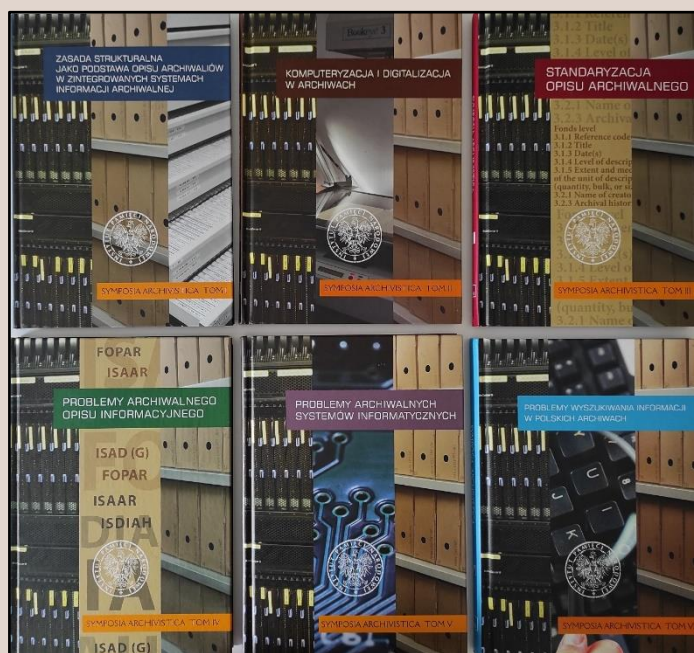

dr Anna Żeglińska

Adiunkt w Zakładzie Metodologii Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Gdańskiego. Dr nauk humanistycznych w zakresie historii-archiwistyki na podstawie rozprawy pt. *Archiwum Finckensteinów* napisanej na seminarium prof. dr hab. Bohdana Ryszewskiego. Zajmuje się problemami metodologicznymi związanymi z badaniem archiwów rodowych i rodzinno-majątkowych, w szczególności możliwościami wykorzystania metody badania procesów archiwotwórczych i zastosowania ich

w informatycznym opisie archiwalnym. Od kilku lat prowadzi również badania systemów informacyjnych i informatycznych stosowanych w archiwach polskich i niemieckich. W trakcie prowadzonych badań archiwów szlachty wschodniopruskiej przeprowadziła kwerendy w archiwach i bibliotekach polskich i zagranicznych korzystając ze wsparcia Bayerische Staatskanzlei, Stiftung Preußischer Kulturbesitz w Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz oraz Ministeria Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach działania naukowego MINIATURA. Koordynatorka specjalności: *Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją współczesną* oraz praktyk zawodowych. Prowadzi zajęcia z archiwistyki (m.in. aktoznawstwa, teorii i metodyki archiwalnej, zarządzania dokumentacją we współczesnym biurze, technologii informatycznej) oraz historii obszaru dawnych Prus Wschodnich, jak również wykłady monograficzne poświęcone szlachcie Prus Wschodnich. Kierownik projektu naukowego *Finckensteinowie wschodniopruscy i ich archiwa* realizowanym w ramach programu MNiSW Doskonała Nauka, którego celem jest wydanie monografii naukowej dostępnej w Internecie: Repozytorium Biblioteki UG oraz serwisie Cyfrowa Biblioteka Narodowa POLONA w sposób bezpłatny i bez technicznych ograniczeń. Sekretarz Rady Naukowej Symposia Archivistica i od 2012 r. współorganizatorka corocznych sympozjów naukowych poświęconych aktualnym problemom archiwistyki, których pokłosiem jest wydawana od 2015 r. seria wydawnicza *Symposia Archivistica*.

Zakład Dydaktyki Historii

Zakład Dydaktyki Historii powstał w 1986 r. W zakładzie obecnie są zatrudnieni: dr hab. Michał Kosznicki, prof. uczelni (kierownik zakładu), dr hab. Arnold Kłonczyński, prof. uczelni, dr hab. Anna Paner, prof. uczelni.

Od lewej: dr hab. Michał Kosznicki, prof. uczelni; dr hab. Anna Paner, prof. uczelni; dr hab. Arnold Kłonczyński, prof. uczelni

dr hab. Michał Kosznicki, prof. uczelni

Zakład Dydaktyki Historii jest niewielkim zespołem naukowym. Trzech pracowników Zakładu (dr hab. Anna Paner prof. UG, dr hab. Arnold Kłonczyński prof. UG i piszący te słowa - dr hab. Michał Kosznicki prof.UG), łączy swoje zainteresowania badawcze w różnych obszarach – począwszy od historii wychowania w późnym antyku, poprzez dzieje średniowiecznych Czech, a skończywszy na historii najnowszej krajów skandynawskich. Pomimo tak różnych kierunków badawczych łączy nas jeden wspólny mianownik – aktywność w sferze edukacji historycznej dzieci i młodzieży. Pamiętamy, że początki naszej uczelni, jeszcze w formule Wyższej Szkoły Pedagogicznej, nierozdzielnie były związane z kształceniem kadr nauczycielskich. Zakłady dydaktyk szczegółowych w poszczególnych instytutach były zawsze odpowiedzialne za kształcenie zawodowe przyszłych nauczycieli. I tak także jest w naszym przypadku. Wszyscy troje jeszcze niedawno byliśmy czynnymi nauczycielami historii i łączyliśmy pracę dydaktyczną w szkole z pracą naukowo-dydaktyczną na uczelni. W swoim dorobku każdy z pracowników Zakładu ma publikacje dydaktyczno-historyczne takie jak podręczniki szkolne z historii, programy, poradniki metodyczne itp. Znamy współczesną szkołę w wymiarze praktycznym, ze wszystkimi jej plusami i minusami i dzielimy się swoimi doświadczeniami ze studentami, którzy swoją

przyszłość łączą z profesją nauczycielską. W trakcie praktycznych zajęć z dydaktyki historii w szkołach ćwiczeń towarzyszymy studentom w ich pierwszych, czasami pełnych emocji, krokach w zawodzie nauczyciela historii. Mamy także tę szczególną satysfakcję, że naszych studentów spotykamy potem w wielu szkołach naszego regionu i widzimy, jak realizują się w trudnym, ale niepowtarzalnym zawodzie nauczyciela.

dr hab. Michał Kosznicki, prof. uczelni

Historyk edukacji i dydaktyk historii. Kierownik Zakładu Dydaktyki Historii, od 2020 roku dyrektor Instytutu Historii UG. Jest autorem dwóch monografii dotyczących problematyki kształcenia i wychowania w starożytności (*Kształcenie i wychowanie w literaturze zachodniego chrześcijaństwa od I do IV wiek n.e.*, Gdańsk 1999; *Idee edukacyjne późnoantycznej sofistyki IV wieku*, Gdańsk 2014). Jego zainteresowania badawcze obejmują zagadnienia wychowania w rodzinie rzymskiej, przeobrażeń późnoantycznych form edukacji, zapatrywań na kształcenie i wychowanie funkcjonujących w społeczeństwie rzymskim okresu późnego cesarstwa. Drugim obszarem aktywności dydaktyczno-naukowej dr hab. Michał Kosznickiego, prof.uczelni jest dydaktyka historii. Jest współautorem cyklu podręczników szkolnych z historii, poradników i materiałów metodycznych dla nauczycieli i uczniów oraz filmowych materiałów edukacyjnych z historii dla uczniów szkół średnich.

dr hab. Arnold Klonczyński, prof. uczelni

Historyk, od 2001 roku pracownik naukowy Instytutu Historii Uniwersytetu Gdańskiego. Zajmuje się historią Skandynawii w XX wieku, stosunkami polsko – skandynawskimi, dziejami Polaków w Szwecji oraz zagadnieniami współczesnej dydaktyki historii. Autor ponad 70 publikacji naukowych, w tym monografii: *Stosunki polsko – szwedzkie 1945 – 1956*, (Gdańsk 2007); *My w Szwecji nie porastamy mchem...Polacy w Szwecji w latach 1945-1980* (Gdańsk 2012), współredaktor prac zbiorowych np. *Dzieje przedstawicielstw Królestwa Danii w Gdańsku* (Bernardinum 2019), *Polsko-skandynawskie stosunki kulturalne, naukowe i polityczne od XVI do XX wieku* (Gdańsk 2021) i in. Członek Instytut Bałtyckiego oraz Instytutu Polsko – Skandynawskiego. W latach 2012-2016 prodziekan Wydziału Historycznego, od 2016 roku prorektor Uniwersytetu Gdańskiego ds. studenckich a od 2020 prorektor ds. studenckich i jakości kształcenia.

dr hab. Anna Paner, prof. uczelni

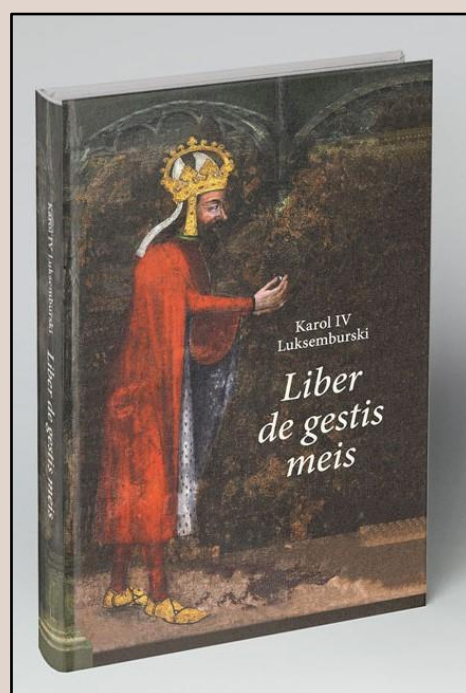
Dydaktyka: w Uniwersytecie Gdańskim od 1983 r jako nauczyciel przedmiotów zawodowych (dydaktyka historii) na specjalizacji nauczycielskiej; w szkole podstawowej i w liceum jako nauczyciel historii i WOS w latach 1980-1983 (SP 55, Gdańsk); 1986-1995 (X LO, Gdańsk), 1995 -1999 (XIX LO Gdańsk), 2015 – 2017 (II LO Sopot)

Doświadczenie zawodowe zaowocowało przygotowaniem we współautorstwie (M. Kosznicki) skryptu dla studentów: Metody wprowadzania, utrwalania i kontroli nowego materiału na lekcjach historii oraz podręczników historii we współautorstwie z Janem Ilukiem: Starożytność. Średniowiecze Podręcznik do I klasy liceum ogólnokształcącego; Na tabliczce, papirusie i pergaminie. Wybór tekstów źródłowych. Starożytność. Średniowiecze; W czasach dawnych i najdawniejszych, podręcznik dla klasy V; Igraszki z historią czyli starożytność i średniowiecze na wesoło. Gry i zabawy historyczne dla szkoły podstawowej i gimnazjum.

Badania naukowe: Historia Czech w średniowieczu. Historia Kościoła i ruchów religijnych. Doktorat: Święty Wit- męczeństwo- legenda – kult; habilitacja: Jan Žižka z Trocnova; Wielcy Ludzie Kościoła: Jan Hus; Luksemburgowie w Czechach; Przemysłidzi. Od Borzywoja do Przemysła Otokara II. Ludzie i wydarzenia w l. 872-1278; Karol IV Luksemburski, Liber de gestis meis. Księga moich uczynków. Edycja źródłowa.

Funkcje na Wydziale Historycznym w latach 2003 – 2020: wicedyrektor i dyrektor Instytutu Historii (2003-2012), kierownik studiów doktoranckich, prodziekan ds. nauki; założyciel i redaktor czasopisma doktorantów Argumenta Historica od 2013.

Popularyzacja nauki: Organizator konferencji i wystaw poświęconych historii Czech jej związków z Polską w średniowieczu.

Instytut Archeologii i Etnologii

Fot. Anna Sobecka

Instytut Archeologii i Etnologii

W przyszłość z przeszłością – Archeologia na UG

Naturalnym wydaje się skojarzenie, że kierunki rozwoju uniwersyteckiej archeologii w Gdańsku powinny być odzwierciedleniem szczególnej więzi Pomorza w minionych wiekach i tysiącleciach z Morzem Bałtyckim i położonymi wokół niego regionami. W istocie tak jest, bowiem zagadnienia, które wiążą się z odległą przeszłością Pomorza Gdańskiego, stanowią wyróżniający się element naszej badawczej aktywności. Sprzyja temu m.in. fakt, że wiele z podejmowanych przez nas tematów nie było dotychczas przedmiotem badań archeologicznych. Chcemy coraz szerzej wykorzystywać potencjał problemów badawczych dotyczących tej odległej i tej bliskiej przeszłości naszego regionu. Zwłaszcza, że większość z nich, tylko pozornie zdaje się mieć lokalny zasięg i znaczenie! Wszak już sam Gdańsk jest mikrokosmosem Europy sprzed wieków, co szczególnie barwnie ukazuje nam właśnie archeologia... Także ta realizowana przez naszych naukowców.

Zainteresowania odległą przeszłością Pomorza Gdańskiego, nie kolidują z naszymi celami o znacznie szerszym zasięgu. Od samego bowiem początku istnienia Instytutu Archeologii (tj. od 2008 roku, a wcześniej od 2004 roku Zakładu) prowadzimy badania w różnych regionach naszego kraju oraz poza jego granicami, na stanowiskach z różnych epok i kręgów kulturowych. Biorąc pod uwagę stosunkowo krótki czas istnienia naszej dyscypliny w ramach UG, lista naszych aktywności poza granicami Polski jest dosyć długa: Turcja, Ukraina, Grecja, Macedonia, Egipt, Iran, Dania - to tylko niektóre. Gdy do tego dołączymy listę zainteresowań badawczych i specjalizacji, które charakteryzują pracowników zakładów archeologicznych w IAiE, możemy śmiało stwierdzić, że archeologia na UG zawiera w sobie najważniejsze nurty współczesnej archeologii. Korzystając z tego potencjału nasza uniwersytecka archeologia ma ambicje wnieść swój wkład nie tylko w rozwój gdańskiej humanistyki, ale też stawać się wyróżniającym się ośrodkiem archeologicznym - zarówno w Polsce jak i w strefie bałtyckiej.

Nasze dotychczasowe osiągnięcia są sumą indywidualnych wysiłków niewielkiej, bo tylko kilkunastoosobowej grupy archeologów - ich pasji, determinacji a zwłaszcza chęci poznania, bez której w nauce nie można funkcjonować. Szczególnym owocem naszej działalności są jednak absolwenci studiów archeologicznych. Mierząc się na co dzień z trudną rolą dydaktyków akademickich, wyjątkową satysfakcją – nie mniejszą od sukcesów naukowych – dają nam studenci, a zwłaszcza Ci którzy „złapali bakcyła” na archeologię. Nasze relacje ze studentami są bowiem szczególne w skali uniwersytetu – mamy ze sobą kontakt niemal przez cały rok, spędzając często wspólnie wakacje i oddając się trudowi wykopalisk. Nie można przy tym pominąć pozornie nieistotnej obserwacji: tylko archeologia daje studentowi szansę zobaczenia profesora „przy łopacie”. To buduje szczególną relację i jest jedyną w swoim rodzaju lekcją pokory wobec nauki.

dr hab. Marcin Wąs, prof. uczelni

Zakład Archeologii Pradziejowej

dr hab. Marcin Wąs, prof. uczelni

Zakład Archeologii Pradziejowej, który powstał dwa lata temu (2019) z połączenia Zakładów Archeologii Epoki Kamienia oraz Zakładu Archeologii Europy Barbarzyńskiej, jest największym z zakładów archeologicznych w IAIe. Zatrudnieni w nim są archeolodzy reprezentujący swoimi zainteresowaniami naukowymi i specjalizacjami pełen profil badań nad prehistorią: od początków ludzkości i narodzin kultury w starszej epoce kamienia, przez czasy wczesnych kultur rolniczych oraz epok brązu i żelaza, aż do przedświtu średniowiecza. Odzwierciedleniem tej chronologicznej mozaiki są indywidualne obszary naszych działań. Archeologia łowiecko-zbierackich społeczeństw paleolitu i mezolitu to główny nurt zainteresowań dr. hab. Marcina Wąsa prof. UG. Badaniom młodszej epoki kamienia, a w szczególności neolityzacji Niżu Europejskiego i Anatolii poświęca się dr hab. Lech Czerniak prof. UG. W tym kręgu zainteresowań mieszczą się też działania dr hab. Joanny Pyzel prof. UG. Zagadnienia z zakresu archeologii neolitu i początków epoki brązu realizuje natomiast dr Marcin Szydłowski. Z kolei z epoką brązu i początkami epoki żelaza związane są zainteresowania badawcze dr. Kamila Niedziółki. Kształtowaniem się barbarzyńskiej Europy, zwłaszcza w strefie południowobałtyckiej, zajmuje się dr hab. Henryk Machajewski prof. UG. Przemiany kulturowe na przełomie er i u schyłku pradziejów, szczególnie na Pomorzu Gdańskim, bada dr Anna Strobin.

Poza specjalnościami związanymi z określonymi okresami w archeologii pradziejowej pracownicy ZAP zajmują się też specyficznymi gałęziami archeologii, realizując studia nad wybranymi dziedzinami wytwórczości w pradziejach: krzemieniarstwem (M. Wąs), wykorzystywaniem surowców skalnych (M. Szydłowski), produkcją ceramiczną w neolicie (J. Pyzel) i epoce żelaza (A. Strobin).

Wymiernym efektem naszych zainteresowań są realizowane od początku istnienia Zakładu badania terenowe, które dostarczyły wielu ważnych ustaleń, np. odkrycie najstarszych śladów pierwszych osadników na Pomorzu Gdańskim w Gniewinku (M. Wąs), odkrycie i eksploracja wielofazowych cmentarzysk z przełomu er i schyłku pradziejów w Brzynie (A. Strobin) czy ostatnio rozpoznanie reliktywnej struktury o ceremonialnym przeznaczeniu (tzw. rondel) z młodszej epoki kamienia w Nowym Objezierzu (L. Czerniak). Przed laty braliśmy również udział w badaniach słynnego stanowiska neolitycznego Catalhoyuk w Turcji oraz na stanowiskach z epok kamienia i brązu na wschodzie Ukrainy.

prof. dr hab. Lech Czerniak

Badania neolitycznego centrum ceremonialnego ('rondela') w Nowym Objezierzu

Rondel w Nowym Objezierzu, to monumentalny obiekt w formie regularnego kręgu o średnicy zewnętrznej 120 m, złożony z czterech koncentrycznych rowów oraz wewnętrznego wału o konstrukcji z drewna i gliny. Do wnętrza obiektu prowadziły trzy, symetrycznie rozłożone bramy. Usytuowanie bram względem stron świata wskazuje na odwołania kosmologiczne, najprawdopodobniej związane z momentem wschodu słońca w okresach zrównania dnia z nocą. Wnętrze obiektu o średnicy około 50 m tworzyło pustą przestrzeń, która służyła lokalnej wspólnoty, jako centrum ceremonialne, gdzie czczono pamięć przodków poprzez wspólne rytuały i uctowanie.

Rondele występowały na obszarze Europy środkowej (od Węgier do Renu na zachodzie i Pomorze na północy) w okresie 4800-4500 lat przed Chr. Były najstarszymi obiektami o charakterze monumentalnym, które służyły ceremoniom o charakterze wspólnotowym. Ich wynalazek odegrał kluczową rolę w odbudowie i utrwaleniu ładu społecznego po upadku kultury pierwszych rolników na przełomie 6/5 tysiąclecia. Podobne, co do funkcji objekty wielokrotnie powstawały w późniejszych czasach, czego najbardziej znanym, ale młodszym o ponad 1500 lat przykładem jest Stonehenge.

Od 2017 r. w Nowym Objezierzu są prowadzone prace wykopaliskowe, którymi kieruję. Mają one na celu ustalenie, w jakim kontekście historycznym powstał dany obiekt i w jaki sposób funkcjonował? Prace prowadzi interdyscyplinarny zespół złożony z 19 naukowców z kilku uczelni w Polsce, Wielkiej Brytanii i Czechach. Dodatkowo uczestniczy w nim grupa 10-12 studentów i studentek archeologii z Uniwersytetu Gdańskiego i Szczecińskiego. Badania obejmują: (1) odtworzenie historii zmian sieci osadniczej (teledetekcja, m.in. z użyciem dronów, badania geofizyczne i wykopaliskowe); (2) rekonstrukcję zmian paleośrodowiska (badania palinologiczne; badania Cladocera; badania archeobotaniczne), (3) rekonstrukcję 'widzialność rondela' w kontekście krajobrazowym); (4) szczegółowe datowanie obiektu (duża seria dat radiowęglowych); (5) lokalizacja miejsc aktywności w obrębie rondela (planigrafia 3D depozytów i odpadków, analiza tafonomiczna, analiza zawartości lipidów w naczyniach, analiza izotopów węgla i azotu w kościach zwierzęcych); (6) ustalenie sieci kontaktów interregionalnych i możliwości napływu nowych osadników (badania izotopów strontu $^{87}\text{Sr}/^{86}\text{Sr}$, petrograficzne i chemiczne ceramiki). Od 2018 r. badania są finansowane z grantu NCN (OPUS 14: Neolityczny rondel w Nowym Objezierzu. Społeczne i kosmologiczne aspekty zmian kulturowych na przełomie 6 i 5 tysiąclecia przed Chr. Nr rej. 2017/27/B/HS3/02925).

Fot. 1. Syntetyczny obraz terenu wykopalisk (trójwymiarowe zobrazowanie terenu oparte na ortofotomapie i laserowym skaningu LiDAR; fotografii lotniczej i zobrazowaniu geomagnetycznym rondela oraz fotografii lotniczej domu z sąsiadującej osady)

Fot. 2. Widok na dwa wykopy w trakcie wykopalisk

Fot. 3. Rów rondela w trakcie eksploracji

Fot. 4. Członkowie ekspedycji wykopaliskowej w 2018 r.

dr hab. Henryk Machajewski, prof. uczelni

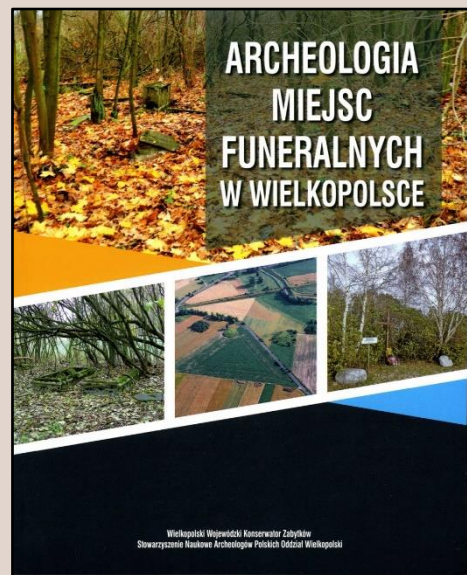

Specjalizuję się w historii i archeologii społeczeństw żyjących w regionie Morza Bałtyckiego w późnej starożytności i na początku wczesnego średniowiecza. W ostatnich latach zająłem się także kulturą jastorfską na Nizinie Wielkopolskiej oraz archeologią miast średniowiecznych z tego regionu. Prowadziłem badania archeologiczne na Pomorzu Zachodnim w okolicy Wolina, w dorzeczu Parsęty, Łupawy i Łeby. Opublikowałem ponad 190 artykułów i 9 książek, zaś sześć zredagowałem. Odbyłem stypendia na Uniwersytecie w Kilonii i w Halle. Zrealizowałem kilka

grantów

naukowych. Ich efekty zostały opublikowane w prestiżowej serii „Monumenta Archaeologica Barbara”, inny jeszcze w serii BAR International Series, Oxford, oraz w wydawnictwie Brill w Bostonie. Prowadzę seminarium doktorskie i magisterskie. Prace realizowane przez moich doktorantów i studentów są związane z problematyką Morza Bałtyckiego i Nizy Wielkopolskiego.

Zaangażowany jestem w popularyzację i ochronę dziedzictwa kulturowego. Jestem rzeczoznawcą zabytków archeologicznych.

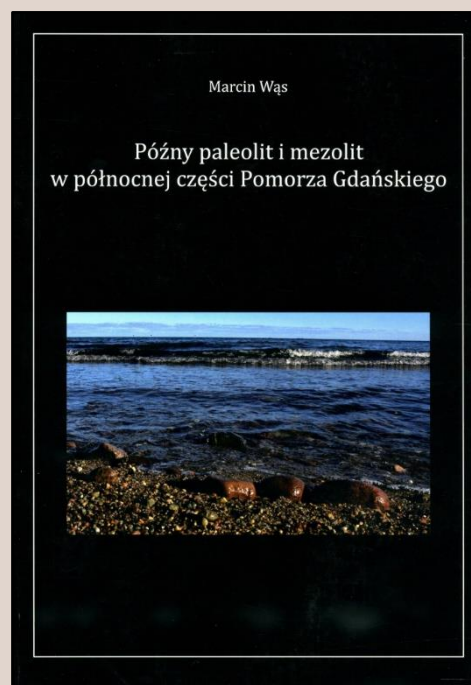

dr hab. Marcin Wąs, prof. uczelni

Fundamentem mojej pracy naukowej jest krzemieniarstwo prądziejowe, a szczególnie techniki i sposoby wytwarzania narzędzi kamiennych. Moje doświadczenia skłaniają mnie do przekonania, iż właściwa identyfikacja zachowań technologicznych, jest kluczem do badań szeroko rozumianego kultury ludzi epoki kamienia, zwłaszcza z najodleglejszych w czasie okresów. Dla ich bowiem poznania, tylko zabytki wykonane z kamienia są jedynym źródłem, którego żmudne badania mogą nam uchylić rąbka tajemnicy o tak odległych czasach. Staram się zatem śledzić zawarte w źródłach archeologicznych informacje o zależnościach pomiędzy stosowanym surowcem, procedurami technicznymi i kontekstami kulturowymi. Liczne studia jakie przeprowadziłem nad materiałami zarówno z paleolitu, mezolitu jak i neolitu, w różnych regionach Polski i świata (jak Turcja i północno-wschodnia Afryka) dają mi szczególną optykę w postrzeganiu tej niezwykłej sfery kultur prądziejowych.

Podążając tym tropem, moją aktywność terenową koncentruję na poszukiwaniach reliktyw najstarszego osadnictwa. Tak było w przypadku zidentyfikowanych przeze mnie - wraz ze studentami gdańskiej archeologii - śladów najstarszego osadnictwa na Pomorzu Gdańskim. Zbadane przez nas stanowiska w strefie Pobrzeża Kaszubskiego, jednoznacznie dowiodły, że obszar ten został zasiedlony nie w środkowej epoce kamienia – jak mówiły wcześniejsze ustalenia, ale że ludzie przybyli tu kilka tysięcy lat wcześniej w schyłku plejstocenu. Mamy podstawy, by sądzić, że przybysze ci potocznie zwani „łowcami reniferów” wywodzili się ze strefy zachodniobałtyckiej. Wyniki moich badań nad najwcześniejszym osadnictwem na Pomorzu Gdańskim zaprezentowałem w książce „Późny paleolit i mezolit w północnej części Pomorza Gdańskiego”.

Choć studia nad zabytkami krzemiennymi są z natury żmudne i czasochłonne, przynoszą niekiedy przełomowe odkrycia. Przykładem tego są zidentyfikowane przeze mnie zabytki datowane na paleolit środkowy odkryte w Polsce Środkowej. Dzięki tej obserwacji na archeologicznej mapie Polski pojawiło się najdalej wysunięte na północ stanowisko, poświadczające obecność w tamtym regionie człowieka neandertalskiego – miejsce położone kilkaset kilometrów od strefy jurajskich jaskiń, z którymi zwyczajowo kojarzy się neandertalczyka.

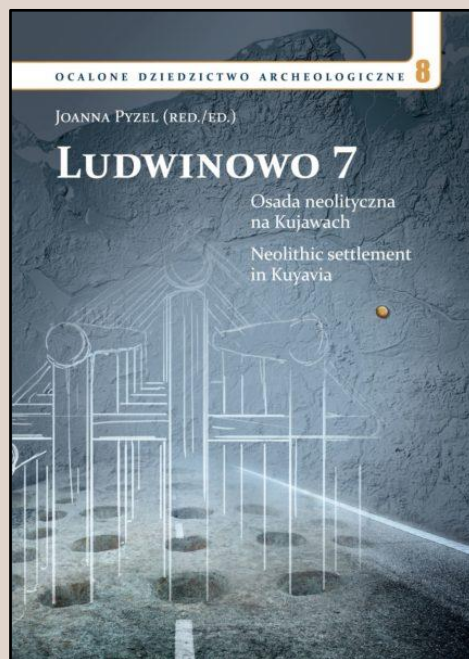

dr hab. Joanna Pyzel, prof. uczelni

Moje zainteresowania badawcze koncentrują się wokół tzw. rewolucji neolitycznej, czyli początków rolnictwa i hodowli w okresie młodszej epoki kamienia. Rewolucja ta w naszej części świata dokonała się na Bliskim Wschodzie a około osiem i pół tysiąca lat temu innowacje zaczęły rozprzestrzeniać się w Europie i wypierać dotychczasowy, łowiecko-zbieracki tryb życia. Była to nie tylko zmiana diety, ale i całego sposobu funkcjonowania w świecie i właśnie te towarzyszące nowej gospodarce przemiany społeczne interesują mnie szczególnie. Do ich badania wykorzystuję nową w owej epoce kategorię wytworów, jaką były naczynia

ceramiczne, które są nie tylko podstawą datowania bezwzględnego, ale i dostarczają informacji o kulturowych i społecznych powiązaniach danej grupy, o jej wielkości, podziale pracy i wielu innych. Dane te łączę z wynikami analiz osadniczych. Szczególnie interesuje mnie przy tym kwestia pamięci społecznej odnoszącej się do krajobrazów, konkretnych miejsc, czy pojedynczych wytworów, ponieważ, jak udało mi się wykazać w mojej pracy habilitacyjnej, historia była ważna już w prahistorii. W moich badaniach szczególną uwagę poświęcam pierwszym społecznościom rolniczym na północnych obrzeżach ich ekspansji, na terenie Nizżu Polskiego. Mój ostatni projekt badawczy dotyczył publikacji interdyscyplinarnych, międzynarodowych badań nad największą badaną dotychczas osadą pierwszych rolników na Kujawach na stanowisku Ludwinowo 7 na trasie autostrady A1.

dr Anna Strobin

Na barbarzyńskiej ziemi

Czasy, o których chciałabym napisać z perspektywy archeologii nie są odległe. Dotyczą okresu od II wieku p.n.e. do początku VI wieku n.e., kiedy Pomorze było zasiedlone przez społeczności barbarzyńskie. Pisarze antyczni wymieniają nazwy kilku plemion - Rugiów, Wenedów, Lemowiów, Gotów i Widivariów – mieszkających u wybrzeży Morza Bałtyckiego. Więcej informacji o starożytnych ludach przynoszą badania archeologiczne, które dostarczają materialnych źródeł do rekonstrukcji życia dawnych społeczności, w tym struktury osiedli, zwyczajów pogrzebowych czy rzemiosła.

Potwierdzeniem zmian osadniczych zachodzących w później starożytności na Pomorzu są prowadzone

przeze mnie prace wykopaliskowe na nekropolii w Brzynie nad Jeziorem Żarnowieckim. Najstarsze groby odkryte na cmentarzysku są związane z kulturą oksywską, rozwijającą się w północnej Polsce od II wieku p.n.e. do początku naszej ery. Plemiona te kremowały zmarłych, a do grobów męskich wkładały broń. Występowanie mieczy, grotów, elementów tarczy czy ostróg miało związek z oddziaływaniem Celtów, zasiedlających w tym czasie zachodnią i południową Europę. W pierwszej połowie I wieku po Chr. na brzyńskiej nekropolii pojawiły się groby szkieletowe, utożsamiane z kolejną kulturą archeologiczną - wielbarską. Znajdowane w pochówkach części stroju i ozdoby świadczą nie tylko o wysokim rozwoju tej społeczności, ale także o interregionalnych kontaktach. Odkrywane przedmioty ze szkła, podobnie jak luksusowe naczynia metalowe, wytwarzano w prowincjach rzymskich. Ich obecność wskazuje na handel między barbarzyńcami a kupcami z cesarstwa, w którym istotną rolę odgrywał szlak bursztynowy i morski. Źródła archeologiczne potwierdzają, że znaczna część ludność kultury wielbarskiej w ciągu III wieku n.e. opuściła tereny Pomorza i udała się nad Morze Czarne. Najmłodsze zbadane w Brzynie pochówki związane są z okresem wędrówek ludów (IV-VI wiek). Znalezione w nich elementy stroju i ozdoby jednoznacznie wskazują, że pochowane osoby przybyły na Wysoczyne Żarnowiecką ze Skandynawii.

Fot. 1. Zabytki odkryte na cmentarzysku w Brzynie w grobie kobiety, w tym kolia z paciorków bursztynowych i szklanych (2. poł. II wieku n.e.)

Fot. 2. W pracach terenowych na stanowisku w Brzynie brali udział studenci i absolwenci kierunku archeologia na Uniwersytecie Gdańskim

dr Kamil Niedziółka

Interdyscyplinarna archeologia na miarę XXI wieku

Archeologia w swoich głównych założeniach koncentruje się na badaniu materialnych pozostałości po ludziach, którzy już dawno odeszli z tego świata. Daje to ogromne możliwości w kontekście współpracy pomiędzy różnymi dyscyplinami wiedzy, czasami bardzo odległymi od nauk humanistycznych. Najdobitniej świadczyć o tym może żywiołowy rozwój w krajach zachodnich

archeologii środowiskowej opierającej się na współpracy pomiędzy archeologami a badaczami z zakresu nauk przyrodniczych, takich jak wybrane specjalizacje z zakresu biologii, geografii, fizyki czy chemii. Także w Polsce tego typu podejście zdobywa coraz większą popularność, a od tego roku kolejny projekt z tego zakresu będzie realizowany w Instytucie Archeologii i Etnologii UG pod moim kierownictwem. Dzięki funduszom pozyskanym ramach Programu Wsparcia Humanistyki Gdańskiej badane będą zależności pomiędzy rozwojem pradziejowych społeczności żyjących na Pomorzu w trakcie ostatnich kilku tysięcy lat a zmianami zachodzącymi w lokalnym środowisku naturalnym. Projekt będzie realizowany we współpracy z biologami z Pracowni Paleoeologii i Archeobotaniki UG, a także z badaczami z innych ośrodków naukowych zarówno z Polski, jak i z zagranicy. Jego wyniki pozwolą spojrzeć na to, co się działo na Pomorzu z nowej, znacznie szerszej perspektywy. Istotne w tym zakresie będzie również wykorzystanie nowoczesnych technologii, takich jak oprogramowanie z zakresu Systemu Informacji Geograficznej (przestrzenne bazy danych, bez których coraz trudniej wyobrazić sobie jakikolwiek duży projekt archeologiczny), nowoczesna geodezja (wszystkie pomiary w terenie wykonywane są od razu w formacie cyfrowym, co niezwykle ułatwia pracę archeologom) czy też techniki fotogrametryczne (bardzo dokładna dokumentacja fotograficzna posiadająca wartości metryczne i odzwierciedlająca najdrobniejsze detale badanych stanowisk archeologicznych). Takie podejście umożliwi realizację badań na światowym poziomie, co z jednej strony pozwoli odpowiedzieć na wiele pytań związanych z najdawniejszą przeszłością człowieka na Pomorzu, a z drugiej natomiast strony zachęci do studiowania archeologii na UG z uwagi na atrakcyjną, nowoczesną i opartą na solidnych podstawach naukowych formę.

Zakład Archeologii Śródziemnomorskiej

prof. dr hab. Nicholas Sekunda

Wraz z powołaniem Zakładu Archeologii Śródziemnomorskiej w 2009 roku Gdańsk stał się jednym z pięciu ośrodków w Polsce, obok Warszawy, Krakowa, Poznania i Torunia, gdzie można studiować archeologię śródziemnomorską. Ponadto zainteresowania Zakładu nie ograniczają się do Archeologii Grecji czy Rzymu. Doświadczenie jej członków obejmuje również archeologię Egiptu, Mezopotamii i Iranu. W Katedrze brakuje jednak eksperta w dziedzinie archeologii rzymskiej.

Od 2009 roku główne wykopaliska terenowe prowadzone przez Zakład odbywają się w Negotino we współpracy z Narodowym Muzeum Archeologicznym Macedonii Północnej w Skopje. Tutaj zainteresowani gdańscy studenci mogą zdobyć pierwsze doświadczenia w kopaniu w śródziemnomorskim środowisku kulturowym. Do tej pory w wykopaliskach wzięło udział 43 studentów archeologii i 3 studentów filologii klasycznej z Gdańska, jeden z Wrocławia i pięciu studentów z Macedonii. Trzech studentów obroniło prace magisterskie na materiałach wydobytych z Negotino.

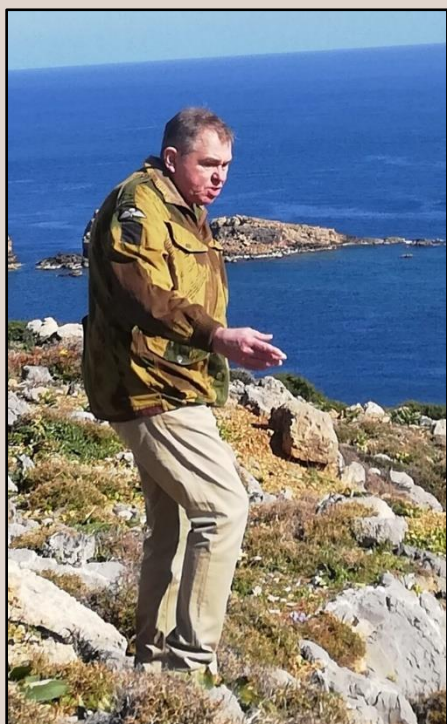
Zakład dysponuje biblioteką **** tomów, które wciąż są w trakcie katalogowania, która obejmuje nie tylko archeologię, ale wszystkie aspekty kultur starożytnego świata śródziemnomorskiego. Niestety zbiór ten nie mógł się zmieścić w istniejącej już Bibliotece Historii Kultury ze względu na problemy konstrukcyjne w budynku przy ul. Bielańskiej, a co za tym idzie brak przestrzeni i odpowiedniego systemu bezpieczeństwa. Dzięki życzliwości byłego dziekana prof. Wiesława Długokęckiego książki znajdują się obecnie w pokojach 94 i 95 Instytutu.

Biblioteka powstała na bazie osobistej biblioteki profesora Johna Grahama, eksperta od greckiej kolonizacji. Książki te pozwoliły Judycie Zawalskiej, pierwszej gdańskiej studentce, która napisała pracę magisterską związaną z archeologią śródziemnomorską – na temat kolonizacji greckiej, na obronę pracy magisterskiej. Judyta jest obecnie zatrudniona w Muzeum Historii Kultury w Oslo. Od tego czasu biblioteka została znacznie powiększona dzięki darowiznom i szerokim umowom wymiany.

Seria monograficzna „Akanthina”, obecnie obejmujący 14 tomów, opublikowana przez Zakład, ma fundamentalne znaczenie dla tego procesu wymiany. Przyszłość serii monografii jest jednak zagrożona, gdyż jest ona obecnie publikowana za pośrednictwem Fundacji Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, która nie figuruje na liście ministerialnej.

Obecnie zakład składa się z trzech pracowników dydaktyczno-naukowych, jednego stypendysty, a pod jego opieką znajduje się jeden doktorant.

prof. dr hab. Nicholas Sekunda

Urodziłem się w Anglii w 1953 roku, moim ojcem był Polak matką Angielka. W roku 1981 obroniłem pracę doktorską na Uniwersytecie w Manchesterze na temat kreteńskich łuczników najemnych. Przed przyjazdem do Gdańska pracowałem w Australii, Oksfordzie oraz w Toruniu.

Moje główne zainteresowania badawcze dotyczą archeologii i historii greckiej, zwłaszcza późnego okresu klasycznego i hellenistycznego (404-145 p.n.e). W tej dziedzinie szczególnie interesuję się Kretą oraz archeologią i historią wojskowości greckiej. Za moją najlepszą pracę uważam, moją pierwszą monografię wydaną w 1984. Do czasu opublikowania tej książki, trzy godła tarczowe na Kolumnie Trajana były powiązane z określonymi legionami na podstawie źródeł historycznych. Moja

książka, zatytułowana *The Army of Alexander the Great*, dowiodła, że to samo można zrobić dla Armii Aleksandra. Szczególnie interesuje mnie identyfikacja starożytnych mundurów wojskowych, jest to tematyka z pogranicza historii i archeologii. W tym względzie mój dorobek naukowy szerzej znany jest szczególnie z opracowań popularno-naukowych, niż samych artykułów czy monografii naukowych.

Książka, na podstawie, której uzyskałem stopień doktora habilitowanego, nosiła tytuł *Hellenistic Infantry Reform in the 160s BC*, a moja książka profesorska dotyczyła *The Antigonid Army*. Jestem redaktorem zlecającym Cambridge University Press dla serii monograficznej „Armies of the Ancient World” oraz pomysłodawcą cyklu konferencji pt. „Hellenistic Warfare”.

Prowadzę również badania z zakresu archeologii i historii irańskiej okresu Achemenidów oraz jestem pomysłodawcą serii konferencji „Colloquia Baltica Iranica”.

Obecnie jestem kierownikiem Zakładu Archeologii Śródziemnomorskiej. Moim głównym obowiązkiem dydaktycznym pozostaje nauczanie archeologii Starego Świata od okresu późnego neolitu do powstania islamu, obejmującego okres chronologiczny od około 6000 p.n.e. do 600 w n.e., w kontekście geograficznym od Półwyspu Apenińskiego po Azję Środkową – całość w ciągu 60 godzin wykładowych.

Jestem współkierownikiem wykopalisk Zakładowych w Negotino, a także regularnie uczestniczę w wykopaliskach na wyspie Antykitheryze, leżącej między Kretą a Peloponezem, kierowane przez Arisa Tsavaropoulou, sekretarza Szkoły Rumuńskiej w Atenach, gdzie jestem kierownikiem jednego zespołu dokumentującego fortyfikacje.

dr hab. Sławomir Jędraszek, prof. uczelni

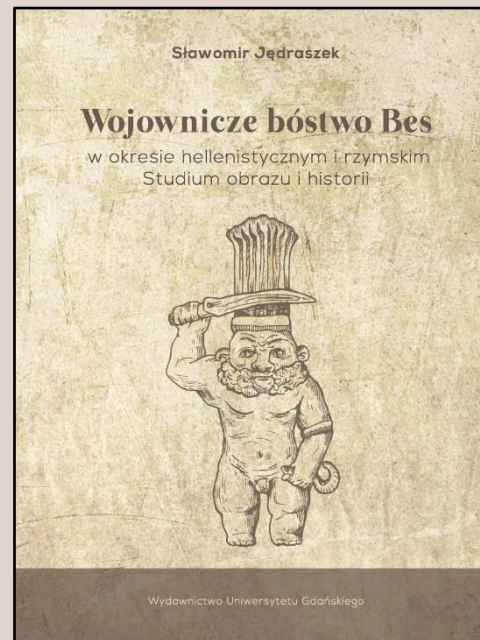

Przedmiotem moich zainteresowań badawczych pozostaje archeologia i historia Egiptu okresu dynastycznego i ptolemejsko-rzymskiego ze szczególnym uwzględnieniem archeologii kultu, czynności o charakterze religijnym, rytualnym. Moje badania koncentrują się także wokół problematyki związanej z archeologią wojskowości, a tu szczególnie związane są z armią

ptolemejską, jej strukturą, głównie egipskim miejscowym elementem etnicznym. W tym względzie wykorzystuje zarówno materiał archeologiczny jak też i szeroko rozumiane źródła historyczne.

Badania, w których poruszam problematykę zjawiska społecznego definiowanego wspólnie jako religia, kult czy rytuał chronologicznie wiążę zarówno z okresem dynastycznego jak również i ptolemejsko-rzymskiego Egiptu. W tym obszarze szczególnie istotnymi pozostają dla mnie tematy związane z rekonstrukcją personalnej wrażliwości religijnej, magicznej, czy szerzej aspekty identyfikowane z prywatną pobożnością. To właśnie w orbicie tych zagadnień szczególnie interesującym pozostaje dla mnie okres panowania króla Amenhotepa IV/Achenatona, faraona XVIII dynastii.

Moje badania archeologiczne obecnie koncentrują się głównie na stanowisku Tell el-Amarna (Środkowy Egipt), gdzie jestem jedynym Polakiem współpracującym w ramach międzynarodowego, nielicznego zespołu archeologów i egiptologów w ramach projektu Wielka Świątynia Atona, pod bezpośrednim kierownictwem jednego z czołowych współczesnych archeologów oraz egiptologów, prof. B.J. Kempa. CBE, FBA (Professor Emeritus of Egyptology, University of Cambridge).

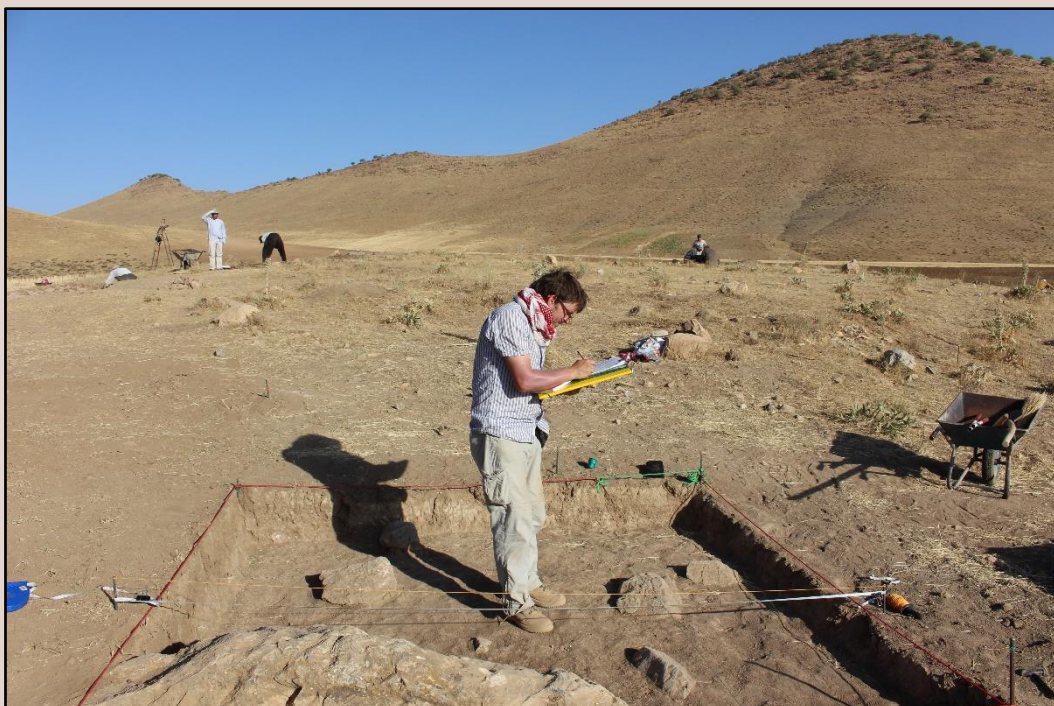

dr Marcin Paszke

Adiunkt w Zakładzie Archeologii Śródziemnomorskiej UG. Główne zainteresowania badawcze koncentruje wokół zagadnień związanych z kulturą starożytną Mezopotamii. Obszar jego dociekań naukowych obejmuje okres pomiędzy pojawieniem się kultury Uruk (ok. 4000 p.n.e.) a upadkiem państwa starobabilońskiego (ok. 1595 p.n.e.). Czas ten obejmuje zarówno powstanie jak i rozwój pierwszych, wielkich cywilizacji w dolinie Tygrysu i Eufratu. W ujęciu etnicznym jest to okres supremacji Sumerów, Akadów a następnie Amorytów. Z względu na wyraźne oddziaływanie Mezopotamskich prądów kulturowych na kraje ościenne rzeczono pole

badawcze jest jednak szersze obejmując w szczególności obszar północno-zachodniego Iranu stanowiący pomost pomiędzy cywilizacją Mezopotamską a Kaukazem. Adiunkt był współorganizatorem cyklicznych, międzynarodowych konferencji naukowych funkcjonujących pod nazwą Colloquia Baltica-Iranica oraz koordynatorem terenowym badań archeologicznych prowadzonych w irańskim Kurdystanie. W ramach krzewienia idei popularyzacji nauki Marcin Paszke prowadził praktyczne warsztaty z zakresu pisma klinowego i gliktyki mezopotamskiej.

Zakład Archeologii Średniowiecza i Nowożytności

prof. dr hab. Witold Świątosławski

Kilkoro zaledwie pracowników i doktorantów istniejącego dopiero od kilkunastu lat Zakładu Archeologii Średniowiecza i Nowożytności UG zdołało już efektami swych prac pokazać jak rozległe tematycznie i ważne poznawczo są ich zainteresowania badawcze. Dla ośrodka naukowo-dydaktycznego w nadmorskim mieście istotne są tematy morskie. Wiele z nich dotyczy samego Gdańska: badania archeologiczne jego Starego Miasta i jednego z nielicznych w świecie przykładów wyjątkowego w skali światowej, nowożytnego obiektu militarnego – Twierdzy Wisłoujście (Joanna Dąbal), ale także pozyskanych w trakcie gdańskich badań archeologicznych, późnośredniowiecznych i nowożytnych zabytków ruchomych, dowodzących szerokich kontaktów kulturowych i handlowych tego portowego miasta (Joanna Dąbal, Dominika Leśniewska). Są także realizowane wieloletnie projekty badawcze związane z badaniami dawnych jednostek pływających po Bałtyku i wodach śródlądowych (Waldemar Ossowski) i stykiem osadnictwa skandynawsko-słowiańskiego na bałtyckiej wyspie – Bornholmie (Karolina Czonstke, Bartosz Świątkowski). Nie brak również przykładów działań archeologicznych na terenach Pomorza, m.in. poszukiwania nowożytnych hut szkła, rozpoznawanie reliktyw dawnej Łeby (Joanna Dąbal). Południowo-wschodnie rejony nadbałtyckie, zamieszkałe we wczesnym średniowieczu przez Prusów, włączone do dawnego państwa zakonu krzyżackiego także są terenami wzbudzającymi różnorodnie zainteresowania pracowników i doktorantów Zakładu: aspektami pruskiej obrzędowości pogrzebowej (Arkadiusz Koperkiewicz, Aleksandra Fijałkowska), rodzenia się miast na tym terenie (Arkadiusz Koperkiewicz), budownictwa krzyżackiego – zamkowego (Arkadiusz Koperkiewicz) i wiejskiego (Witold Świątosławski). Badania terenowe, gabinetowe i publikacje poświadczają także inne pasje badawcze pracowników Zakładu. Dotyczą one różnorodnych problematyk obrazujących bogatą gamę możliwości poznawania przez archeologów czasów średniowiecza i nowożytności m.in.: wczesnośredniowiecznej obrzędowości pogrzebowej (Arkadiusz Koperkiewicz, Aleksandra Fijałkowska), ceramiki przełomu starożytności i średniowiecza (Bartosz Świątkowski), biżuterii dawnych Słowian (Karolina Czonstke), średniowiecznego uzbrojenia europejskiego i azjatyckiego (Witold Świątosławski), nowożytnej ceramiki i fajek (Joanna Dąbal), późnośredniowiecznych i nowożytnych okuć pasów (Dominika Leśniewska). Dowodzą one, że archeolodzy badający relikty średniowiecza, nowożytności i czasów współczesnych mogą łatwo łączyć swe pasje z działaniami naukowymi.

prof. dr hab. Witold Świątosławski

Fot. Centrum Produkcji Filmowej i Dokumentalnej UG

Moje, realizowane już od ponad czterdziestu lat, działania naukowe chronologicznie skupiały się głównie na średniowieczu. Koncentrowały się zasadniczo na kilku tematach dotyczących kultury materialnej tych czasów. Najlichniesza grupa zainteresowań związana była ze studiami nad dawnym uzbrojeniem w szeroko pojętej przestrzeni terytorialnej Europy i Azji z akcentami związanymi z ziemiami królestwa polskiego, państwa krzyżackiego w Prusach oraz obszarem dawnego Wielkiego Stepu. Szczególnie kwestie uzbrojenia, taktyki, dziejów militarnych Połowców i Mongołów to tematy wielu publikacji. Studia nad uzbrojeniem nie miały zazwyczaj jako głównych celów analiz aspektów formalno-chronologicznych, ale wykorzystywały tę kategorię zabytków, jako swego rodzaju pryzmat pozwalający dostrzec o wiele szersze horyzonty średniowiecznego świata. Przykładowo wielokrotnie podejmowaną problematyką były studia nad śladami obecności koczowników Wielkiego Stepu na ziemiach polskich w średniowieczu w ujęciu interdyscyplinarnym z nowym na gruncie nauki polskiej akcentowaniem znaczenia badań archeologicznych dla tej tematyki. Drugi nurt badań związany był z realizacją, dokumentacją i publikacją efektów prac wykopaliskowych na kilkudziesięciu stanowiskach w Polsce, datowanych na pradzieje (osady i cmentarzyska), średniowiecze (grodziska, osady, cmentarzyska, pola bitewne) i czasy nowożytne (osady, miasta, fortyfikacje). Wśród nich za szczególnie ważne warto uznać badania w przestrzeni wiejskiej, pozostającej dotąd „tercą incognitą” tak ostatnio intensywnych i często realizowanych badań archeologicznych stanowisk późnośredniowiecznych i nowożytnych. Wyjątkowe efekty przyniosły np. badania wielohektarowych stanowisk w Pomorzanach i Pomorzankach w Polsce Środkowej - reliktyw świata wsi i folwarku, współistniejących obok siebie od XIII po XIX w., a także odkrycie domu wieżowego z XIV-XVI w. w Jemiołowie na terenach dawnego państwa krzyżackiego w Prusach.

dr hab. Waldemar Ossowski, prof. uczelni

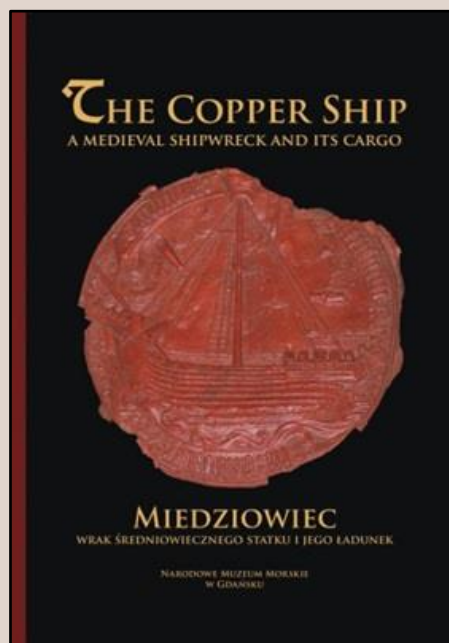
Waldemar Ossowski, urodzony w 1970 roku w Gdańsku, jest absolwentem kierunku archeologia na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika Toruniu.

Początkowo w pracy zawodowej związany z muzealnictwem. Pracę zawodową rozpoczął w Centralnym Muzeum Morskim (obecnie Narodowe Muzeum Morskie), poświęcając się ochronie morskiego dziedzictwa narodowego. Przeszedł przez wszystkie szczeble kariery zawodowej począwszy od asystenta aż po kustosa dyplomowanego (2013 r.). Uczestniczył też we różnych typach pracy muzealnej: począwszy od badań archeologicznych i budowania kolekcji, a skończywszy na wystawiennictwie i edukacji. Równolegle do pracy muzealnej prowadził badania naukowe, doktoryzując się w 2000 r., a po 12 latach habilitując się na UMK w Toruniu.

Od 1 października 2013 roku zatrudniony w Instytucie Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Gdańskiego obecnie w charakterze profesora nadzwyczajnego UG. W pracy naukowej zajmował się przede wszystkim badaniami łodzi i statków zarówno w polskich obszarach morskich jak i na śródlądziu. Jest autorem blisko stu publikacji naukowych i artykułów, a także trzech monografii poświęconych problematyce dawnej żeglugi oraz archeologii morskiej.

26 listopada 2015 r. w wyniku konkursu został kontraktowym dyrektorem miejskiej instytucji kultury – Muzeum Gdańska. Kieruje nią do dzisiaj realizując opracowaną przez siebie i uzgodnioną z zespołem muzealnym strategię rozwoju polegającą na stworzeniu bliskiej zwiedzającym instytucji, wzmacniającej tożsamość gdańszczan i chroniącej dziedzictwo kulturowe Gdańska.

W ostatnim latach zajmuje się zagadnieniami dotyczącymi muzealnictwa i dziedzictwa Gdańska. Wykłada zagadnienia dotyczące zarządzania muzeów dla studentów historii oraz morskiego dziedzictwa Gdańska na studiach podyplomowych kierunku Gedanistyka. Promotor kilkudziesięciu prac magisterskich i opiekun naukowy dwóch wszczętych przewodów doktorskich. Odznaczony w 2000 roku - srebrną odznaką „Za opiekę nad zabytkami” a w 2010 roku - Srebrnym Krzyżem Zasługi, w 2020 r. Brązowym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.

dr Arkadiusz Koperkiewicz

Związany z IAIe UG od 2006 r i pracownik Zakładu Archeologii Średniowiecza i Nowożytności od 2007 r. Początki działalności Zakładu można wiązać z kierowaną przez niego kilkuosobową ekspedycją pierwszego rocznika studentów archeologii gdańskiej w trakcie pionierskich badań w Bazylice Mariackiej prowadzących do identyfikacji miejsca pochówku admirała Dickmanna. Od początku istnienia Zakładu i we współpracy z towarzystwem Pruthenia w Olsztynie prowadzone były także pionierskie badania wczesnopruskiej osady z okresu wikingów położonej nad rozlewiskiem Łyny, w ostępach olsztyńskiego lasu. Zainteresowania badawcze związała archeologią wczesnego średniowiecza, archeologią początków państwa krzyżackiego w Prusach, zagadnieniem recepcji chrześcijaństwa w kontekście źródeł funeralnych i konserwacją zabytków archeologicznych. Studenci biorący udział w wykopaliskach łączą umiejętności manualne związane z technikami wykopaliskowymi, przetrwaniem i radzeniem sobie w trudnych warunkach terenowych, zamiłowaniem do historii i eksploracją miejsc nieoczywistych oraz zdolnością współdziałania ze społecznościami lokalnymi i aktywizacją tych środowisk w kierunku ochrony dziedzictwa kulturowego. Większość ekspedycji wykopaliskowych prowadzonych była na terenie Warmii i Mazur (Olsztyn, Olsztynek, Jemiołowo, Swaderki, Lidzbark Warmiński, Leszcz, Beżławki, Barczewo, Barczewko). Najbardziej spektakularne odkrycia to m.in. odnalezienie i inwentaryzacja skarbów monet z pocz. XVII w miejscowości Wilkowo k. Kętrzyna, na terenie franciszkańskiego klasztoru w Barczewie k. Olsztyna oraz odkrycie i badania zaginionego średniowiecznego miasta Wartberg na Warmii w ramach polsko-niemieckiej ekspedycji i projektu „Barczewko/Alt Wartenburg-warmińskie Pompeje”. Jednym z najbardziej intrygujących badanych obiektów był otoczony legendami średniowieczny zamek krzyżacki i rezydencja księcia Świdrygiełły w Beżławkach. Od 2014 r. badania w tej miejscowości koncentrują się wokół średniowiecznego cmentarzyska Prusów z czasów krzyżackiej konkwisty wspólnie z amerykańskim zespołem antropologów w ramach letniej szkoły „Beżławki-bioarchaeology in Poland”.

Fot. 1. Międzynarodowy zespół pod kierunkiem dr Arkadiusz Koperkiewicza (IAiE UG) w trakcie badań średniowiecznego pruskiego cmentarzyska w Bezlawkach wraz z zespołem antropologów z kalifornijskiego ośrodka w HSU Arcata w USA w ramach projektu „Bezlawki – biarchaeology in Poland”, fot. archiwum IAiE UG, 2014.

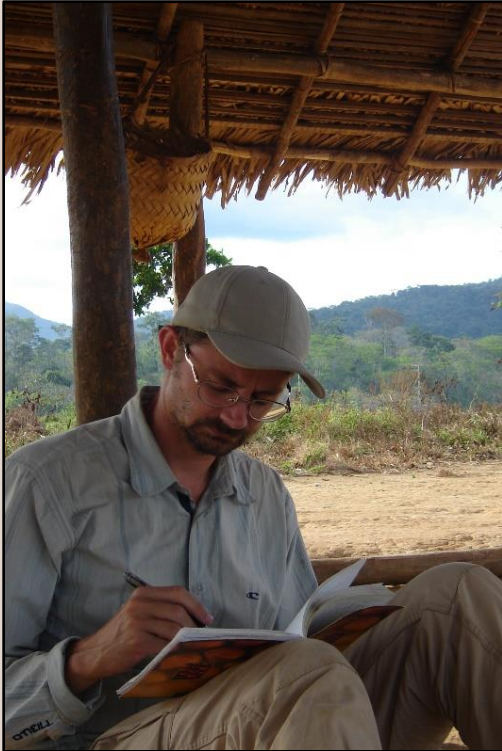

Fot. 2. Dr Arkadiusz Koperkiewicz i dr Bogdan Radzicki wraz ze studentami IAiE UG w Gdańsku podczas badań z TN Pruthenia na terenie wczesnośredniowiecznego pruskiego kompleksu osadniczego w olsztyńskim lesie miejskim, w ramach międzynarodowego projektu badawczego pt. Odyseja Bałtycka, fot. Grzegorz Peplowski, 2020.

Zakład Etnologii i Antropologii Kulturowej

dr hab. Tarczycjusz Buliński, prof. uczelni

Etnologia: badanie obcych kultur

Etnologia to dość wyjątkowa dyscyplina naukowa na UG, albowiem jak żadna inna, nastawiona jest na długotrwały i osobisty kontakt z ludźmi, których życie różni się od naszego. Czy to będą Indianie Amazonii, mieszkańcy slumsów w wielomilionowym mieście w Afryce czy też członkowie mniejszości etnicznych lub tradycyjnych wspólnot w Europie i Polsce, badacz za każdym razem jedzie do nich, mieszka z nimi, rozmawia i doświadcza bezpośrednio ich życia. W ten właśnie sposób poznaje obce ludy i kultury.

Cechą wyróżniającą gdańską etnologię jest zainteresowanie społecznościami pozaeuropejskimi, badania kultur żyjących w regionach pomorskich (tzw. ludy morza), oraz prowadzenie interdyscyplinarnych studiów nad przeszłością.

Pierwszą grupę stanowią badacze skoncentrowani na

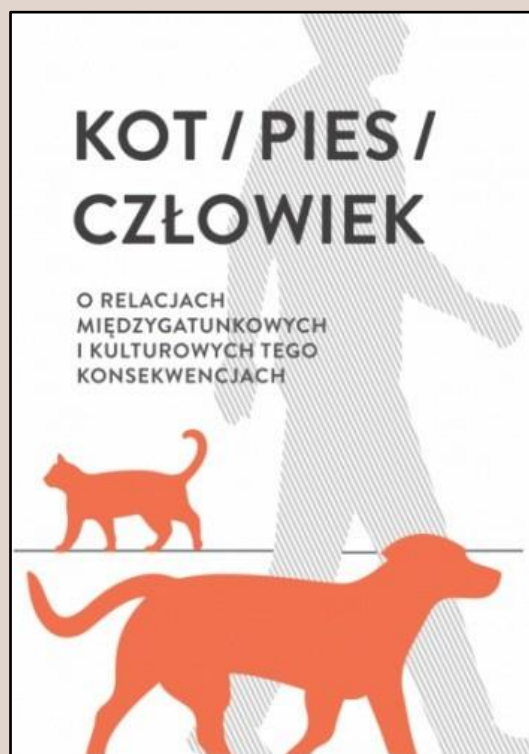
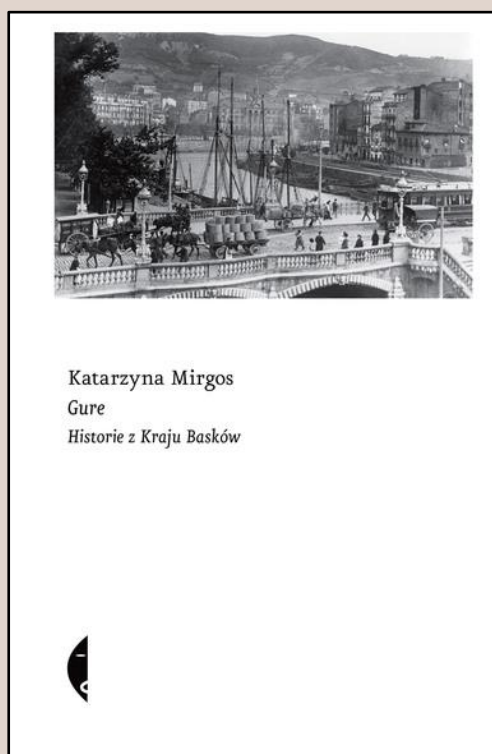
kręgu kultur Ameryki Płd. i Hiszpanii. Dr hab. prof. UG Tarczycjusz Buliński zajmuje się badaniem działania szkoły wśród Indian Amazonii, kulturowymi obrazami dziecka oraz związkami pomiędzy kulturą i edukacją. Dr Mariusz Kairski jest najlepszym specjalistą w Polsce od ludów tubylczych Amazonii. Odbył kilkadziesiąt wypraw do Wenezueli, Ekwadoru, Peru i Brazylii. Jego osiągnięcie to doprowadzenie do utworzenia obszaru chronionego dla izolowanych ludów żyjących na pograniczu Peru i Brazylii, który powstał na bazie wyników wieloletnich badań polskich antropologów pod jego kierownictwem. Z kolei dr hab. prof. UG Katarzyna Mirgos jest jednym z czołowych polskich naukowców w zakresie kultury i języka Basków (ma tytuł ambasadora kultury baskijskiej w Polsce). Od lat jeździ regularnie do Kraju Basków zajmując się migracjami, przeobrażeniami rodziny i zmianami tożsamości kulturowej tej wyjątkowej grupy. Hiszpanią zajmuje się także dr Katarzyna Linda-Grycza, której zainteresowania koncentrują się na widowiskach i świętach Katalonii oraz mniejszościach regionalnych Europy zachodniej. Osobne zainteresowania ma mgr Magdalena Chulek, która prowadzi badania terenowe w slumsach Nairobi w Kenii.

Druga grupa badaczy skupia się na regionie Pomorza. Dr hab. prof. UG Anna Kwaśniewska jest wybitną znawczynią wielokulturowości regionalnej Pomorza i jej historycznych uwarunkowań (kultura

materialna, zwyczaje, wierzenia, tradycje ustne i kulinarne). Jej ostatnie monumentalne dzieło, *Niematerialne dziedzictwo kulturowe Pomorze Wschodniego*, stanowi kompendium wiedzy na ten temat. Dr Aleksandra Paprot-Wielopolska koncentruje się na mniejszościach narodowych i etnicznych tego regionu, ich współczesnej aktywności lokalnej i trudnej historii przesiedleńców. Doktorant, mgr Przemysław Kilian, prowadzi badania nad współczesnym budowaniem tożsamości regionalnej Kociewiaków, Kaszubów i Borowiaków.

Trzecią grupę stanowią badacze prowadzący interdyscyplinarne studia nad przeszłością. Prof. dr hab. Andrzej P. Kowalski podąża „ścieżkami ducha” społeczeństw pierwotnych. Szczególnie interesują go wierzenia, mity, obrzędy oraz sztuka starożytnych Słowian, Celtów, Bałtów i Germanów. W odtwarzaniu ich „niepisanej filozofii” sięga do etnologii, językoznawstwa i archeologii. Jest to bardzo oryginalne podejście badawcze, odkrywające nowe możliwości interpretacyjne odległej przeszłości Europy, czego dowodem są jego publikacje dotyczące pochodzenia słownictwa języków indoeuropejskich. Z kolei dr Monika Milewska zajmuje się tropieniem mitów politycznych i kulturowym wymiarem kultu jednostki. Ostatnio koncentruje się na studiowaniu jak władza wykorzystywała różne aspekty żywności i praktyk kulinarnych, np. odpowiada, dlaczego francuscy jakobini próbowali wytępić karpie lub czemu owoc mango stał się relikwią komunistycznych Chin.

dr Monika Milewska

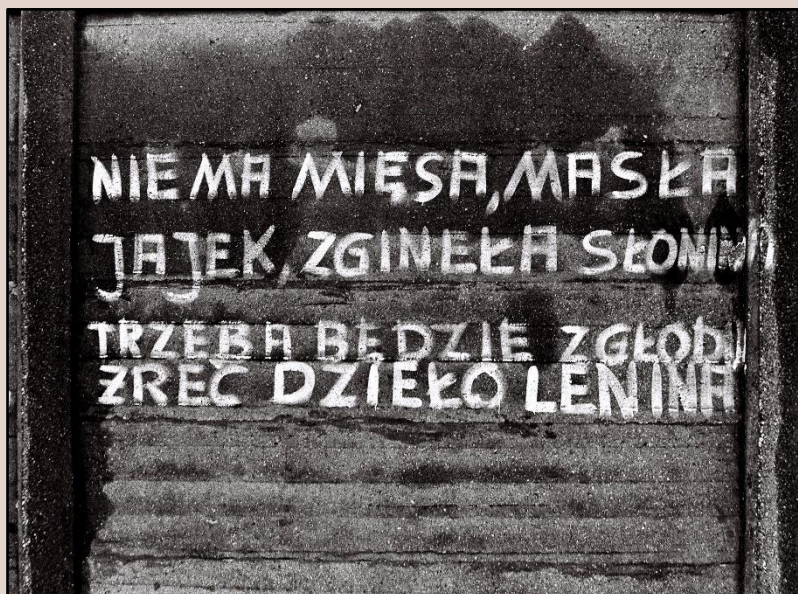
PRL od kuchni

Fot. Anna Jakubowska

Od kilku lat zajmuję się naukowo „czymś, czego nie było”, czyli jedzeniem w PRL-u. W szczególny sposób interesuje mnie otoczka ideologiczna ówczesnych produktów żywnościowych. W swoich publikacjach próbuję pokazać, w jaki sposób władze, karmiąc swoich obywateli czerstwym „rotacyjnym” chlebem, margaryną, kaszanką i znieuawidzonym wówczas dorszem, karmiły ich przy okazji komunistyczną propagandą. W badaniach na różne sposoby tropię wątki związane z ideologizacją jedzenia w Polsce Ludowej: studiuje książki kucharskie i pisma satyryczne, przeglądam w archiwach stopy dokumentów, odwiedzam nowohuckie lokale, rozmawiam z hodowcami żubroni i zbieraczami stonki. Na podstawie wspomnień i pamiętników

rekonstruuje upodobania kulinarne pierwszych sekretarzy i więzienną dietę internowanych, tajemnice stoczniowej stołówki i partyjnych bufetów, kolejne etapy walki o chleb i wolność oraz dzieje politycznych głódówek, imperialistyczne dary żywnościowe, internacjonalistyczne przepisy i ekspansję coca-coli w socjalistycznym państwie. A przy okazji znajduję takie smaczki, jak świadectwa cenzurowania informacji o zatruciach pokarmowych czy aresztowania osób fotografujących tak charakterystyczne dla peerelowskiego pejzażu kolejki po mięso.

Fot. Wojciech Milewski

dr hab. Katarzyna Mirgos
Dzieci mówią po baskijsku, a ty?

Fotografię zrobiono kilkadziesiąt lat temu. Widać na niej starszą parę z noworodkiem w ramionach, na odwrocie napisano imię chłopca. Dziecko urodziło się bardzo słabe i obawiano się, że nie pożyje długo. Dlatego dziadkowie postanowili uwiecznić je na zdjęciu, aby w ten sposób nieobecny wówczas ojciec mógł je poznać. Tę historię opowiedziała mi siostra zmarłego dziecka, dziś prawie osiemdziesięcioletnia, w czasie moich ostatnich badań w Kraju Basków, poświęconych życiu rodzinnemu (w ramach grantu NCN, 2016/21/B/HS3/00045). Dzieci zajmują ważne miejsce w moim aktualnym projekcie badawczym. W tradycyjnej baskijskiej kulturze stanowiły nadrzędną wartość, gwarantując ciągłość rodu i kluczowej baskijskiej instytucji – *baserrii* (gospodarstwa). Odwiedzający Baskonię wskazywali na znaczną liczbę dzieci w tamtejszym społeczeństwie, a sami miejscowi podkreślali, że bez potomstwa nie ma rodziny, domu (*Eztai etxerik, ez duena aurrik*). Określone rytuały miały zapewnić kobiecie płodność a czasem też wpłynąć na płeć dziecka. Współczesna sytuacja dzieci odzwierciedla zarówno pewne szersze zjawiska społeczno-kulturowe, związane z decyzjami o

rodzicielstwie, modelami wychowawczymi, czy przeobrażeniami w zakresie definiowania rodziny, a ostatnio wynikającymi z pandemicznych ograniczeń, jak i te, które są efektem lokalnych uwarunkowań. Coraz głośniejsze mówi się choćby o losach dzieci członków ETA, którzy odsiadują długoletnie wyroki więzienia w odległych placówkach. Wskazuje to na nową perspektywę i kolejne wyzwania w baskijsko-hiszpańskiej relacji.

Obecność dzieci w moich badaniach to też obecność mojej córki w „mym” terenie, stanowiąca dla mnie ważny impuls do autoetnograficznej refleksji. Interesujące są również językowe wymiary baskijskiego dzieciństwa – dziecięce słownictwo, przysłowia, terminologia pokrewieństwa. Wreszcie dzieci są także nadzieją dla przetrwania języka baskijskiego, co jest efektem skutecznej polityki językowej.

Coraz częściej są to zresztą dzieci imigrantów. Myślę o tym, gdy córki mojej algierskiej rozmówczynie śpiewają piosenkę w *euskara* (języku baskijskim), albo gdy na placu zabaw widzę tabliczkę z napisem: „Dzieci mówią po baskijsku, a ty?” (*Haurrak euskaraz ari dira, eta zu?*). Nadzieję na szczęśliwe zakończenie, które nie było dane rodzinie przywołanej przeze mnie na początku, daje też inna fotografia. Dostałam ją niedawno od pary moich baskijskich rozmówców – to portret ich nowonarodzonego syna. Na imię ma Itxaso (bask. Morze).

dr Aleksandra Paprot-Wielopolska

Doktor nauk humanistycznych w zakresie etnologii. Etnolożka/antropolożka kultury i kulturoznawczyni. Asystent w Zakładzie Etnologii i Antropologii Kulturowej (Instytut Archeologii i Etnologii) UG. Pracowała w Dziale Badawczym Ośrodka „Pamięć i Przyszłość” – Centrum Historii Zajezdnia we Wrocławiu, była wiceprezeską Stowarzyszenia „Kochamy Żuławy”. Jest członkinią Polskiego Towarzystwa Historii Mówionej, Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego (w tym Sekcji Stroju Ludowego oraz Sekcji Ukrainoznawczej) oraz sekretarzem redakcji Atlasu Polskich Strojów Ludowych.

Współpracuje z Pomorskim Centrum Badań nad Kulturą UG. Jej zainteresowania badawcze skupiają się na zagadnieniach związanych z dziedzictwem kulturowym, mechanizmami polityki pamięci i kształtowania tożsamości na obszarach postmigracyjnych, regionalizmem, aktywnością społeczności lokalnych i historią mówioną (oral history). Prowadziła badania etnograficzne na Żuławach, Powiślu, Warmii, Mazurach, Lubelszczyźnie, Podlasiu, w Wielkopolsce, w Małopolsce oraz na wyspie Olchon w Buriacji. Autorka książki o swojej rodzinnej miejscowości *Stara Kościelnica. Dzieje żuławskiej wsi* (2012), a także *Atlasu niematerialnego dziedzictwa kulturowego wsi wielkopolskiej. Powiat gnieźnieński* (tom 3, 2015) i książki *Żuławy i Powiśle. Kreowanie tożsamości lokalnych i regionalnych po 1989 roku* (2018), współautorka publikacji *Klocki, snutki perebory. Tradycyjne rękodzieło wobec wyzwań współczesności* (2015) oraz wielu tekstów naukowych i popularyzatorskich. Współpracuje z instytucjami i organizacjami z Pomorza w ramach licznych projektów dotyczących edukacji i animacji w zakresie dziedzictwa kulturowego.

dr Mariusz Kairski, dr hab. Tarzycjusz Buliński, prof. uczelni

Kierunek Peru

Nawiązanie przez Zakład Etnologii i Antropologii Kulturowej współpracy z Centrum Badań Andyjskich Uniwersytetu Warszawskiego z siedzibą w Cusco (Peru) pod koniec 2020 r. to ważne wydarzenie w działalności Wydziału Historycznego. Rangę nadaje mu przede wszystkim osoba kierownika centrum – prof. dr. hab. Mariusza Ziółkowskiego. Jest on nie tylko twórcą tej unikalnej polskiej placówki badawczej w Peru i wykładowcą dwóch uniwersytetów po obu stronach Atlantyku (Uniwersytetu Warszawskiego oraz Uniwersytetu Katolickiego Świętej Marii w Arequipa w Peru), lecz także jednym z twórców współczesnej polskiej amerykanistyki w wymiarze archeologicznym, historycznym i antropologicznym oraz wybitnym znawcą kultury Inków, autorem szeregu opracowań na ich temat, w tym rekonstrukcji inkaskiego kalendarza (*Pachap yananchan. El calendario metropolitano del Estado Inca*, Arequipa 2015), znakomitej opowieści o imperium Inków (razem z prof. Janem Szemińskim, *Mity, rytuały i polityka Inków*, Warszawa 2006), a ostatnio nowej chronologii radiowęglowej powstania słynnego Machu Picchu (M. Ziółkowski et al., *When did the Incas build Machu Picchu and its satellite sites? New approaches based on radiocarbon dating*, Cambridge 2020)

Drugim powodem, dla którego nawiązanie współpracy jest takie ważne, jest jej zakres. Współpraca z Centrum Badań Andyjskich stwarza bowiem zupełnie nowe możliwości kształcenia studentów etnologii oraz prowadzenia badań przez doktorantów i pracowników Wydziału Historycznego. Po pierwsze, porozumienie przewiduje indywidualne, coroczne kilkumiesięczne wyjazdy do Peru (Cuzco) oraz udział w badaniach. Zakwalifikowane osoby otrzymają szerokie wsparcie na poziomie materialnym, intelektualnym i logistycznym. Jest to więc niepowtarzalna szansa, aby zobaczyć na własne oczy Peru i doświadczyć badań terenowych. Po drugie, wypracowywany jest model współpracy dydaktycznej pomiędzy UG a UW pt. „Krańc Pacyfiku: kultury Ameryki i Oceanii”. Studenci zakwalifikowani do udziału w tej ścieżce kształcenia, w ramach indywidualnej organizacji studiów z opieką naukową, po zaliczeniu I semestru będą mieli możliwość zaliczenia wybranych przedmiotów na studiach na drugiej uczelni – studenci etnologii na UG będą mogli realizować przedmioty dotyczące kultur wybrzeża Pacyfiku prowadzone na archeologii UW, natomiast studenci archeologii UW będą mogli zaliczać przedmioty dotyczące kultur Ameryki Płd. i Hiszpanii prowadzone na etnologii UG. W bieżącym roku akademickim (semestr letni 2020/2021) jako rodzaj wstępu do planowanego modelu współpracy prof. Ziółkowski prowadzi dwa przedmioty: dla całej wspólnoty UG wykład ogólnouczelniany pt. „Państwo Inków” oraz wykład specjalistyczny na etnologii pt. „Badania kultur Nowego Świata”.

Nawiązana współpraca stwarza spore szanse rozwojowe nie tylko dla samego Wydziału Historycznego, ale także dla pozostałych naukowców i studentów z UG zainteresowanych kulturami prekolumbijskimi Ameryki Południowej i wybrzeży Pacyfiku.

Instytut Historii Sztuki

Fot. Anna Sobecka

Instytut Historii Sztuki

Jesteśmy jednostką stosunkowo młodą, lecz szybko rozwijającą się. Nasze początki sięgają 1989 r., kiedy to w obrębie Instytutu Historii UG utworzono Zakład Historii Sztuki. Jego pierwszą kierowniczką była prof. dr hab. Teresa Grzybkowska (kierowała nim do 1999 r.) W początkowym okresie zajęcia prowadzili przede wszystkim historycy sztuki spoza Gdańska. 3-letnie stacjonarne studia licencjackie uruchomiono w 1998 r. W latach 2000-2001 funkcję kierownika sprawował dr Waldemar Deluga. W roku akademickim 2001-2002 program studiów został poszerzony o 2-letnie uzupełniające studia magisterskie. Zmiany te zbiegły się z objęciem kierownictwa Zakładu przez prof. dr hab. Konstantego Kalinowskiego. Po jego śmierci w 2002 r. kierownictwo zakładu powierzono dr Andrzejowi Wozińskiemu; kierował nim do 2008 r. W 2008 r. dotychczasowy Zakład stał się Katedrą, natomiast w 2009 r. przekształcono ją w Instytut. Przemiany te nastąpiły w okresie, gdy dyrektorem jednostki była prof. dr hab. Małgorzata Omilanowska. Ponadto w okresie jej dyrektury Instytut otrzymał uprawnienia do nadawania tytułu doktora historii sztuki. W latach 2012-2016 dyrektorem Instytutu był prof. dr hab. Tomasz Torbus. Po upływie jego kadencji dyrektorem została ponownie prof. dr hab. Małgorzata Omilanowska, która sprawuje ten urząd do dzisiaj. Od 2020 r. mamy swojego reprezentanta we władzach dziekańskich Wydziału Historycznego. Jest nim prodziekan dr Anna Sobecka.

Działalność naukowa Instytutu ukierunkowana jest przede wszystkim na dzieje sztuki Gdańska i obszarów z nim powiązanych historycznie i kulturowo. Bierzymy udział w rozmaitych projektach badawczych, także zagranicznych. Organizujemy konferencje, również międzynarodowe. Od 1992 r. wydajemy specjalistyczny periodyk „Porta Aurea”, w którym publikują swoje prace nasi pracownicy oraz uczeni z innych ośrodków, również spoza Polski; fragmenty swoich prac publikowało tutaj również wielu naszych studentów.

Nasz zespół jest doświadczony, ale ciągle rozwojowy; liczy 15 pracowników. Mamy wspaniałą siedzibę – XVII wieczny (z późniejszymi dodatkami) budynek dawnego Domu Opatów Pelplińskich na Starym Mieście w Gdańsku.

dr hab. Andrzej Woziński, prof. uczelni

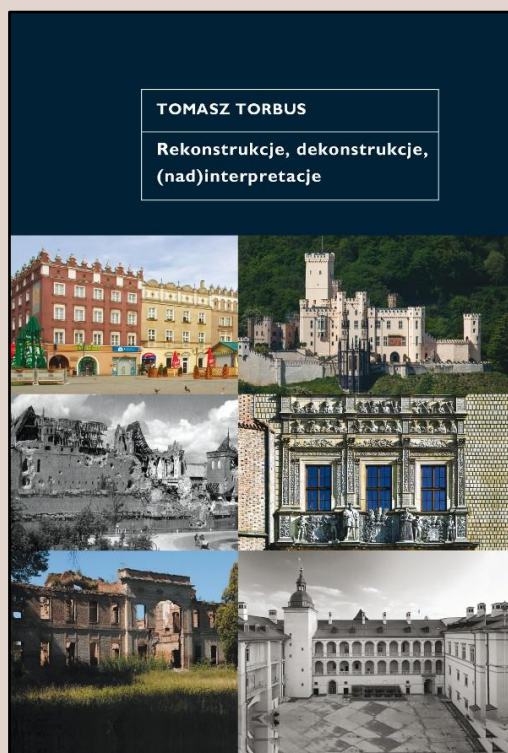

Zakład Teorii Sztuki

prof. dr hab. Tomasz Torbus

Najmłodszym założonym w 2010 roku jest w IHS UG – Zakład Teorii Sztuki. Od momentu powołania kieruje nim prof. Tomasz Torbus zajmujący się ochroną zabytków i teorią architektury na przestrzeni wieków i prowadzący m.in. wykład kursowy dotyczący tej tematyki. W zakładzie poza jego kierownikiem zatrudnione są także dr Beata Purc-Stępiak i dr Annę Sobecką. Każdy z pracowników zakładu prezentuje nieco inne podejście metodologiczne. Badania nad teorią sztuki i architektury są z interdyscyplinarne, a więc obejmują analizę źródeł pisanych, wykorzystanie nauk pomocniczych historii, wnikliwą interpretację kultury, włączając także elementy etnologii i filozofii. Wykładowcy określonych przedmiotów dobierani są odpowiednio tak, by na zajęciach przedstawiać nie tylko wiedzę historyczno-artystyczną, ale na bazie badań własnych prezentować zróżnicowane podejście metodologiczne. Prof. Torbus w swych badaniach stosuje analizę architektoniczną, a także wnikliwą krytykę źródeł pisanych, podejmują także problemy ikonografii władzy i włączając także badania etnologiczne. Dr Purc-Stępiak, jako muzealnica, stosuje w swych badaniach malarstwa m.in. metodę formalnej analizy i ikonologię, włączając także elementy antropologii obrazu, a dr Sobecka bada dzieła malarstwa, grafiki i rzemiosła artystycznego, w szerszym kontekście kultury, a w ich interpretacji uwzględnia obecność widza–odbiorcy. Podstawy metodologii historii sztuki wprowadzane są od pierwszego roku studiów w ramach dużego bloku zajęć wstęp do historii sztuki. Elementy teorii sztuki wykładane są także w ramach wszystkich kursów epokowych od starożytności, przez średniowiecze, nowożytność aż po nowoczesność, a także na specjalnych kursach na wyższych latach studiów, są to: historia badań nad sztuką, metodologia historii sztuki i dzieje myśli o sztuce oraz teoretyczne aspekty współczesnej kultury wizualnej i warsztat badawczy historyka sztuki.

dr Anna Sobecka

Dr Anna Sobecka zatrudniona w Zakładzie Teorii Sztuki IHS UG naukowo zajmuje się sztuką nowożytną, ze szczególnym uwzględnieniem malarstwa i grafiki z ośrodków niemieckojęzycznych i krajów niderlandzkich. Interesuje ją powiązanie teorii z praktyką i związki sztuki z nauką. Zajmując się historią kolekcjonerstwa europejskiego i współczesnym wystawiennictwem monitoruje także rynek sztuki w poszukiwaniu dzieł gdańskich artystów. Podejmuje badania

Gdańska jako ośrodka artystycznego na pograniczu – rozwijającego się w na styku niemieckojęzycznej kultury protestanckiej, powiązanego politycznie z katolicką Rzeczpospolitą, mającego szerokie kontakty z Niderlandami, Anglią czy Skandynawią.

Zajmuje się też przedmiotami artystycznymi z bursztynu od czasów najdawniejszych po współczesny design. W zakresie badania bursztynu współpracuje z Chętnie podejmuje także inicjatywy z przedstawicielami innych dyscyplin (geologami, biologami i chemikami). Wraz z socjologami z UG i projektantami z ASP w Gdańsku prowadziła studia podyplomowe „Design w przestrzeni społecznej”. W kadencji 2020-2024 pełni funkcję prodziekana ds. Studentów i Współpracy z Otoczeniem Społeczno-Gospodarczym.

Jako muzealniczka i kuratorka, pracująca wcześniej w Muzeum Narodowym w Poznaniu i Muzeum Zamkowym w Malborku uważa, że najważniejszy w pracy historyka sztuki jest bezpośredni kontakt z obiektem. Dużą uwagę poświęca kwestiom konserwatorskim. Chętnie wykorzystuje fakt, że Instytut znajduje się w zabytkowym budynku Pałacu Opatów na terenie Starego Miasta Gdańska, prowadząc zajęcia w historycznych wnętrzach i instytucjach takich jak muzea i galerie. Anna Sobecka jest laureatką nagrody im. Celestyna Mrągowskiego Nauczyciel Roku 2020.

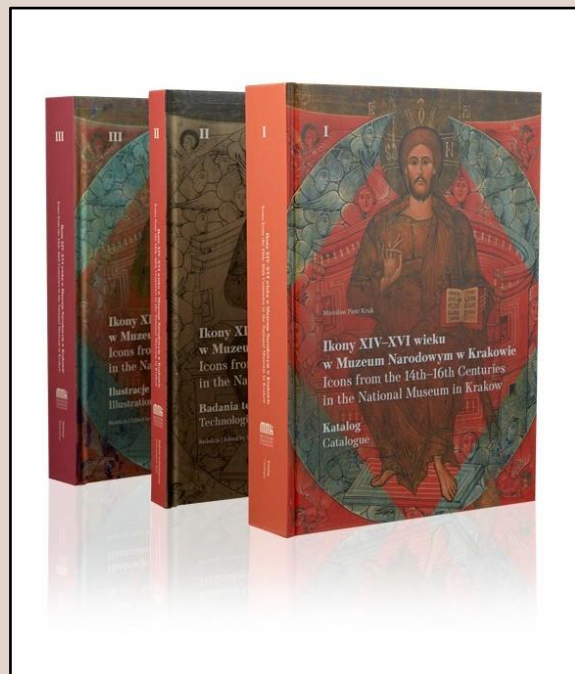
Stypendystka Komitetu Badań Naukowych oraz instytucji niemieckich: Deutscher Akademische Austausch Dienst, Herzog-August-Bibliothek in Wolfenbüttel i Instytutu Herdera w Marburgu. Współredaktorka dwujęzycznego pisma „Bursztynisko/ The Amber Magazine” oraz sekretarz redakcji periodyku Instytutu Historii Sztuki „Porta Aurea”. W 2020 roku ukazał się współredagowany przez nią tom poświęcony prof. Małgorzacie Omilanowskiej dostępny online: <https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/portaaurea/issue/view/384>

Pomysłodawczyni cyklu wykładów otwartych „Gdańszczanie i ich pasje” współorganizowanych z Instytutem Kultury Miejskiej, który w roku akademickim odbywa się online, a wystąpienia są dostępne na stronie internetowej WH: https://historia.ug.edu.pl/dzialalnosc_naukowa_wydzial_historyczny/materialy_popularyzacyjne/gdan_szczanie_i_ich_pasje_-_kosciol_mariacki_w_gdansk

Zakład Historii Sztuki Średniowiecznej

dr hab. Andrzej Woziński, prof. uczelni

Zakładem Historii Sztuki Średniowiecznej w Instytucie Historii Sztuki UG kieruje dr hab. Mirosław P. Kruk prof. UG, a jego współpracownikami są dr Katarzyna Płonka Bałus i dr hab. Andrzej Woziński prof. UG. Zakres naszych zainteresowań i badań obejmuje średniowieczną sztukę Wschodu i Zachodu Europy, w szczególności malarstwo tablicowe i rzeźbę obszaru nadbałtyckiego (A. Woziński), malarstwo tablicowe i kodeksy iluminowane Niderlandów (K. Płonka Bałus), oraz sztukę bizantyjską i ruską (M. Kruk). Prócz pracy naukowej kładziemy duży nacisk na pracę dydaktyczną, wnosząc do niej doświadczenia z różnych ośrodków akademickich, a także z pracy muzealnej, przybliżając studentom charakter wybranych dzieł, zjawisk artystycznych i epok w kontekście ich uwarunkowań historycznych, kulturowych, techniczno-warsztatowych, przy jednoczesnym kształtowaniu i rozwijaniu refleksji metodologicznej. Współpracujemy przy tworzeniu koncepcji wystaw i ich katalogów, przygotowujemy monografie, artykuły problemowe, hasła leksykograficzne, jak również katalogi zbiorów, systematycznie prezentując wyniki badań na konferencjach krajowych i zagranicznych. Publikujemy w Polsce i zagranicą, zob. A. Woziński, *In the melting pot of different traditions, styles, and tastes: Gothic panel painting in Gdańsk*, [w:] *New studies in Medieval and Renaissance Poland and Prussia: the impact of Gdańsk*, red. B. Możejko (= Routledge Research in Medieval Studies), London-New York 2017, s. 142-161; K. Płonka Bałus, *Medieval illuminated manuscripts in Polish collections*, [w:] *International Association of Bibliophiles: transactions: Poland: XXVIIth Congress Kraków, Warsaw: post-congress Toruń, Pelplin, Gdańsk* (= *Association Internationale de Bibliophilie: actes et communications: Pologne, XXVIIe Congrès, Cracovie-Varsovie: post-congrès Toruń - Pelplin - Gdańsk*), wstęp i red. T. Kimball Brooker, Paris 2017, s. 58-76; M. P. Kruk, *Ikony XIV-XVI wieku w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie = Icons from the 14th-16th centuries in the National Museum in Krakow*. T. 1, *Katalog = Catalogue*, Kraków 2019; T. II (*Badania technologiczne*) i T. III (*Ilustracje*) pod jego redakcją.

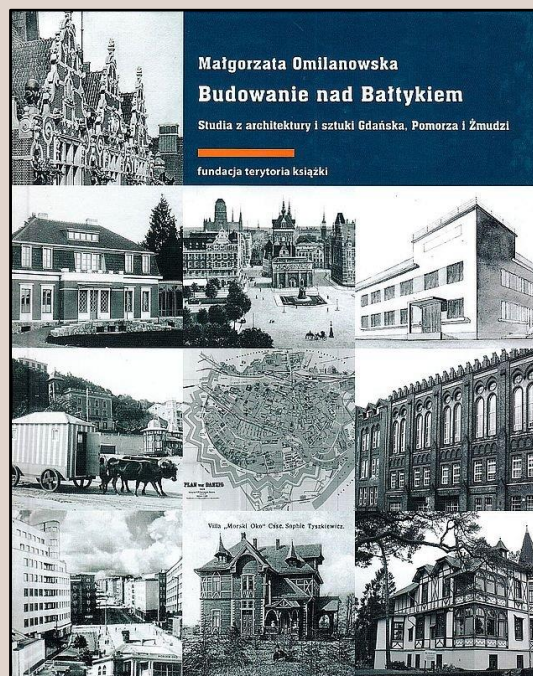
Zakład Historii Sztuki Nowoczesnej

prof. dr hab. Małgorzata Omilanowska

Zakład Historii Sztuki Nowoczesnej zajmuje się badaniami nad sztuką i architekturą, ale także życiem artystycznym zarówno „nowoczesności” obejmującej okres od ostatniej ćwierci XIX do końca XX wieku, ale także „współczesności”, a więc ostatnich dwudziestu lat. Piątka badaczy wchodzących w skład tego zespołu to naukowcy wywodzący się z różnych ośrodków naukowych i o różnych zainteresowaniach.

Szefowa – prof. dr hab. Małgorzata Omilanowska związana od lat także z Warszawą, zajmuje się głównie architekturą i to różnych czasów, bo pisuje zarówno o klasycyzmie jak i dziełach najnowszych. Ma za sobą także pracę w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego – była wiceministrem a w latach 2014-2015 ministrem – więc jako dydaktyk dzieli się też doświadczeniami z zakresu organizacji kultury, opieki nad zabytkami itp. Dr hab. prof. UG Jacek Friedrich jest Gdańszczanin z krwi i kości, prowadzący badania gedanistyczne z wielką pasją, zaangażowany społecznie w ochronę dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Pomorza, a od początku 2020 roku dyrektor Muzeum Narodowego w Gdańsku. Dr hab. Prof. UG Rafał Makała, Szczecinianin, ma ogromne kompetencje z zakresu badań nad architekturą i sztuką Pomorza, a dwa lata profesury na Uniwersytecie Technicznym w Berlinie, przekłada się na jego znakomite kontakty międzynarodowe. Dr Hubert Bilewicz łączy pasje do antyku, dwudziestowiecznego dizajnu i sztuki współczesnej, a dr Dariusz Konstantynów to przede wszystkim specjalista od malarstwa XIX i XX wieku, a także życia artystycznego i wystawiennictwa.

Pracownicy zakładu prowadzą zajęcia zarówno na kierunku historia sztuki – kursowe i fakultatywne, w tym kilka obleganych seminariów – ale także gościnnie na innych kierunkach, takich jak gedanistyka, turystyka i krajoznawstwo, czy rozmaite kierunki filologiczne. Profesorowie Omilanowska i Friedrich to także redaktorzy naukowemu rocznika wydawanego przez Instytut „Porta Aurea”, którego 20 numer ukaże się w tym roku (2021).

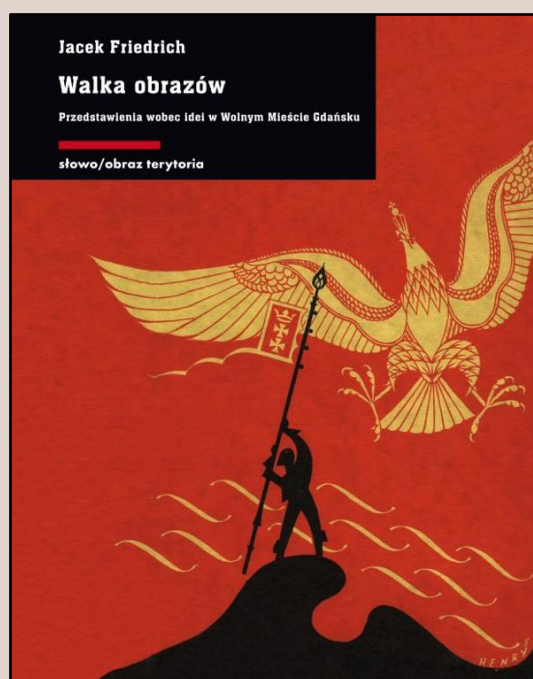

dr hab. Jacek Friedrich, prof. uczelni

Jacek Friedrich, historyk sztuki, muzealnik. Ukończył studia w zakresie historii sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim. Dyplom magisterski uzyskał w 1989 roku na podstawie pracy napisanej pod kierunkiem prof. Piotra Krakowskiego, a poświęconej powojennej dekoracji ulicy Długiej i Długiego Targu w Gdańsku. Od 1990 roku pracuje w Uniwersytecie Gdańskim, początkowo w Zakładzie Historii Sztuki, następnie w Zakładzie Historii Myśli Politycznej, a obecnie, od lat, w Instytucie Historii Sztuki. W 2000 roku obronił w Uniwersytecie Gdańskim pracę doktorską napisaną pod kierunkiem prof. Romana Wapińskiego na temat odbudowy historycznego śródmieścia Gdańska po zniszczeniach II wojny światowej. Praca ta została opublikowana najpierw w języku niemieckim (*Neue Stadt in altem Gewand. Der Wiederaufbau Danzigs 1945-1960, Köln-Weimar-Wien 2010*), a następnie po polsku (*Odbudowa Głównego Miasta w Gdańsku w latach 1945-1960, Gdańsk 2015*). Za tę książkę otrzymał Nagrodę Miasta Gdańska w Dziedzinie Kultury „Splendor Gedanensis” (2016). Habilitację uzyskał w roku 2019 na podstawie rozprawy *Walka obrazów. Przedstawienia wobec idei w Wolnym Mieście Gdańsku* (Gdańsk 2018). Książka ta została wyróżniona **Nagrodą Główną w ogólnopolskim konkursie ACADEMIA 2018 na najlepszą książkę akademicką i naukową**. Jest ponadto autorem kilku innych książek, między innymi: *Gdańskie zabytki architektury do końca XVIII wieku* (Gdańsk 1995) czy ostatnio *Wesołych Świąt! O pocztówkach, o Bożym Narodzeniu i (nieco) o Polsce Ludowej* (Gdynia 2019), a także ponad stu artykułów naukowych i popularnonaukowych oraz kilku książek edukacyjnych dla dzieci, między innymi: *Gdańsk dla młodych podróżników* (Gdańsk 2005) i *Z Brugii do Gdańska. „Sąd Ostateczny” Hansa Memlinga* (Gdańsk 2017). Wraz z Małgorzatą Omilanowską prowadzi rocznik Instytutu Historii Sztuki UG „Porta Aurea”. Jest także członkiem redakcji *Atlasu architektury Gdańska* (w przygotowaniu). Kieruje Muzeum Narodowym w Gdańsku.

Jego zainteresowania badawcze dotyczą sztuki i architektury Gdańska, a także sztuki nowoczesnej w szerszym zakresie, zwłaszcza związków pomiędzy sztuką i ideologią, architektury i projektowania oraz odbudowy i ochrony zabytków.

dr Dariusz Konstantynów

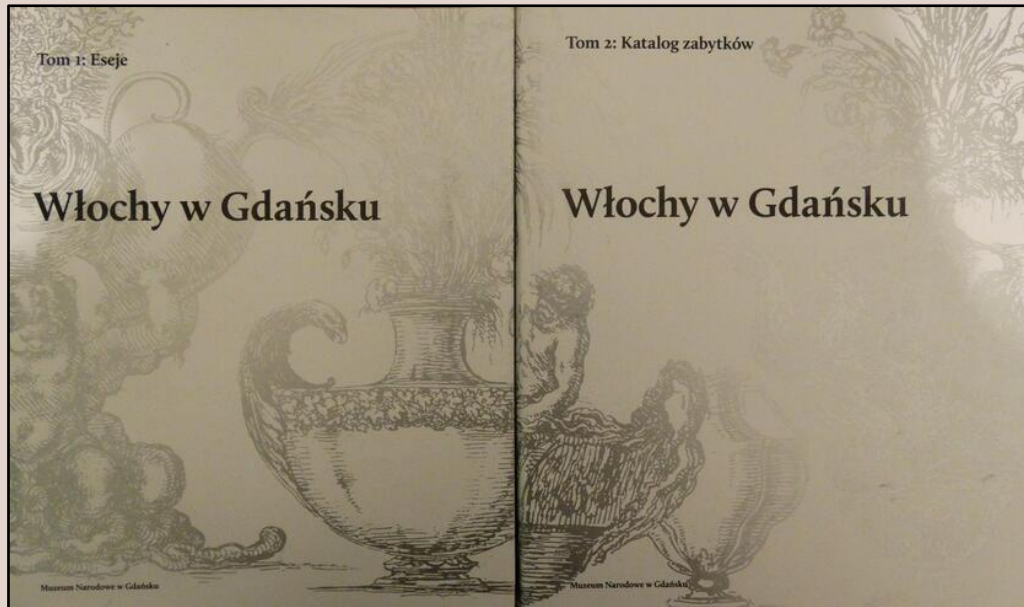

Studia z zakresu historii sztuki ukończył na Uniwersytecie Warszawskim, doktoryzował się w Instytucie Sztuki Polskiej Akademii Nauk. Od roku 2010 jest pracownikiem Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Gdańskiego. Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Gdańskiego. Swoje doświadczenie zawodowe rozwija korzystając ze stypendiów zagranicznych, m.in. Fińskiej Akademii Nauk, Fundacji Roberta Andersona w Londynie, Norweskiej Akademii Nauk, Muzeum Rosyjskiego w Petersburgu, Rosyjskiej Akademii Nauk,

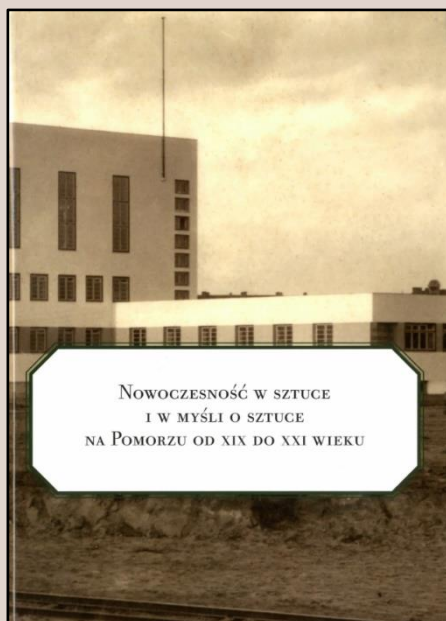
Ministerstwa Kultury Federacji Rosyjskiej oraz Akademii Nauk Izraela. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się wokół szeroko rozumianej problematyki życia artystycznego w drugiej połowie XIX i pierwszej połowie XX wieku. Zajmuje się historią rosyjskiej sztuki i teorii sztuki początku XX wieku, a także polsko-rosyjskimi i polsko-radzieckimi kontaktami artystycznymi w drugiej połowie XIX i pierwszej połowie XX wieku. Do interesujących go zagadnień należą także związki między sztuką (nie tylko sztukami plastycznymi) a różnego rodzaju ideologiami społecznymi i polityką w II Rzeczypospolitej, a przede wszystkim kwestia oddziaływania ideologii antysemitki na sferę kultury w latach 1919-1939 oraz wykorzystywanie kultury jako narzędzia propagandy w II Rzeczypospolitej. Jest autorem dwóch książek, współautorem kilku prac zbiorowych, a także kilkudziesięciu artykułów naukowych, publikowanych m.in. w takich pismach, jak „Biuletyn Historii Sztuki”, „Porta Aurea”, „Rocznik Historii Sztuki”, „Kwartalnik Historii Żydów” czy „Centropa”.

Zakład Historii Sztuki Nowożytnej

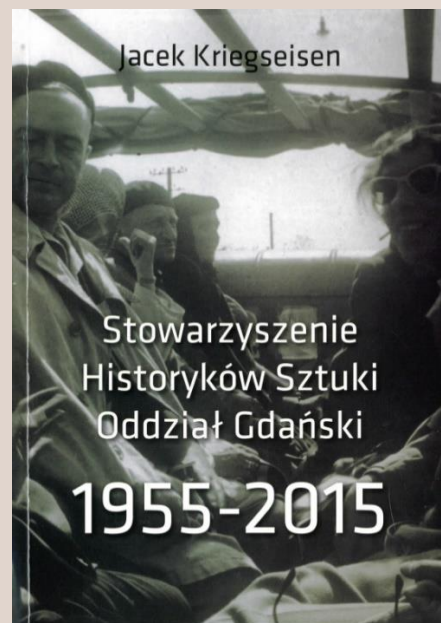
W zakładzie Historii Sztuki Nowożytnej obecnie są zatrudnieni: dr hab. Marcin Kaleciński, prof. uczelni (kierownik zakładu), dr Jacek Bielak oraz dr Jacek Kriegseisen.

Włochy w Gdańsku pod red. Marcina Kalecińskiego, tom I: Eseje, tom II: Katalog zabytków, Gdańsk 2019.

Nowoczesność w sztuce i w myśli o sztuce na Pomorzu od XIX do XXI wieku, pod red. Jacka Bielaka, Gdańsk 2015.

Jacek Kriegseisen, Stowarzyszenie Historyków Sztuki Oddział Gdański 1955-2015: w 60. rocznicę powstania, Gdańsk 2014

Administracja Wydziału Historycznego

Fot. Waław Kulczykowski, Joanna Pawłowska

Biuro Dziekana Wydziału Historycznego UG

mgr Aneta Plaskiewicz

Nowe wyzwania w nowej strukturze WH

Fot. Waclaw Kulczykowski

Struktura organizacyjna administracji naszego wydziału przeszła gruntowną zmianę, której celem było klarowne wydzielenie zadań związanych z obsługą studentów i doktorantów oraz zadań dotyczących pracowników pracy administracyjnej WH. I tak w październiku 2020 r. została powołana nowa jednostka organizacyjna, tj. Biuro Dziekana WH, stworzona z części kadry administracyjnej dotychczasowego Dziekanatu. Dla niektórych z nas oznaczało to przejście całkiem nowych obowiązków, z którymi nie mieliśmy wcześniej styczności, dla wszystkich zaś wiązało się

ze zmierzeniem z pracą w nowej strukturze pod nowym kierownictwem, co też jest w pewnym sensie nowym wyzwaniem. Jednak wszyscy staraliśmy się patrzeć w przyszłość optymistycznie, ponieważ tym, co zabija w nas chęć rozwoju i zadowolenie z pracy, jest moim zdaniem rutyna.

Niedawno spotkałam się ze stwierdzeniem, iż pracownicy administracyjni to aktorzy drugiego planu, nie zawsze widoczni, nie zawsze zauważani, ale na pewno niezastąpieni. Bo przecież bez wkładu i zaangażowania ludzi na drugim planie nie byłoby nigdy oscarowych produkcji, a taką pracę może wykonywać sprawnie działające zaplecze administracyjne wydziału. Dlatego mamy motywację do szukania ciągle nowych rozwiązań, które mają na celu usprawnienie pracy administracji tak, aby była profesjonalna, przynosiła efekty we współpracy zarówno z pracownikami naukowymi, jak i ze studentami oraz z kontrahentami zewnętrznymi. Ważne też, by wszyscy mieli satysfakcję z dobrze wykonanej pracy. Patrząc wstecz, na funkcjonowanie Biura Dziekana sprzed pół roku, myślę, że udało nam się sprostać nowym wyzwaniom i z każdym kolejnym miesiącem robimy to coraz lepiej. A staje się to możliwe dzięki ekipie ludzi, z którymi mam przyjemność współpracować i tworzyć naszą nową jednostkę. Dużo udało nam się już zrobić, ale też i pracy przed nami niemało. Bo w szerokim rozumieniu uczelnia, a w węższym – wydział to organizacja, która pod względem procesów i procedur administracyjnych jest wciąż żywym organizmem, który ciągle się zmienia, a my musimy nie tylko nadążać za zmianami, ale też czasami je wyprzedzać. Uważam, że siłą organizacji jest umiejętność wykorzystywania w pracy zespołowej atutów poszczególnych osób wchodzących w jej skład. Wierzę, że z zespołem, który tworzą ludzie o różnych charakterach, doświadczeniach i poglądach, umiejący jednak współpracować i się wspierać, nasza jednostka będzie tą zasługującą na „Oscara”.

Dziekanat Wydziału Historycznego UG

mgr Wioletta Urbanek

Fot. Waclaw Kulezykowski

Dziekanat Wydziału Historycznego powstał 1 września 2008 r. To miejsce, do którego każdego dnia kierują się studenci, absolwenci i nauczyciele akademicy. Tutaj pracownicy administracyjni pomagają rozwiązywać sprawy związane z tokiem studiów oraz z obsługą informatyczną i techniczną.

Na Wydziale Historycznym, na 10 kierunkach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych I, II i III stopnia studiuje ponad 800 studentów i doktorantów.

Pracownicy dziekanatu dokładają wszelkich starań, aby zapewnić pomoc wszystkim studiującym jak i

zainteresowanym studiowaniem na kierunkach: Historia, Archeologia, Etnologia, Historia sztuki, Krajoznawstwo i turystyka historyczna, Niemcoznawstwo, Religioznawstwo oraz na Studiach Doktoranckich Historii, Historii Sztuki i Archeologii.

W dziekanacie studenci mogą uzyskać zaświadczenie o studiowaniu, odebrać i przedłużyć legitymację studencką i doktorancką, złożyć podanie w sprawie toku studiów, uzyskać informacje na temat egzaminów i zaliczeń, a po pomyślnym zdaniu egzaminu dyplomowego, odebrać upragniony dyplom ukończenia studiów wyższych.

Oprócz prowadzenia bieżącej dokumentacji studenckiej i obsługi administracyjnej studentów polskich i zagranicznych, pracownicy dziekanatu zajmują się także przygotowaniem sprawozdań, wprowadzaniem danych do uczelnianego systemu FAST i ogólnopolskiego systemu informacji o nauce i szkolnictwie wyższym POL-on oraz archiwizacją dokumentów.

Od 1 września 2020 r. w dziekanacie Wydziału Historycznego pracuje pięć osób. Bezpośrednią obsługą administracyjną studentów zajmują się panie: Agnieszka Glejzer i Magdalena Prokop. Pani Anna Krause odpowiada za moduł kształcenia, a pan Patryk Poborski służy pomocą w sprawach techniczno-informatycznych. Pani Wioletta Urbanek, która jest kierownikiem całego zespołu, zajmuje się obsługą administracyjną doktorantów Wydziału Historycznego.

Młodość i pasja. Doktoranci na Historycznym

Fot. Waław Kulczykowski

mgr Karolina Czonstke
doktorantka, archeologia

Asystentka w Instytucie Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Gdańskiego, a także skandynawista oraz przewodnik. Związana również z Muzeum Archeologicznym w Gdańsku, oddział Grodzisko w Sopocie. Absolwentka Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego. Jej szerokie zainteresowania badawcze skupiają się nie tylko na kontaktach interregionalnych w południowej

części Morza Bałtyckiego w okresie wczesnego średniowiecza, relacjach słowiańsko-skandynawskich, cyrkulacji srebra oraz biżuterii słowiańskiej pojawiającej się basenie bałtyckim, ale także przemianach w obrządku pogrzebowym i osadnictwie w regionie oraz popularyzacji dziedzictwa kulturowego.

Od 2012 wspólnie z Bartoszem Świątkowskim prowadzi badania archeologiczne na wyspie Bornholm, w których uczestniczą studenci z Polski, Danii, Holandii, Wysp Brytyjskich, czy Stanów Zjednoczonych. Prace te skupiają się na odkrywaniu i dokumentowaniu miejsc związanych ze zdeponowaniem skarbów srebrnych zawierających biżuterię słowiańską. Były już przedmiotem kilku grantów badawczych oraz publikacji. Od 2014 równolegle prowadzą projekt związany z badaniami nad zmianami w obrządku pogrzebowym oraz miejscami centralnymi w południowej części Skandynawii w okresie wędrówek ludów i dobie wikińskiej. Prowadzili m.in. badania na najważniejszym cmentarzysku z okresu Vendel w Danii – Nørre Sandegård, stanowisku kultowym Smøenge oraz kompleksie Sorte Muld. Od 2017 roku prowadzą również badania na terenie pojezierza starogardzkiego związane z grodziskiem w Owidzu.

Ponad to podejmuje aktywne działania związane z popularyzacją nauki, a zwłaszcza dziedzictwem kulturowym Morza Bałtyckiego, wykorzystywaniem jego potencjału turystycznego przy współpracy różnych środowisk oraz grup odbiorców. Razem z Bartoszem Świątkowskim są inicjatorami i autorami międzynarodowego projektu ArchaeoBalt, którego jednym z celów jest popularyzacja dziedzictwa archeologicznego regionu Bałtyku poprzez różne formy aktywności oraz rozwój archeoturystyki i szlaków kulturowych. Autorka kilkudziesięciu artykułów i opracowań naukowych oraz popularnonaukowych z zakresu archeologii, historii, dziedzictwa kulturowego i turystyki, a także wystaw prezentowanych w kraju i zagranicą m.in. „Ostrów Lednicki – kultowe dziedzictwo Europy”, „Places of power and rituals”. Uczestniczka oraz współorganizatorka licznych konferencji o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Członkini Europejskiego Stowarzyszenia Archeologów. Prywatnie miłośniczka dwóch kółek oraz fotografii.

mgr Marta Cyuńczyk
doktorantka, historia sztuki

Studiowanie historii sztuki było moim marzeniem od najmłodszych lat i jestem niezwykle szczęśliwa, że udało mi się je spełnić. Swoją pracę doktorską postanowiłam poświęcić Grigorijemu Gagarinowi, który był jednym z głównych twórców stylu narodowego w XIX-wiecznym Imperium Rosyjskim. Odkrywanie jego działalności badawczej jest niesamowicie ciekawym materiałem naukowym, który jest jednak rozsiany pomiędzy Francją, Gruzją i Rosją. Między innymi z powodu tej szerokiej skali geograficznej postanowiłam podjąć próbę zdobycia grantu Narodowego Centrum Nauki – Preludium, który jest przeznaczony dla młodych naukowców. Szczęśliwie,

wyzwanie to zakończyło się sukcesem, dzięki czemu pojawiły się przede mną nowe możliwości i perspektywy naukowe. Grant nie tylko umożliwia mi podróże w celach badawczych, ale także otwiera drzwi do konferencji międzynarodowych – tak ważnych do poszerzania wiedzy i nawiązywania kontaktów z innymi badaczami historii sztuki.

Natomiast skupienie moich badań na Gagarinie umożliwia mi balansowanie pomiędzy XIX-wieczną Europą Zachodnią i jej wyobrażeniem o Oriencie a wschodnimi krańcami kontynentu, w szczególności południowo-zachodnimi rubieżami Imperium Rosyjskiego, do których w tamtym stuleciu należała m.in. Gruzja. Kraj ten był już przez ówczesnych opisywany jako pomost lub też ostatni bastion pomiędzy Europą a Azją, co miało ogromny wpływ na sposób postrzegania tego miejsca przez Gagarina. Planowo moje badania mają przynieść odpowiedź na rozważania wokół poszukiwań właściwego stylu narodowego w środowisku elit rosyjskich drugiej połowy XIX w., w szczególnie ważnym kontekście prób opowiedzenia się za wyborem między tradycją Wschodu a tradycją Zachodu. Oparte są na dwóch podstawowych zagadnieniach, którymi są: analiza kontaktów Imperium Rosyjskiego z Europą Zachodnią oraz zrozumienie powiązań dawnego mocarstwa Romanowów z regionem Kaukazu. W pierwszym wypadku zostaną poruszone przez mnie kwestie dotyczące odbioru XIX-wiecznej estetyki rosyjskiej i jej obecności w świadomości zachodnioeuropejskiej oraz próba usystematyzowania samych procesów rozwoju jednego z wariantów stylu narodowego. Prowadząc zaś badania wokół drugiej kwestii, chciałabym przedstawić związki dziedzictwa rosyjskiego ze sztuką oraz kulturą tego regionu, które były analizowane przez Gagarina.

mgr Aleksandra Zuzanna Fijałkowska
doktorantka, archeologia

Jestem doktorantką na kierunku Historia, Historia Sztuki i Archeologia i przygotowuję rozprawę doktorską z zakresu archeologii pod opieką naukową prof. dr hab. Witolda Świątosławskiego. Studia archeologiczne na Uniwersytecie Gdańskim rozpoczęłam w 2010 roku. Tutaj obroniłam pracę licencjacką a następnie magisterską. Moje zainteresowania badawcze od początku związane były z tematyką pochówków końskich i zabytkami łączonymi z jeździectwem. Obecnie przygotowuję rozprawę doktorską z zakresu grobów końskich i związanych z nimi zwyczajów pogrzebowych u Prusów w epoce wczesnego średniowiecza. Zajmuję się również tematyką obrządku pogrzebowego u Słowian oraz wierzeniami, zwłaszcza tymi związanymi ze strefą chtoniczną. Moją pracę magisterską oraz publikowane artykuły udostępniam na portalu [akademia.edu](https://independent.academia.edu/AleksandraZuzanna) pod adresem: <https://independent.academia.edu/AleksandraZuzanna>. Podczas studiów doktoranckich realizowałam kilka projektów dofinansowanych ze środków grantowych. Dotyczyły one kwerend źródłowych, które odbyłam w Wilnie oraz w Kaliningradzie. Innym, interesującym projektem, w którym miałam okazję wziąć udział, były badania wykopaliskowe na wczesnośredniowiecznym grodzisku w Owidzu leżącym w okolicach Starogardu Gdańskiego. Pełniąc rolę współkierownika badań szukałam śladów osady przyrodowej, która we wczesnym średniowieczu otaczała teren grodziska. Obecnie poza przygotowaniem pracy doktorskiej zajmuję się działalnością edukacyjną i promocyjną prowadząc wykłady i warsztaty popularnonaukowe w różnych częściach kraju.

mgr Iwona Flis
doktorantka, historia

W marcu br. otrzymałam stypendium Fundacji Kościuszkowskiej na przeprowadzenie w Stanach Zjednoczonych badań związanych z przygotowaniem pracy doktorskiej. Będzie to monograficzne opracowanie historii Polskiego Instytutu Naukowego w Ameryce (Polish Institute of Arts and Sciences of America – PIASA) na przestrzeni lat 1942–2018. Promotorką mojej pracy doktorskiej jest dr hab. Anna Mazurkiewicz, prof. uczelni.

Instytut leżący w obszarze moich zainteresowań jest organizacją naukową działającą na rzecz współpracy i wzajemnej wymiany naukowej i kulturalnej między społeczeństwem polskim a społeczeństwem amerykańskim, a także upowszechniania wiedzy o dziedzictwie

intelektualnym Polski i polskiej diaspory w Stanach Zjednoczonych. PIASA realizuje swoje cele przez różnorodne formy działalności naukowej, ponadto prowadzi archiwum społeczne. Choć Instytut funkcjonuje nieprzerwanie od 78 lat i jest uznany w kręgach akademickich w USA i w Polsce, to jednak dotychczas powstałe prace na jego temat nie obejmują całego okresu funkcjonowania tej instytucji.

W ramach stypendium Fundacji Kościuszkowskiej planuję przeprowadzenie kwerend archiwalnych w archiwum PIASA i w archiwach innych organizacji – zarówno polonijnych, jak i innych mniejszości etnicznych na terenie USA, z którymi Instytut współpracował. Badaniem obejmę archiwa instytucji naukowych oraz kulturalnych i społecznych. Uzupełnieniem kwerend będą wywiady ze świadkami historii – członkami i pracownikami Instytutu oraz organizacji partnerskich. Badania prowadzone będą m.in. w Nowym Jorku, Connecticut i stanach sąsiadujących, ale planowane są również w innych skupiskach Polonii, np. w Illinois czy Michigan. Instytucją zapraszającą jest Central Connecticut State University (Polish Studies Program).

Mój projekt badawczy w USA potrwa pięć miesięcy. Zebrane materiały posłużą analizie historii Instytutu i jego archiwum w kontekście wojennej i powojennej aktywności Polonii, a także amerykańskich i polonijnych kręgów akademickich oraz w szerszej perspektywie działalności kulturalnej i społecznej środowisk emigracyjnych w USA. Moja praca może wnieść istotny wkład w badania nad funkcjonowaniem organizacji polonijnych i prowadzonych przez nie archiwów społecznych oraz nad działalnością naukową polskich emigrantów.

mgr Dominika Leśniewska
doktorantka, archeologia

Fot. Waclaw Kulczykowski

Kultura materialna mieszkańców średniowiecznych miast to niewątpliwie jeden z najciekawszych działów archeologii. Już sama myśl o licznych zabytkach odkrywanych na terenach zamieszkiwanych przez dawne społeczności przyprawia o zawrót głowy. To skarbnica wiedzy o życiu tamtejszych mieszkańców, zawodach, które wykonywali, przedmiotach, których używali na co dzień czy strojach i akcesoriach, które ubierali i którymi się posługiwali. Szczególnie interesujący w tej ostatniej kategorii jest dla mnie pas. Stanowił on nieodzowny element stroju kobiet i mężczyzn. Pasy zwyczajne noszone były przez ogół społeczeństwa, natomiast te uroczyste wkładano na specjalne okazje. Przy tak dużym znaczeniu pasa w okresie późnego średniowiecza i nowożytności nie jest zaskoczeniem zainteresowanie badaczy formą i funkcją elementów wchodzących w skład całego garnituru pasowego. Okucia końca pasa, czyli metalowe zakończenia skórzanych pasów, które stanowią przedmiot moich badań w ramach rozprawy doktorskiej, to jedna z tych kategorii przedmiotów, które dzisiaj z pełnym przekonaniem mogę nazwać zabytkami, czyli czymś nieużywanym już w dzisiejszych czasach, a tak popularnym na przełomie XIV i XV wieku. Być może właśnie dlatego wydają mi się one tak interesujące.

Jestem uczestnikiem licznych badań archeologicznych na terenie Polski, a także Holandii oraz Macedonii. Dzięki temu udało mi się wybrać okres w dziejach ludzkości, który interesuje mnie najbardziej. Obecnie uczestniczę w projekcie „Tam, gdzie zwierzęta równe były ludziom. Dawne miejsca straceń na Śląsku w ujęciu interdyscyplinarnym”, finansowanym przez Narodowe Centrum Nauki. Jego kierownikiem jest dr Daniel Wojtucki z Uniwersytetu Wrocławskiego. Dzięki temu projektowi mam okazję zapoznać się z zabytkami jurysdykcji karnej, które służyły do egzekwowania praw nowożytnych miast.

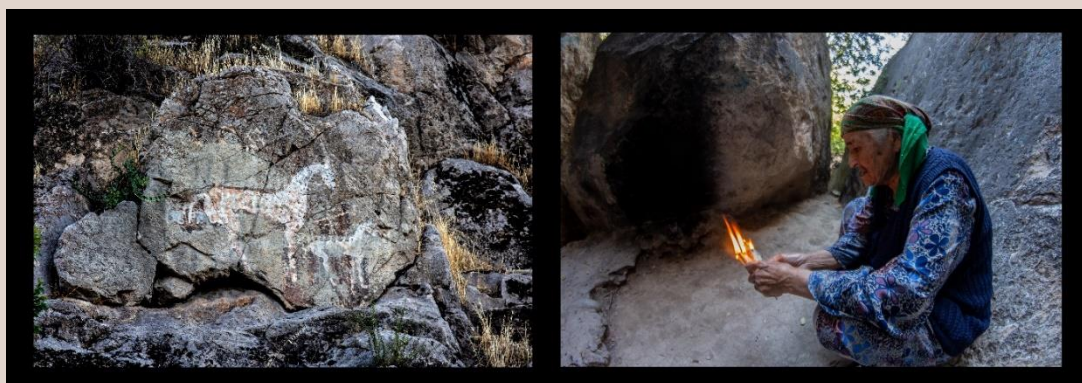

mgr Sylwia Pietrowiak,
doktorantka, Nauki o Kulturze i Religii UG
Kirgistan, niematerialny świat *Dul-dul at*

W Kirgistanie, w Kolinie Fergańskiej, w miejscowości Arawan znajdują się ryty naskalne (petroglify) przedstawiające konie i inne obiekty. Petroglify powstały najprawdopodobniej w I tysiącleciu p.n.e., a naukowcy łączą je z legendami o koniach pocących się krwią, które wg przekazów były hodowane w tym regionie. Teren, na którym znajdują się petroglify, nazywany jest *Dul-dul at* i jest miejscem pielgrzymek religijnych, gdzie praktykowane są rytuały związane z islamem i lokalnymi wierzeniami.

Kiedy w 2016 r. przyjechałam do Arawanu, by prowadzić antropologiczne badania terenowe, mieszkańcy zapewniali mnie, że z *Dul-dul at* wiąże się jedna legenda. Opowieść dotyczy Hazrat Allego (zięcia proroka Mahometa i pierwszego imama szyitów), który w tym miejscu wdał się w bójkę z własnym synem. Kiedy syn zorientował się, że walczy z ojcem, poczuł ogromny wstyd, wszedł w skałę i już nigdy z niej nie wyszedł. Większy z koni na petroglifach, przedstawia właśnie niezwykłego, latającego wierzchowca *Dul-dula* należącego do Hazrat Allego.

Moje pierwsze wnioski z badań były takie, że ludzie związani z *Dul dul at* adaptują wizerunek koni na skale do zmitologizowanej wersji lokalnego islamu. Dopiero kolejne pobyty w Arawanie, w latach 2017–2019, ujawniły o wiele bardziej złożony obraz *Dul-dul at*, który stanowi skomplikowany konglomerat wierzeń i praktyk. Pielgrzymi, uzdrowiciele i lokalni mieszkańcy mówili o skale jako miejscu zamieszkanym przez istoty sprawcze, będącym miejscem spotkań i interakcji tworzonych przez ludzi i nie-ludzi. *Dul-dul at* okazał się być czymś daleko więcej niż obiektem materialnym. Jest niematerialnym światem będącym w stanie ciągłej transformacji, którego ważnym elementem jest skała: personifikowana (jako miejsce zamieszkiwania niematerialnych bytów) i przetwarzana (poprzez petroglify, graffiti, przemalowywanie, palenie świeczek itp.). Światem, z którego mieszkańcami ludzie wchodzą w rozmaite kontakty m.in. po to, aby zapewnić sobie dobre życie.

mgr Bartosz Świątkowski
doktorant, archeologia

Asystent w Instytucie Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Gdańskiego, absolwent Wydziału Historycznego UG, regionalista i fotograf. Ukończył Studia Podyplomowe zakresu GIS, Fotogrametrii i Teledetekcja na Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie. Związany również z Uniwersytetem Wrocławskim. Członek Europejskiego Stowarzyszenia Archeologów oraz Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego Oddziału Kociewskiego. Uczestnik licznych ekspedycji archeologicznych na terenie Polski, ale także Danii, Ukrainy i Rosji. Współorganizator wielu wydarzeń mających na celu popularyzację dziedzictwa

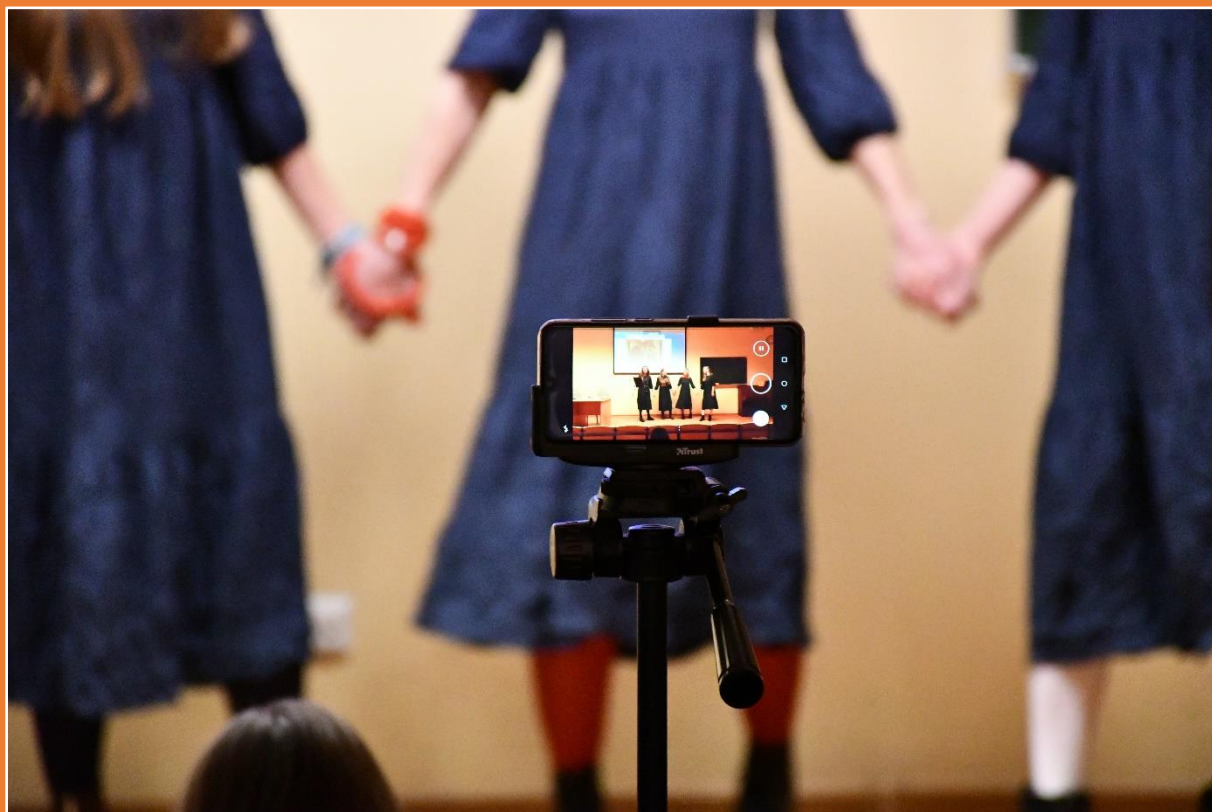
południowego Bałtyku, a także Pomorza oraz Kociewia i jego materialnego i niematerialnego dziedzictwa.

Posiada bardzo szeroki zakres zainteresowań badawczych. Skupia się głównie na zagadnieniach związanych z przemianami w ceramice oraz uzbrojeniu w rejonie Morza Bałtyckiego w okresie od III do X wieku, ale także archeologią prawną, a w sposób szczególny poszukiwaniem dawnych miejsc straceń na Śląsku na podstawie map rękopiśmiennych. Ponadto metodami nieinwazyjnymi poszukiwań i weryfikacji stanowisk archeologicznych, a także historią i archeologią Prus oraz Państwa Krzyżackiego.

Od 2012 roku wspólnie z Karoliną Czonstke prowadzi badania na wyspie Bornholm, w których uczestniczą studenci z kraju i zagranicy. Od 2014 prowadzą również równoległe projekt związany z badaniami nad zmianami w obrzędku pogrzebowym oraz miejscami centralnymi w południowej części Skandynawii w okresie wędrówek ludów i dobie wikingów. Prowadzili m.in. badania na najważniejszym cmentarzysku w okresie Vendel w Danii – Nørre Sandegård, stanowisku kultowym Smøenge oraz kompleksie Sorte Muld. Od 2017 roku prowadzą również badania na terenie pojezierza starogardzkiego związane z grodziskiem w Owidzu.

Wyniki swoich prac prezentował na ponad 20 konferencjach i seminariach naukowych w Polsce i zagranicą. Uczestnik licznych projektów naukowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Autor blisko 30 publikacji i opracowań naukowych oraz popularnonaukowych z zakresu archeologii, historii, upowszechniania wiedzy. Razem z Karoliną Czonstke jest inicjatorami i autorami międzynarodowego projektu ArchaeoBalt popularyzującego dziedzictwo Bałtyku. W życiu prywatnym nieoprawny bibliofil, miłośnik nowych technologii, wypraw bliższych i dalszych oraz fotografii.

Pozytywnie zakręceni. Koła na Historycznym

Fot. Waław Kulczykowski

Naukowe Koło Historyków

Marek Skurski

Naukowe Koło Historyków Uniwersytetu Gdańskiego (NKH UG) skupia studentów wszystkich lat studiów stacjonarnych na Wydziale Historycznym. Organizuje regularne spotkania (obecnie w formie zdalnej), współpracuje z kołem doktoranckim, organizuje wydarzenia na Wydziale i uczestniczy w różnych wydarzeniach. Na swoim koncie ma bardzo różnorodne działania, takie jak prowadzenie przez kilka lat z rządu warsztatów przygotowujących do matury z historii dla uczniów trójmiejskich liceów, czy też organizacja wykładów tematycznych (w ostatnim czasie – wykładu poświęconego korzystaniu z archiwów, przeznaczonego dla studentów lat niższych).

Jednak najważniejszym aspektem funkcjonowania NKH są konferencje naukowe o charakterze studencko-doktoranckim. Obecnie koło organizuje dwie ogólnopolskie konferencje cykliczne, w docelowo odbywające się co roku (choć epidemia wprowadziła w tym względzie pewne utrudnienia): jedną poświęconą historii oraz kulturze dawnego Gdańska, drugą – najnowszą – dotyczącą miasta i wsi na przestrzeni wieków. W swoim zakresie tematycznym nie ograniczają się one tylko do dyscypliny historycznej, ale obejmują również inne zagadnienia – z tego powodu uczestniczą w nich także studenci i doktoranci kierunków innych niż historia. NKH było też inicjatorem i organizatorem pierwszej odsłony popularnej konferencji o dziejach transportu, która obecnie przekazana została kołu doktorantów z Wydziału Historycznego i jest kontynuowana przez nich. Gdy to możliwe, koło dąży do zwieńczenia takich spotkań naukowych wydawnictwem zbiorowym, zawierającym materiały pokonferencyjne. Obecnie tego typu publikacja, związana z najnowszą odsłoną konferencji „Miasto i wieś na przestrzeni wieków”, jest w toku redakcji i jeśli nie napotka na żadne trudności, ukaże się w druku do jesieni.

NKH jest otwarte na współpracę z podmiotami zewnętrznymi – w ostatnich latach jego członkowie uczestniczyli w spotkaniu dyskusyjnym poświęconym dziejom Gdańska, zorganizowanym przez jeden z oddziałów Biblioteki Miejskiej w Gdańsku.

Działalność koła ma też wymiar bardziej prozaiczny – podczas spotkań jego członkowie dyskutują na tematy naukowe i hobbystyczne oraz dzielą się poradami dotyczącymi badań, które sami prowadzą jako aspirujący historycy.

Koło Naukowe Antropologów „Arcana”

Anna Juozulinas

Koło Naukowe Antropologów „Arcana” tworzą studenci kierunku etnologia. Przez ostatnie lata skupialiśmy się na działalności warsztatowej, zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz uczelni. Współpracowaliśmy z takimi instytucjami, jak: kawiarnio-księgarnią Sztuka Wyboru, Biblioteka Manhattan oraz biblioteka Stacja Kultura w Rumi. Jednym z naszych większych projektów był Dzień Dziecka po japońsku. Były to warsztaty skierowane do dzieci, w trakcie których uczestnicy mogli zapoznać się z elementami kultury japońskiej, m.in. ichniejszymi grami i

zabawami. Byliśmy również odpowiedzialni za przeprowadzenie części zajęć towarzyszących wystawie lalek japońskich zorganizowanej w Muzeum Etnograficznym w Gdańsku. Były to warsztaty origami z okazji obchodzonego w Japonii Święta Dziewczynek oraz zajęcia utrzymane w tematyce masek japońskich, przypadające na Dzień Chłopców. W 2018 r. reprezentowaliśmy kierunek etnologia podczas Jarmarku Wdzydzkiego, przeprowadzając zajęcia pod hasłem „Gry i zabawy z całego świata”. Koło organizowało również wydarzenia dla studentów UG. Jednym z nich był „Dzień języka baskijskiego”. Projekt ten został podzielony na dwie części. Pierwszą z nich stanowił przegląd baskijskich filmów krótkometrażowych, natomiast drugą – lekcja języka baskijskiego. Obecnie koło organizuje cykl spotkań online z absolwentami kierunku etnologia, przeprowadzany pod hasłem „Etnologia i co dalej?”.

Koło Naukowe Studentów Archeologii

Karol Skiba, dr Joanna Dąbal

Archeologia przez eksperyment

Koło Naukowe Studentów Archeologii jest organizacją działającą przy Instytucie Archeologii i Etnologii UG od 2012 r. Społeczność koła tworzą studenci wszystkich roczników kierunku archeologia oraz studenci UG innych kierunków, wyrażający chęć współpracy z przyszłymi archeologami. Podejmujemy szereg inicjatyw pozwalających studentom prowadzić własne badania oraz rozwijać wiedzę i zainteresowania poprzez wycieczki naukowe, zwiedzanie ciekawych czasem

publicznie niedostępnych obiektów i stanowisk archeologicznych, uczestniczenie w imprezach kulturowych związanych z archeologią czy udział i organizację konferencji naukowych.

Eksperymenty w kole

Działania, które podejmujemy i rozwijamy, dotyczą archeologii eksperymentalnej i badań własnych studentów. Naszym celem jest odpowiedzenie na pytania o to, jak coś zostało zrobione lub jak działało w przeszłości. W tym celu planujemy i realizujemy różne eksperymenty, za pomocą których możemy sprawdzić, czy dawne przedmioty działały tak jak jest to opisywane w książkach. Szyjemy średniowieczne buty, tworzymy tkaniny, odlewamy kule muszkietowe i strzelamy nimi, tworzymy gwoździe i ryjemy w drewnie. Wiele rzeczy stworzyliśmy, wiele jeszcze zrobimy i sprawdzimy.

Studencka podróż

Podróżujemy w wiele ciekawych miejsc, dzięki czemu poznajemy lepiej historię i odkrywamy zawsze coś nowego. Wszędzie mamy już znajomych, więc żadne miasto w Polsce nie jest nam obce, a każda wyprawa to najlepiej spędzony czas w gronie przyjaciół. Zamki krzyżackie czy tajemnicze kamienne kręgi – wszystko to jest już nam dobrze znane. W Biskupinie zawsze czeka na nas miejsce przy ognisku.

Zawodowy archeolog

Działalność w KNSA UG to również możliwość odnalezienia własnej ścieżki zawodowej. Poznajemy różne instytucje, uczymy się nowych zadań, zdobywamy doświadczenie i umiejętności wykorzystywane później w pracy. Współpracujemy z Muzeum Archeologicznym w Gdańsku, Muzeum Gdańska, Centrum Nauki Eksperyment w Gdyni czy Muzeum Archeologicznym w Biskupinie. Współtworzymy różne wydarzenia organizowane przez te instytucje lub uczestniczymy w nich. Dzięki temu uczymy się nowoczesnych technik dokumentacji, funkcjonowania w mediach, promowania działań naukowych i wielu innych cennych umiejętności.

Studenckie Koło Naukowe Archeologii Śródziemnomorskiej

Weronika Kul

Archeologia śródziemnomorska kojarzy się zwykle z poznawaniem i badaniem całkiem obcych nam kultur, a także z przygodą, której nieodłącznym elementem są podróże. I takie właśnie jest nasze Studenckie Koło Naukowe Archeologii Śródziemnomorskiej działające na Wydziale Historycznym od 2012 r. Jego obecnym opiekunem jest znany i ceniony na całym świecie naukowiec prof. dr hab. Nicholas Sekunda. Jako koło zrzeszamy wszystkich studentów zainteresowanych archeologią śródziemnomorską i zachęcamy ich do pogłębiania wiedzy na ten temat. Każdego miesiąca organizujemy wykłady, na które zapraszamy specjalnych gości zarówno z polskich, jak i z zagranicznych uczelni, co doskonale rozwija kontakty, które później owocują wspaniałą współpracą. Archeologia śródziemnomorska to przede wszystkim zgłębianie innych kultur i poznawanie ich pod wieloma względami, więc chętnie wyjeżdżamy na wycieczki dydaktyczne do różnych krajów, aby poznać bliżej i lepiej tematy, o których dyskutujemy w szerszym gronie, oraz dzielimy się swoimi przemyśleniami i doświadczeniami. Dzięki członkostwu w kole i nawiązanym kontaktom mamy też poszerzone możliwości w zakresie wyjazdów na wykopaliska. Praktyki terenowe odbyliśmy m.in. w Macedonii i Grecji, co pozwoliło nam na obcowanie z zabytkami sprzed kilku tysięcy lat. Poza wykładami, dyskusjami i wycieczkami organizujemy także zajęcia z rysunku archeologicznego, pisma klinowego i tworzenia ceramiki prowadzone przez specjalistów. Wszystkie one zawsze przyciągają wielu chętnych. W swoim czasie organizowaliśmy też zajęcia dla dzieci w szkołach, jednocześnie promując archeologię i pokazując najmłodszym, na czym polega praca w tym zawodzie. Wszystkie te działania nie tylko w znaczący sposób poszerzają wiedzę, ale też motywują do dalszego działania, uczą współpracy, ukazują różne metody badawcze i dają możliwość nawiązania wielu nowych przyjaźni. Przede wszystkim jednak przygotowują do dalszego życia w zawodzie archeologa, dają dużo radości, niezapomnianych wspomnień i wspaniałych przygód przeżytych wspólnie z innymi.

Koło Naukowe Historii Sztuki

Magdalena Gorczyca

Wyjazdy naukowe to coś, co miało nas wyróżniać spośród innych kół. Jesteśmy zdania, że nic nie może zastąpić żywego obcowania ze sztuką, dlatego pomimo teoretycznego charakteru naszego kierunku uwielbiamy spędzać czas na nasycaniu oka kulturą wizualną. W grudniu 2019 r. pojechaliśmy na kilka dni do Poznania, zwiedziliśmy wiele ciekawych miejsc, takich jak Muzeum Narodowe, Muzeum

Instrumentów czy Galeria Arsenał. Wzięliśmy też udział w kilku konferencjach, np. w konferencji poświęconej biżuterii art déco.

Kiedy wszyscy zostaliśmy przymuszeni do działalności zdalnej, nie odpuściliśmy i kontynuowaliśmy inwestycję w naszą wiedzę. Skorzystaliśmy z kursów z platformy Architecture is a Good Idea. Sami z kolei stworzyliśmy własne aranżacje znanych obrazów. Można je zobaczyć na naszym profilu na Facebooku (Koło Naukowe Historii Sztuki UG).

Historia sztuki na UG jest prowadzona nie tyle przez naukowców, ile przez pasjonatów nauki. Dzięki temu oprócz wiedzy zdobywamy silną motywację do prowadzenia badań i rodzą się kolejne pokolenia chętne i gotowe do pracy w tej dziedzinie.

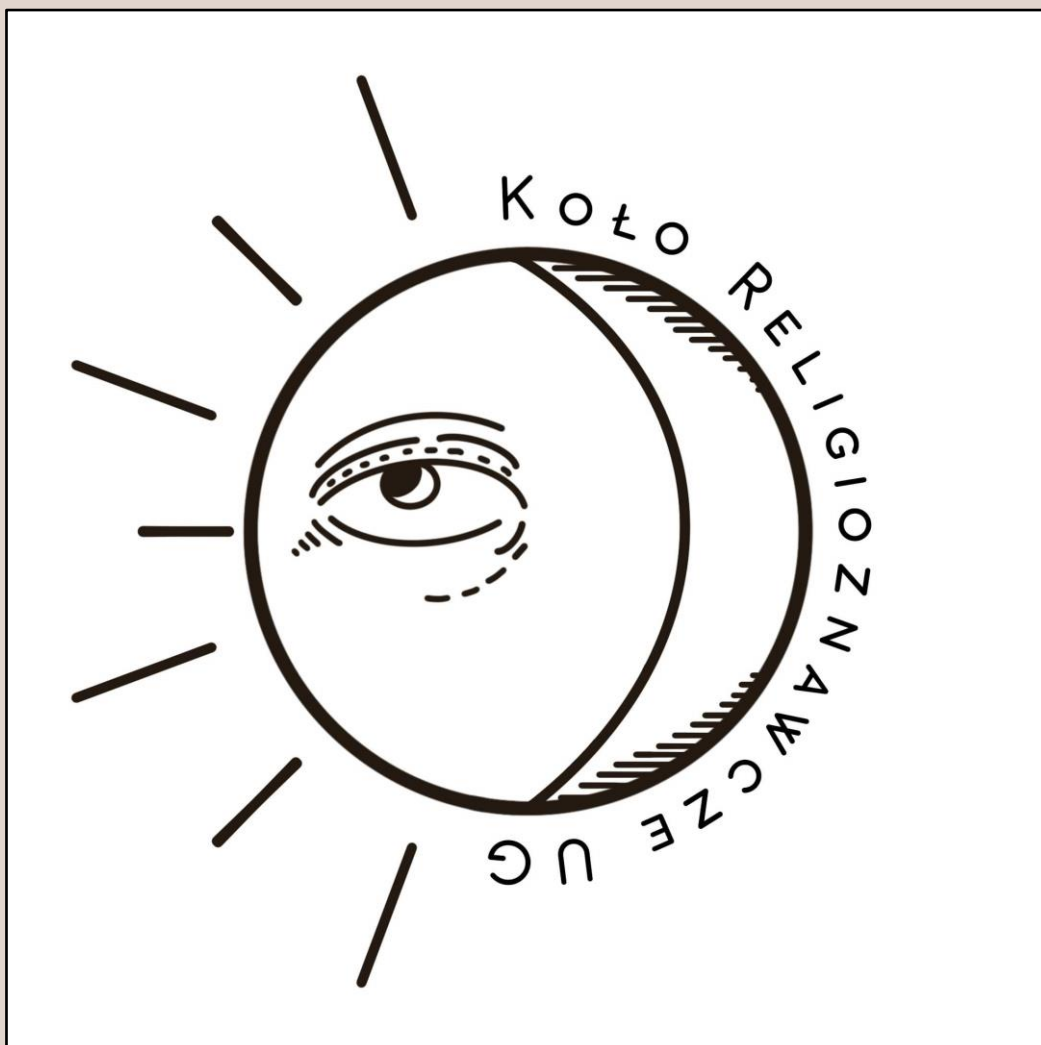
Studiowanie historii sztuki niesamowicie poszerza widzenie świata i kultury. Pomaga spojrzeć też na człowieka i jego otoczenie z innej perspektywy. Sztuka ma walory estetyczne i symboliczne, co sprawia, że studiowanie jej staje się przyjemnością, a nie obowiązkiem. I to właśnie łączy studentów tego kierunku: miłość do sztuki, która przemawia do nas przez obraz oraz swój nieograniczony charakter.

Każdy rok studiów jest niezwykle cenny. Jak to bywa na uczelniach, czasem się zmienia kierunek. Z pewnością jednak możemy powiedzieć, że po historii sztuki wychodzi się w świat ze świadomością tego, jak często sztuka otacza nas i wpływa na nasze życie.

Koło Naukowe Religioznawców

Anna Stażewska

Koło Naukowe Religioznawców UG zrzęca przede wszystkim studentów i studentki kierunku religioznawstwo na Wydziale Historycznym, ale mile widziani są wszyscy zainteresowani. W ramach działalności przygotowujemy serię wykładów online o szerokiej gamie tematycznej, ponadto wyczekujemy już możliwości spotkań w realnym świecie i wspólnych wyjść. Nasze koło posiada stronę internetową, na której można przeczytać więcej o naszej działalności, a w niedalekiej przyszłości można będzie obejrzeć zarchiwizowane wykłady. Prowadzimy także fanpage na Facebooku, gdzie dzielimy się ciekawostkami, wydarzeniami i informacjami z dziedziny religioznawstwa. Serdecznie zapraszamy wszystkich do odbycia z nami tej fascynującej podróży po religiach świata.

Naukowe Koło Doktorantów Historii

Waldemar Borzesztowski

Naukowe Koło Doktorantów Historii Uniwersytetu Gdańskiego działa od 2009 roku. Zawsze skupiało w swoich szeregach osoby, które łączyły w sobie pasję do historii z chęcią działania na polu naukowym i popularyzacyjnym. Ich staraniem zorganizowano na Uniwersytecie Gdańskim kilkadziesiąt konferencji o zasięgu ogólnokrajowym, w których uczestniczyły setki studentów i doktorantów. Część ze spotkań miała swoją kontynuację, realizacja kolejnych edycji sprawiała, że powstawała przestrzeń, w ramach której cyklicznie poruszano temat wiodący, np. „Konferencja Historii

Morskiej i Rzecznej”, „Konferencja Transport w dziejach. Idee, kultura, historia”. Dzielenie się dokonaniami naukowymi, dotyczącymi ściśle sprecyzowanego zagadnienia, miało szansę wpłynąć na tok badań, rozpoznanie nowych źródeł, zmianę metody badawczej. Organizowane przez nas konferencje, sympozja, sprawiły i sprawiają, że Wydział Historyczny Uniwersytetu Gdańskiego na tym również polu zaznaczał swą obecność. Kolejne organizowane przez nas spotkania wzbudzają duże zainteresowanie i stanowią istotny element integracji społeczności młodych historyków, archeologów i historyków sztuki. Wewnętrznej wymianie myśli oraz popularyzacji wiedzy służą wykłady otwarte, podczas których nasi doktoranci prezentują swoje dokonania. Mogą w nich uczestniczyć i coraz częściej uczestniczą osoby spoza wydziału i Uniwersytetu, publiczność zaintrygowana tematami wykładów, które staramy się rozpropagować poprzez Uniwersyteckie Radio Mors i inne media. Nasze koło jest otwarte na wspólne przedsięwzięcia, jego członkowie zawsze chętnie wspomagają wszelkie organizowane na Uniwersytecie projekty naukowe, są grupą inicjującą szereg wykraczających poza gmach uczelni działań, choćby we współpracy z Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną w Gdańsku. W najbliższym czasie zamierzamy więcej miejsca poświęcić przeszłości Gdańska i Pomorza, wejść we współpracę z instytucjami, stowarzyszeniami i osobami, które działają na tym polu. Mamy nadzieję, że tego rodzaju działalność wzbudzi zainteresowanie lokalnej społeczności i otworzy ją na inne, interesujące propozycje Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego w tej dziedzinie. Więcej informacji na temat NKDH UG można znaleźć na naszej stronie internetowej: <http://www.nkdh.ug.edu.pl/> oraz na profilu na Facebooku: <https://www.facebook.com/NKDHUG/>

Otwarci i nieszablonowi. Inicjatywy na Historycznym

Popularyzacja nauki na wykopaliskach w trakcie badań archeologicznych w Nowym Monasterzysku (gm. Młynary). Dr Waław Kulczykowski przedstawia uczniom z Zespołu Szkół w Młynarach historie dawnego rodu von Belau (Belaw).

Fot. Bartosz Drażdżyński

Bałtyckim archeoszlakiem

mgr Karolina Czonstke, mgr Bartosz Świątkowski

Wirtualne Muzeum Południowego Bałtyku, badania wykopaliskowe, sieć centrów archeologicznych, gry VR oraz dni otwarte w trakcie prac archeologicznych, festiwale, warsztaty i wykłady popularnonaukowe, w których do tej pory uczestniczyło ponad 17 000 osób. Instytut Archeologii i Etnologii jest liderem międzynarodowego projektu ArchaeoBalt, promującego nowoczesną archeoturystykę i archeologiczne dziedzictwo Morza Bałtyckiego.

To inicjatywa polsko-duńsko-szwedzka, z udziałem Uniwersytetów z Gdańska, Aarhus i Lund oraz Muzeów Gdańska i Bornholmu. Całość realizowana jest w ramach programu Interreg Południowy Bałtyk 2014–2020. Jednym z celów projektu jest wykorzystanie wciąż niedocenianego turystycznego potencjału archeologii i wypracowanie nowego sposobu promowania dziedzictwa kulturowego regionu Morza Bałtyckiego.

Projekt ArchaeoBalt skierowany jest do mieszkańców regionu i turystów, organizacji turystycznych, samorządowych oraz pozarządowych, zainteresowanych rozwojem nowej dziedziny aktywnego wypoczynku, jaką jest zaliczana do nurtu slow travel archeoturystyka. Członkowie konsorcjum chcą zwrócić uwagę na jej potencjał i zachęcić do uwzględniania w tworzonych planach turystycznych i wydawniczych.

W ramach projektu powstanie archeotrasy, którą wyznaczy sieć centrów archeologicznych. Powstaną one m.in. w miejscowościach Rønne (Bornholm), Uppåkra (Skania) oraz w Twierdzy Wisłoujście (Gdańsk). Ważnymi punktami tworzonego szlaku są miejsca, w których prowadzone są badania archeologiczne m.in. Sorte Muld i Smøengegård na Bornholmie, Uppåkra w okolicach Lundu oraz grodzisko w Owidzu i Twierdza Wisłoujście. To

jedne z najciekawszych i najważniejszych stanowisk archeologicznych w południobałtyckim regionie. Niegdyś pełniące rolę centrów religijnych, politycznych czy administracyjnych.

Badaniom towarzyszy cykl wydarzeń kulturalno-edukacyjnych, jak dni otwarte, warsztaty, zwiedzanie stanowisk z archeologiem, wykłady popularnonaukowe, festiwale. Odkryte podczas prac terenowych zabytki oraz relikty przeszłości są inspiracją do stworzenia cyklu gier VR oraz planszowych. Projekt przewiduje powstanie Wirtualnego Muzeum Południowego Bałtyku, które stanie się repozytorium informacji na temat dziedzictwa kulturowego regionu i jego archeoturystycznych atrakcji. Planowany jest cykl podcastów.

Autorami projektu są Karolina Czonstke i Bartosz Świątkowski z IAiE, dr Andrzej Gierszewski z Muzeum Gdańska oraz dr Nicolas M. Caretta z Muzeum Bornholmu.

Współpraca Wydziału Historycznego UG z University of Cambridge

dr Anna Sobecka

Wydział Historyczny jesienią 2020 r. został jednym z członków założycieli Baltic Geopolitics Network. Powstały z inicjatywy Centre for Geopolitics działający na Uniwersytecie w Cambridge program współpracy badawczej kluczowych ośrodków badawczych północnej Europy ma na celu zrozumienie geopolityki obszaru wokół Morza Bałtyckiego oraz roli Wielkiej Brytanii w tym regionie. Członkami grupy poza uniwersytetami w Cambridge i Gdańsku są także uczelnie w Glasgow, Greifswaldzie, Helsinkach, Kłajpedzie, Rydze, Tartu, Toronto i Uppsali.

Oleus Magnus, Carta Marina, 1539, dp

Celem współpracy w ramach Baltic Geopolitics Network bałtyckiego networku jest synergia działań naukowych prowadzonych w różnych ośrodkach wokół Morza Bałtyckiego. Wyciągając wnioski z przeszłości, zamierzamy wspólnie analizować palące problemy geopolityczne współczesnego świata, by w przyszłości unikać błędów – zarówno w zakresie działań politycznych, gospodarczych, jak i np. ekologii. W planach na ten rok są przede wszystkim debaty i konferencje, a w przyszłości także projekty naukowe.

Docelowo na Uniwersytecie Cambridge ma powstać Katedra Europy Środkowej. Jest to także program, który zakłada wsparcie wymiany studentów i doktorantów zainteresowanych regionem. Już w maju rozpocznie się seminarium dla doktorantów, w którym weźmie udział Emiliana Konopka z WH.

W okresie pandemii Centre for Geopolitics organizuje cyklicznie debaty online poświęcone kluczowym problemom współczesności, takim jak Brexit, kwestia migracji czy region bałtycki w okresie zimnej wojny. Spotkania te prowadzone są przez Charlesa Clarka, byłego ministra w rządzie Tony'ego Blaira. Na 8–9 października 2021 r. zaplanowaliśmy z naszymi partnerami konferencję „Gdańsk – Danzig – Gduńsk within the Baltic Borderlands”. W jej trakcie zamierzamy przyrzeć się relacjom Gdańska z Wielką Brytanią, a także specyfice Gdańska jako miasta pogranicza i kluczowego ośrodka gospodarczo-artystycznego od ok. 1500 po dziś dzień. Do współpracy zaprosiliśmy także pracowników Wydziału Filologicznego i Wydziału Nauk Społecznych. Konferencja będzie inauguracją nowo powstałego International Border Studies Center. Do Gdańska przyjedzie dyrektor Centre for Geopolitics – prof. Brendan Simms – wraz ze swym zespołem i grupą doktorantów. Gościem specjalnym będzie prof. Norman Davis.

International Border Studies Center, UG

dr hab. Anna Mazurkiewicz, prof. uczelni

Powołanie International Border Studies Center (IBSC) to wynik zespołowego wysiłku osób, które od lat w swoich badaniach poruszają problematykę związaną z budowaniem, definiowaniem i przekraczaniem granic, doświadczeniem życia i spotkaniem na Pograniczu. Pomysł powiązania rozproszonego dotąd na UG potencjału badawczego kielkował od kilku lat wśród uczestników „Border Seminar” organizowanego na Wydziale Filologicznym przez dr. Grzegorza Welizarowicza. Impulsem do podjęcia wysiłku na rzecz stworzenia na UG nowego centrum badawczego była zachęta ze strony dziekana Wydziału Historycznego – dr. hab. Arkadiusza Janickiego, prof. uczelni, do tego, aby planować swoje działania na dużą skalę; zespołowo, interdyscyplinarnie i z dużym oddźwiękiem poza granicami kraju. Koordynację takiego projektu wzięła na siebie dr hab. Anna Mazurkiewicz, prof. uczelni, poszukując współpracowników i środków na działalność centrum. Ogłoszony przez nowe władze rektorskie Program Wsparcia Gdańskiej Humanistyki otworzył przed nami możliwości, o których dotąd mogliśmy jedynie pomarzyć.

Członkowie-założyciele International Border Studies Center

Grupę członków-założycieli IBSC tworzą pracownicy naukowcy UG reprezentujący trzy Wydziały: Filologiczny, Historyczny i Nauk Społecznych. Jesteśmy zespołem, który łączy nie tylko UG, ale także szerokie doświadczenie w pracy badawczo-naukowej w środowisku międzynarodowym. Łączy nas także Gdańsk, do którego wracamy z bagażem doświadczeń, sieciami kontaktów, zapasem wiedzy i dobrych praktyk. To tu, w Gdańsku, bardzo szybko znaleźliśmy wspólny język nawet w dobie

pandemii. Wszyscy jesteśmy w pewien sposób nacechowani tym, co tak charakterystyczne dla Gdańska – otwartością, empatią, ciekawością i otwartością na świat, na spotkanie z innym, z odmiennością. Głodni kontaktów ze światem i związaną z nim inspiracją, naukową ekscytacją płynącą z weryfikacji własnych sądów i ustaleń, odkryliśmy, że nasze spotkania – ponad dyscyplinami, ponad pandemicznymi ograniczeniami – dawały nam sporo satysfakcji, inspiracji i motywowały do wspólnego działania. Mimo tego, że prowadzone przez nas badania są bardzo różne, to bardzo szybko wspólny mianownik badań nad granicami sprawił, że chcieliśmy wspólnie działać na rzecz umiędzynarodowienia i wzmocnienia marki UG – głównie w obszarze nauk humanistycznych i społecznych. Zależy nam na tym, aby rozwijane na UG badania interdyscyplinarne znajdowały adekwatny oddźwięk w międzynarodowym obiegu naukowym. Stąd cała działalność IBSC prowadzona będzie w języku angielskim. Organizowane przez nas wydarzenia będą tłumaczone, by dorobek gdańskich studiów, także w obszarze badań regionalnych, mógł zostać doceniony przez zagranicznych naukowców czy to w perspektywie porównawczej, czy stanowiąc wkład w uniwersalne studia nad ludzkim doświadczeniem.

Nasz zespół, który pracuje nad powołaniem do życia IBSC, stanowią badacze na różnym poziomie awansu naukowego, których łączy przekonanie, że naszą rolą jest zbudowanie ram instytucjonalnych dla całej społeczności UG. Nasz pomysł zakłada utworzenie centrum badawczego i zaangażowanie naszych znakomitych kolegów i koleżanek oraz zainspirowanie i włączenie w nasze prace także doktorantów. Nasz zespół to koło zamachowe do organizacji międzynarodowych projektów, konferencji i spotkań. Działalność centrum zainaugurowaliśmy 25 maja 2021 przy okazji kolejnej edycji „Border Seminar”. Już po wakacjach – w dniach 16–18 września 2021 – współorganizować będziemy konferencję Komitetu Badań nad Migracjami PAN poświęconą Pograniczu. Plakaty na oba wydarzenia przygotowały słuchaczki Szkoły Doktorskiej Nauk Humanistycznych i Społecznych – Anna Podciborska („Border Seminar”) i Kinga Langowska („Pogranicze”). To świetna zapowiedź dalszych działań centrum, które ma także otwierać możliwości rozwoju i budowania sieci kontaktów dla młodych badaczy.

Serdecznie zapraszamy wszystkie osoby zainteresowane tematyką związaną z bardzo szeroko rozumianymi granicami – niezależnie od dyscypliny, stopnia zaawansowania w rozwoju naukowym – do nawiązania z nami kontaktu. O kolejnych projektach i wydarzeniach będziemy informowali na stronie internetowej IBSC. Nie mamy jeszcze adresu e-mail, ale w ramach UG, na naszych wydziałach łatwo nas znaleźć. Na Wydziale Historycznym, w Instytucie Historii: Anna Mazurkiewicz, w Instytucie Historii Sztuki: Anna Sobocka, w Instytucie Archeologii i Etnologii: Tarcycjusz Buliński; na Wydziale Filologicznym, w Instytucie Anglistyki i Amerykanistyki: Grzegorz Welizarowicz, w Instytucie Filologii Germańskiej: Miłoslawa Borzyszkowska-Szewczyk; w Instytucie Skandynawistyki: Marta Grzechnik; na Wydziale Nauk Społecznych: Elżbieta Czapka i Monika Mazurek. Zapraszamy do kontaktu!

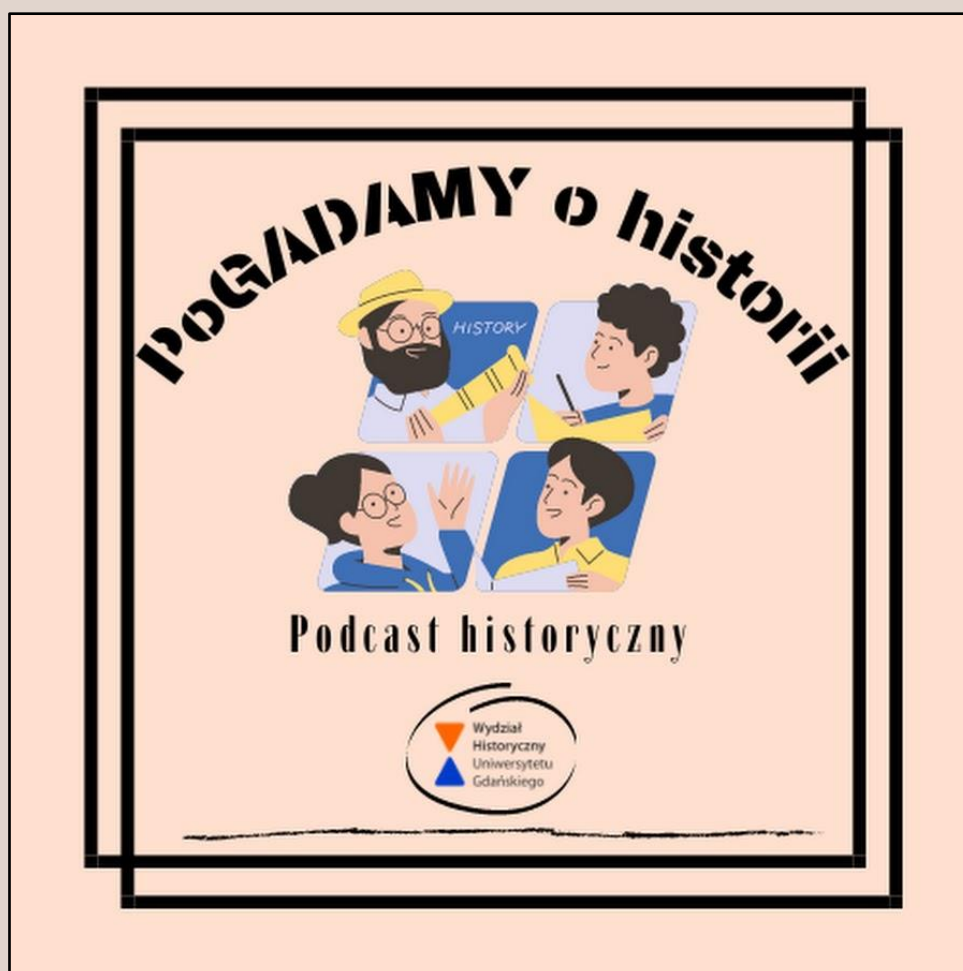

Podcast historyczny „poGADAMY o historii”

mgr Anna Siekierska

Podcasty to forma przekazu ciesząca się obecnie dużą popularnością. Umożliwiają one użytkownikom wygodne odsłuchanie interesujących ich treści nawet poza domem, choćby podczas spaceru czy jazdy samochodem. Myślę, że taka forma przekazu sprawdza się zwłaszcza w dzisiejszych czasach, kiedy każdy z nas jest już zmęczony koniecznością spędzania wielu godzin przy komputerze podczas pracy czy nauki zdalnej.

Podcast „poGADAMY o historii” powstał jako miejsce, w którym wykładowcy, doktoranci oraz studenci Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego podzielić się będą mogli swoją wiedzą oraz doświadczeniami zdobytymi podczas badań, a także anegdotami z nimi związanymi w formie przystępnej i dostępnej dla szerszego grona odbiorców.

Waterworks!, czyli archeologiczno-historyczna gra komputerowa

dr Waław Kulczykowski

Kilka ostatnich lat poświęciłem badaniu dawnych systemów doprowadzania wody do Grudziądza od średniowiecza do XIX w. Zagadnienia te były bezpośrednio związane z przygotowywaną przeze mnie pracą doktorską. Moje badania miały charakter interdyscyplinarny. Korzystałem w ich trakcie ze źródeł historycznych, takie jak dokumenty, mapy, ryciny, oraz stosowałem narzędzia wykorzystywane w archeologii, w tym georadar, dron czy skaner 3D.

Badania realizowałem ze środków konkursu PRELUDIUM 12 Narodowego Centrum Nauki. Po ich zakończeniu wpadłem na pomysł stworzenia gry komputerowej na podstawie uzyskanych wyników. Wtedy też w imieniu Uniwersytetu Gdańskiego i Wydziału Historycznego przygotowałem projekt, który został sfinansowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W efekcie w lipcu 2020 r. powstała naukowa, strategiczna gra komputerowa „Waterworks!”.

W „Waterworks!” gracz przenosi się do średniowiecznego Grudziądza i jest odpowiedzialny za zaopatrzenie miasta w wodę: zatrudnia nosiwodów, rozbudowuje sieć wodociągów i stosuje nowe wynalazki aż do końca XIX w. Równocześnie obserwuje, jak stopniowo rozbudowuje się miasto, oraz

poznaje liczne ciekawostki historyczne.

Autorem gry jest programista Mateusz Sokalszczuk: to w jego głowie narodziła się koncepcja zamiany danych archeologiczno-historycznych w scenariusz i mechanikę gry. Zależało nam, by dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, dlatego gra została wykonana w dwóch językach, polskim oraz angielskim, i może zagrać w nią każdy, kto ma dostęp do komputera lub smartfona.

Dziś mogę powiedzieć, że udało nam się osiągnąć nasz cel. Od czasu publikacji gry zagrano w nią łącznie ponad **400 tys.** (!) razy na całym świecie (od Europy, Ameryki i Azji po Australię). O grze szeroko pisały media krajowe i zagraniczne, a prestiżowy brytyjsko-amerykański magazyn komputerowy „PC Gamer” określił ją jako **jedną z najlepszych darmowych gier 2020 r.**

To, co należy podkreślić, to fakt, że gra „Waterworks!” okazała się wielkim sukcesem, potwierdzającym, jak ważna i efektywna może okazać się współpraca interdyscyplinarna, w tym przypadku współpraca archeologa z programistą.

W grę można zagrać pod adresem: <http://archeonline.pl>

Razem o ciekawych faktach z przeszłości.

Współpraca Radia Gdańsk i Instytutu Historii UG

Marzena Bakowska

Naukowcy opowiadają o wynikach swych badań lub przybliżają powszechnie nieznane okoliczności ważnych wydarzeń. Dzięki temu Radio Gdańsk popularyzuje w ciekawy sposób wiedzę. Taki efekt synergiczny powstał dzięki... pandemii koronawirusa.

Audycje "Strefa historii" z udziałem pracowników naukowych Instytutu Historii Uniwersytetu Gdańskiego ukazują się na antenie Radia Gdańsk w środy o godz. 21.05. Prowadząca audycje red. Marzena Bakowska zaprasza do rozmowy na różne tematy, bo chce pokazać słuchaczom, że historia jest fascynującą podróżą w przeszłość. Jej zdaniem nie ma "nudnej historii", tylko źle opowiedziana. Kojarzy się przeciętnemu Polakowi z uczeniem na pamięć dat, przyczyn

i skutków różnych wydarzeń. Świadczy to tylko o tym, że ktoś nie potrafił interesująco i z przekonaniem opowiedzieć o ludziach, którzy żyli przed nami. Dziennikarka, która jest absolwentką historii UG, chce pokazać, że nasi przodkowie byli do nas podobni i zmagali się z różnymi problemami, które czasem są zmorą naszych czasów.

Jednym z obecnych wyzwań jest walka z Covid-19. Kiedy w marcu 2020 r. nastąpiło pierwsze zamknięcie kraju, także uczelni, na pomysł upowszechniania wiedzy o dawnych epidemiach wpadł prof. Arkadiusz Janicki, ówczesny Dyrektor Instytutu Historii, obecnie Dziekan Wydziału Historycznego. Z jego inicjatywy doszło do rozpoczęcia współpracy z regionalną rozgłośnią. W audycjach pojawiają się więc tematy związane z chorobami, m.in. o dżumie Justyniana opowiadał prof. Ireneusz Milewski, o cholery dr Iwona Janicka, a o działalności muzeów w pandemii dr Michalina Petelska. Ubogą w swej kaloryczności średniowieczną kuchnię przybliżyła prof. Beata Możejko.

Uniwersytet Gdański jest uczelnią osadzoną w tradycji regionu. Słuchaczom Radia Gdańsk są więc przedstawiane dzieje Pomorza, np. dr Tomasz Rembalski mówił o faktach i mitach dotyczących szlachty kaszubskiej. Uświadomił słuchaczom, że o rodowodzie szlacheckim świadczy noszone nazwisko. Natomiast prof. Grzegorz Berent nakreślił nastawienie prasy do zdobycia Gdańska w 1945 r. Przy okazji rocznic ważnych wydarzeń, przybliżana jest wiedza o mniej znanych okolicznościach, które są przedmiotami badań pracowników Instytutu Historii. Tak było w przypadku Rewolucji Węgierskiej w 1956 r., kiedy prof. Anna Mazurkiewicz opowiedziała o Duńczyku Pavlu Bang-Jensenie, który obronę uczestników rewolucji przypłacił życiem.

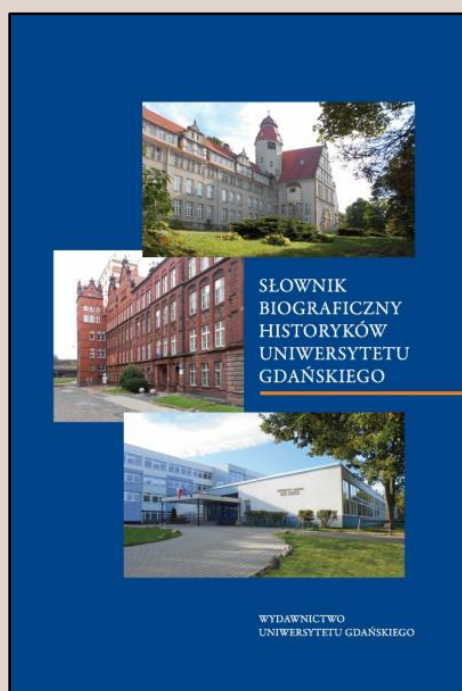
- Umieram niewinnie, przebaczam moim wrogom - to były ostatnie słowa króla Francji Ludwika XVI, który został zgilotynowany w Paryżu 21 stycznia 1793 roku. Zostały one zacytowane w audycji, której gościem była dr Anna Łysiak-Łątkowska. Często w "Strefie historii" pojawiają się archiwalne wypowiedzi lub są cytowane źródła, aby je popularyzować i uświadamiać, jak wygląda warsztat pracy historyka. O tym, że nieprzeciętne umiejętności są wymagane przy analizie źródeł, uświadomił słuchaczom dr Zbigniew Landowski. Poruszył zagadnienie używania języka arabskiego przez Tatarów mieszkających w Wielkim Księstwie Litewskim.

Audycje "Strefa historii" są nie tylko emitowane w środowe wieczory w Radiu Gdańsk, ale są także dostępne online na stronie radiogdansk.pl w zakładce "Audycje".

Słownik Biograficzny Historyków Uniwersytetu Gdańskiego

prof. dr hab. Zbigniew Opacki

Słownik biograficzny historyków Uniwersytetu Gdańskiego pod redakcją Eugeniusza Koki i Zbigniewa Opackiego (Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2020) zawiera 35 naukowo opracowanych szkiców biograficznych historyków, którzy współtworzyli zespół naukowo-dydaktyczny katedr historycznych WSP, a następnie Instytutu Historii UG. Zawarte w nim biogramy obejmują jedynie zmarłych uczonych, którzy uzyskali co najmniej stopień doktorski i byli związani formalnie z katedrami, a następnie Instytutem Historii przez minimum trzy lata. Słownik jest pracą zbiorową, przygotowaną przez historyków Wydziału Historycznego. Większość biogramów powstała na podstawie wnikliwych kwerend archiwalno-bibliotecznych, a część również z uwzględnieniem materiałów będących w posiadaniu rodzin.

Publikacja w sposób istotny przybliżyła proces formowania się środowiska naukowego historyków na

WSP – UG, pochodzenie geograficzne, społeczne przyszłych uczonych, ich proveniencję naukową z różnych ośrodków akademickich i szkół uprawiania historii. Różnorodność „genetyczna” w sposób istotny zaważyła na problematyce i osiągnięciach badawczych ośrodka historycznego, instytucjonalnie opartego na katedrach historycznych WSP, a następnie Instytutu Historii UG, wiodącego spośród kilku, które uformowały się w instytucjach naukowych Gdańska i szerzej Trójmiasta, zaznaczającego swoją obecność na mapie naukowej kraju.

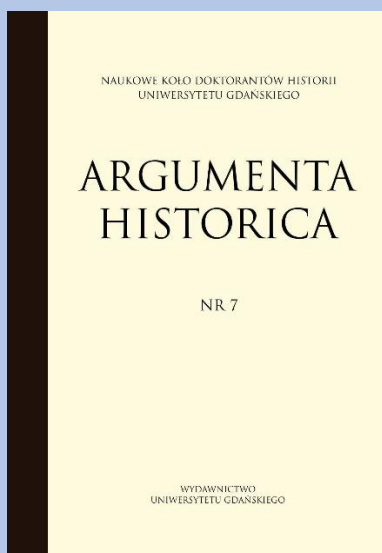
Na podstawie tej publikacji możemy prześledzić etapy kształtowania się zespołu, czynniki i momenty zwrotne w jego systematycznym wzrastaniu, liderów, którzy wywarli istotny wpływ na uformowanie się poszczególnych szkół badawczych. Słownik obrazuje również rozwój instytucjonalny, ewoluowanie form organizacyjnych, poszukiwanie rozwiązań, które byłyby optymalne dla rozwijającego się potencjału naukowo-dydaktycznego historyków, począwszy od pojedynczej katedry, a na samodzielnym, wielodyscyplinarnym, złożonym strukturalnie organizmie Wydziału Historycznego, skończywszy.

Poszczególne szkice biograficzne pozwalają również uchwycić zasługi poszczególnych uczonych nie tylko na polu nauki, ale również na rzecz rozwoju uczelni, a także środowiska akademickiego Trójmiasta.

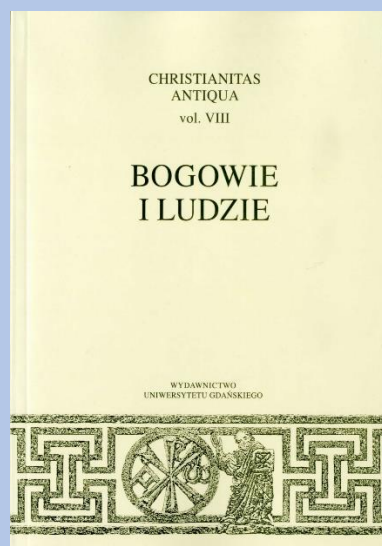
Słownik historyków jest pierwszą publikacją biograficzną poświęconą jednemu środowisku naukowemu na UG. Adresowany jest do wszystkich zainteresowanych dziejami uczelni, zarówno jej absolwentów – przede wszystkim studiów historycznych, szerzej humanistycznych, ale również przyszłych studentów – adeptów historii, gdyż stanowi znakomite pendant do poznania tradycji środowiska.

Czasopisma

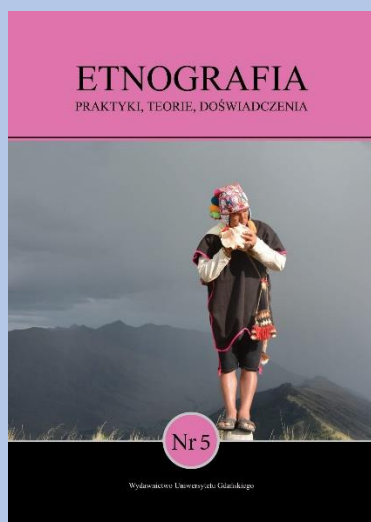
Wydziału Historycznego

Argumenta Historica

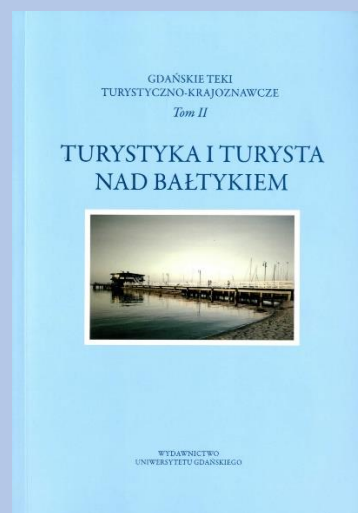

Christianitas Antiqua

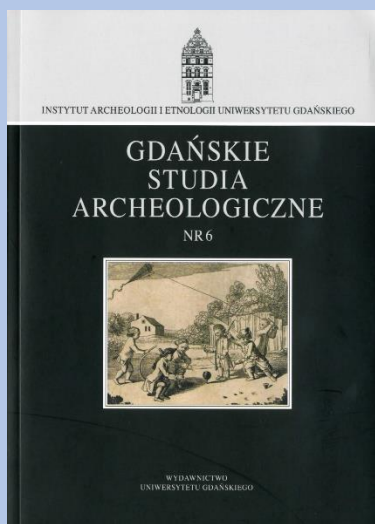
Etnografia.

Praktyki, teorie, doświadczenia

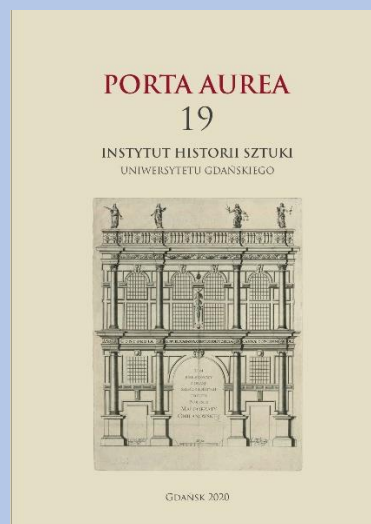

Gdańskie Teki

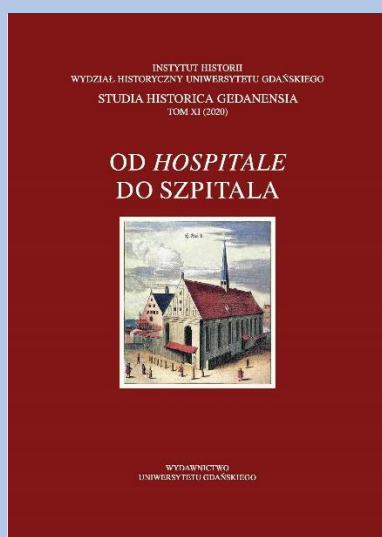
Turystyczno-Krajoznawcze

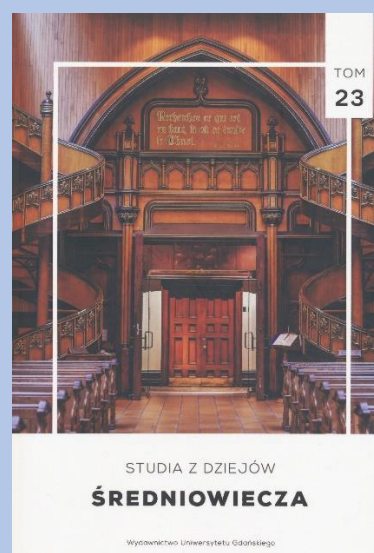
Gdańskie Studia Archeologiczne

Porta Aurea

Studia Historica Gedanensia

Studia z Dziejów Średniowiecza